Syllabus as per NCrF-NEP-2020

From- 1st July 2025

Master of Social Work (MSW) Programme

Department of Social Work & Rural Development

Faculty of Professional studies

Gujarat Vidyapith, Ahmedabad

Program Outcomes (POs) for Post Graduate Curriculum for Faculty of Social Sciences

POs	Justification
PO1: **Advanced the Knowledge**	Ensure students to develop **expertise in fundamental and advanced concepts and theories of Social Sciences**, enabling them to apply interdisciplinary approaches to understand society holistically.
PO2: **Research & Problem-Solving Skills**	Equip students with the ability to **identify the social challenges, formulate hypotheses, and conduct systematic research**, essential for contributing to academic advancements.
PO3: **Experimental & Analytical Proficiency**	Strengthens students' ability to **analyze data, and interpret results with accuracy**, ensuring reliable scientific conclusions and reproducibility.
PO4: **Interdisciplinary Approach**	Encourages integration of **multiple disciplines**, preparing students for **collaborative study and research and practical applications** in the various disciplines in Social and Allied Sciences studies.
PO5: **Environmental Consciousness & Sustainability**	Aligns inquiry with **sustainable development goals**, enabling students to develop solutions that address environmental challenges and to promote responsible resource utilization.
PO6: **Ethics & Professional Values**	Ensure graduates to uphold **integrity, ethical research practices, and Gandhian values**, fostering responsible decision-making in professional and academic settings.
PO7: **Effective Scientific Communication**	Prepares students to **clearly articulate scientific concepts, theories and practices in social sciences, research findings, and innovations**, facilitating effective academic publishing and industry communication.
PO8: **Modern Technological Applications**	Enables students to **utilize advanced tools, data analytics, and computational methods**, ensuring proficiency in contemporary social science research methodologies.
PO9: **Teamwork & Leadership in Research**	Develops leadership and collaborative abilities, allowing students to **work effectively in diverse research groups**, contribute to project management, and scientifically understand social challenges historically and collectively.
PO10: **Lifelong Learning & Adaptability**	Instills a mindset of **continuous education and adaptability**, ensuring students remain updated with emerging technologies, current research, and evolving contemporary trends.

PO11: **Project Management & Entrepreneurial Thinking**	Encourages students to **apply social science research methodologies in research-based projects, demonstrating analytical efficiency and entrepreneurial innovation in sustainable solutions**.
PO12: **Social & Community Engagement**	Reinforces Gandhian ideals of **service, simplicity, and self-reliance**, ensuring students to contribute meaningfully to **sustainable, equitable societal development and community-based initiatives**.

Programme Outcomes (POs) and Programme Special Outcomes

(POs):	Justification
PO1: અદ્યતન જ્ઞાન.	વિદ્યાર્થીઓને સામાજિક વિજ્ઞાનના મૂળભૂત તથા ઊંડા સિદ્ધાંતો અને સિદ્ધિઓમાં નિષ્ણાત બનવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, જેથી તેઓ આંતરશાખાકીય અભિગમથી સમાજને સર્વાંગી રીતે સમજાવી શકે.
PO2: સંશોધન અને સમસ્યા હલ કરવાની કૌશલ્યતા.	વિદ્યાર્થીઓમાં સામાજિક પડકારોને ઓળખી, અનુમાન કેળવી અને પદ્ધતિસર સંશોધન કરવાની ક્ષમતા વિકસાવે છે, જે શૈક્ષણિક ઉન્નતિ માટે અગત્યની છે.
PO3: પ્રયોગાત્મક અને વિશ્લેષણાત્મક દક્ષતા. (Experimental and analytical skills)	વિદ્યાર્થીઓમાં ડેટા વિશ્લેષણ અને તેના ચોક્કસ નિષ્કર્ષ કાઢવાની ક્ષમતા મજબૂત કરે છે, જેથી વૈજ્ઞાનિક તારણો વિશ્વસનીય અને પુનરાવર્તનક્ષમ બને.
PO4: આંતરશાખાકીય અભિગમ.	અન્ય વિષયો સાથેની એકીકૃત અભ્યાસ પદ્ધતિને પ્રોત્સાહન આપે છે, જેથી વિદ્યાર્થી વિવિધ સામાજિક અને સંલગ્ન વિષયોમાં અભ્યાસ, સંશોધન અને વ્યવહારૂ ઉપયોગ માટે તૈયાર થાય.
PO5: પર્યાવરણીય જાગૃતિ અને ટકાઉ વિકાસ.	વિદ્યાર્થીઓમાં ટકાઉ વિકાસના લક્ષ્યો સાથે સંશોધનને જોડવાનો અભિગમ વિકસાવે છે, જેથી તેઓ પર્યાવરણીય પડકારોને પહોંચી વળવા માટે જવાબદારીપૂર્ણ સંસાધનોનો ઉપયોગ કરી શકે.
PO6: નૈતિક્તા અને વ્યાવસાયિક મૂલ્યો.	વિદ્યાર્થીઓમાં ઈમાનદારી, નૈતિક સંશોધન પદ્ધતિઓ અને ગાંધીવાદી મૂલ્યોને ઉજાગર કરે છે, જેથી તેઓ શૈક્ષણિક અને વ્યવસાયિક ક્ષેત્રે જવાબદારીપૂર્ણ નિર્ણય લઈ શકે.

PO7: અસરકારક વૈજ્ઞાનિક સંચાર.	વિદ્યાર્થીઓને સામાજિક વિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો, સંશોધન અને નવપ્રયોગોને સ્પષ્ટ અને અસરકારક રીતે રજૂ કરવાની ક્ષમતા આપે છે, જે શૈક્ષણિક પ્રકાશન અને ઉદ્યોગ સંચાર માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
PO8: આધુનિક તકનીકી પ્રયોગ.	વિદ્યાર્થીઓને આધુનિક સાધનો, ડેટા એનાલિટિક્સ અને ગણિતીય પદ્ધતિઓના ઉપયોગ માટે સક્ષમ બનાવે છે, જેથી તેઓ આધુનિક સામાજિક સંશોધનમાં પારંગત બને.
PO9: સંશોધનમાં ટીમ વર્ક અને નેતૃત્વ.	વિદ્યાર્થીઓમાં નેતૃત્વ અને સહયોગી સંશોધન ક્ષમતા વિકસાવે છે, જેથી તેઓ વિભિન્ન સંશોધન જૂથોમાં અસરકારક રીતે કાર્ય કરી શકે અને સામાજિક પડકારોનું ઐતિહાસિક તથા વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિએ નિરૂપણ કરી શકે.
PO10: નિત્ય શીખવું અને અનુકુલન ક્ષમતા.	વિદ્યાર્થીઓમાં સતત શીખવાની તથા બદલાતા સમય અને ટેકનોલોજી સાથે સમાયોજન કરવાની માનસિકતા વિકસાવે છે.
PO11: પ્રોજેક્ટ મેનેજમેન્ટ અને ઉદ્યોગસાહસિક વિચારધારા.	વિદ્યાર્થીઓને સામાજિક વિજ્ઞાનના સંશોધન આધારિત પ્રોજેક્ટોમાં કાર્ય કરવાની ક્ષમતા આપે છે અને તેઓમાં વિશ્લેષણાત્મક કાર્યક્ષમતા અને નવીન ઉદ્યોગસાહસિક વિચારો વિકસાવે છે.
PO12: સામાજિક અને સમુદાય સાથે જોડાણ.	વિદ્યાર્થીઓમાં સેવા, સરળતા અને આત્મનિર્ભરતાના ગાંધીવાદી મૂલ્યોને મજબૂત બનાવે છે, જેથી તેઓ સમાનતાપૂર્વક અને ટકાઉ વિકાસ માટે સમાજ અને સમુદાયમાં અર્થપૂર્ણ યોગદાન આપી શકે.

Programme Specific Outcomes (PSOs) for Master of Social Work (MSW):

PSOs	Justifications
PSO-1: વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન કૌશલ્યો, અને મૂલ્ય સમજણ-	વિદ્યાર્થીઓમાં સ્થાનિક થી આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે વ્યવસાયિક સમાજકાર્યમાં વૈજ્ઞાનિક અને અદ્યતન જ્ઞાન, કૌશલ્યો, મૂલ્યો આધારિત સમાજકાર્ય પ્રેક્ટિસની સજ્જતા વિકસશે.
PSO-2: સમાજકાર્ય પદ્ધતિઓનું ઉપયોજન.	મનો-સામાજિક, આર્થિક, અને પર્યાવરણીય સમસ્યાઓના ઉકેલ અને ન્યાય માટે હિમાયત કરી શકે તથા વિવિધ સ્તરના સેવાર્થીઓ સાથે કાર્ય કરી શકે તેવા વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યકર તૈયાર થશે.
PSO-3: આંતર વિદ્યાકીય અભિગમ અને વિશ્લેષણાત્મક દૃષ્ટિકોણ.	સમાજકાર્ય સંશોધન અને આંતર વિદ્યાકીય અભિગમથી સામાજિક સમસ્યાઓ, પરિસ્થિતિઓ અને વિકાસના મુદ્દાઓને વધુ સારી રીતે સમજવા માટે, વિદ્યાર્થીઓમાં વિશ્લેષણાત્મક, સર્જનાત્મક વિચારસરણી, અને પુરાવા આધારિત નીતિગત દરમિયાનગીરીની સૈદ્ધાંતિક સમજણ અને પ્રભાવ પાડવાની ક્ષમતા વિકસશે.

Programme Specific Outcomes (PSOs) for Master of Social Work (MSW):

PSO-1: Scientific knowledge skills, and value understanding	Students will develop scientific and advanced knowledge, skills, and values-based social work practice in professional social work from Grassroot to international levels.
PSO-2: Application of social work methods	Professional social workers will be prepared who can advocate for solutions and justice to psychosocial, economic, and environmental problems and work with clients at various levels.
PSO-3: Interdisciplinary approach and analytical perspective	Students will develop analytical, creative thinking, and theoretical understanding and capacity to influence evidence-based policy interventions, to better understand social problems, situations, and development issues through social work research and an interdisciplinary approach.

Semester wise summary of credits and hours

category	Sem. -1	Sem. -2	Sem. -3	Sem. -4	Total
Core Courses	14	12	12	12	50
Field Practicum	06	06	06	04	22
Research Course / Capstone Projects	00	02	02	04	8
Totals	20	20	20	20	80
Total Hour's	565	490	565	565	2305

સમાજકાર્ય (અનુસ્નાતક) પાઠયક્રમ:- સત્ર-1

C- Code	પાઠ્યક્રમનું નામ (સત્ર-1)	Hours	Cre.	W. L
MSW-101	સમાજ વિજ્ઞાન પરિચય (Introduction to Social Science)	45	3	3
MSW-102	વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય વિચારધારા (Professional Social Work Ideology)	45	3	3
MSW-103	સમાજકાર્યની ગાંધી વિચારધારા (Gandhian Ideology of SW)	45	2	2
MSW-104	વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિ	45	3	3
MSW-105	સામાજિક જૂથકાર્ય પદ્ધતિ (Social Group Work Method)	45	3	3
MSW-106	સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય (Fieldwork in the Community)	240	6	વિ.દીઠ 1 H
	સમૂહ જીવન (Community Living)	15	ગ્રેડ	
	પદયાત્રા (Padayatra)	60	ગ્રેડ	
	સ્વ અધ્યયન (Self-learning) (5 વિષય*5 કલાક)	25		
	કુલ	565	20	

સમાજકાર્ય (અનુસ્નાતક) પાઠ્યક્રમ:- સત્ર-2

C- Code	પાઠ્યક્રમનું નામ (સત્ર-2)	Hours	Credits	W. L
MSW-201	સંકલિત અભિગમ અને પ્રત્યાયન (Integrated Approaches and Communication)	45	3	3
MSW-202	સમાજકાર્ય સંશોધન (Social Work Research)	45	3	3
MSW-203	માનવ વૃદ્ધિ, વિકાસ અને વર્તન (Human Growth, Development and Behavior)	30	2	2
MSW-204	સામુદાયિક સંગઠન અને સામાજિક ક્રિયા પદ્ધતિ (Community organization and social action method)	45	3	3
MSW-205	ગ્રામ સમુદાય વિકાસ & વ્યવસ્થાપન (Rural Community Development & Management)	45	3	3
MSW-206	સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય (Fieldwork in the Community)	240	6	વિ.દીઠ 1 H
	સમૂહ જીવન (Community Living)	15	ગ્રેડ	1
	સ્વ અધ્યયન (Self-learning) (5 વિષય*5 કલાક)	25		
	કુલ	490	20	13

સમાજકાર્ય (અનુસ્નાતક) પાઠ્યક્રમ:- સત્ર-3

C-Code	પાઠ્યક્રમનું નામ (સત્ર-3)	Hours	Cre.	W. L
MSW-301	સમાજ કલ્યાણ અને વિકાસલક્ષી સેવાનું વ્યવસ્થાપન (Mana.of social welfare and developmental services)	45	3	3
MSW-302	સામુદાયિક આરોગ્ય, માનસિક આરોગ્ય અને તબીબી સમાજકાર્ય (Community Health, Mental Health and Medical Social Work)	45	3	3
MSW-303	કુટુંબ, બાળકો અને સ્ત્રીઓ સાથે સમાજકાર્ય (Social work with families, children and women)	45	3	3
MSW-304 (EC)	અ. અપરાધ શાસ્ત્ર અને સામાજિક કાયદા (A. Criminology and Social Law)	45	3	3

	બ. માનવ સંસાધન, શ્રમિક કલ્યાણ અને CSR (B. Human Resources, Labor Welfare and CSR)			
MSW-305	સંશોધન દરખાસ્ત, સાહિત્ય સમીક્ષા અને આંકડાશાસ્ત્ર (Research proposal, literature review and Statistics)	45	2	6
MSW-306	એજન્સીમાં ક્ષેત્રકાર્ય (Fieldwork in the agency)	240	6	વિ.દીઠ 1 H
	સમૂહ જીવન (Community Living)	15		1
	પદયાત્રા	60	ગ્રેડ	
	સ્વ અધ્યયન (Self-learning) (5 વિષય*5 કલાક)	25		
	કુલ	565	20	15

સમાજકાર્ય (અનુસ્નાતક) પાઠયક્રમ:- સત્ર-4

C-Code	પાઠ્યક્રમનું નામ (સત્ર-4)	Hours	Cre.	W. L
MSW-401	અનુસુચિત જાતિ અને જનજાતિ સમુદાય સાથે સમાજકાર્ય. Social work with SC and ST community.	45	3	4
MSW-402	કાઉન્સેલિંગ-થિયરી અને પ્રેક્ટિસ (Counseling-Theory and Practice)	45	3	4
MSW-403 (EC)	અ. પર્યાવરણ અને આપત્તિ વ્યવસ્થાપન (A. Environment and Disaster Management) બ. માનવ અધિકાર અને સમાજકાર્ય (B. Human Rights and Social Work)	45	3	4
MSW-403 (EC)	અ. મનોચિકિત્સકીય સમાજકાર્ય (A. Psychiatric social work) બ. યુવાનો સાથે સમાજકાર્ય (B. Social work with youth)	45	3	4
MSW-405	સમાજકાર્ય સંશોધન પ્રોજેક્ટ/નિબંધ (Social Work Research Project/ Dissertation)	120	4	8
MSW-406	કેન્દ્ર નિવાસ (Block Placement)	240	4	
	સમૂહ જીવન (Community Living)	15		1
	સ્વ અધ્યયન (Self-learning) (5 વિષય*5 કલાક)	25		
	કુલ	565	20	

Master of social work (MSW) Semester-1

Program and Semester-1	Paper code-MSW-101	Subject Name- સમાજવિજ્ઞાનો પરિચય Introduction to Social Sciences	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours:45
Prerequisites/પૂર્વ આવશ્યકતા	માનવ સમુદાયનું માળખું, સંસ્થાઓ, પરિવર્તનો અને સમસ્યા સમાધાનોની પાયાની સમજ, રાજ્યની અગત્યતા અને કાર્યોની પ્રાથમિક સમજ. અર્થકારણની સાદી સમજ.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

CO1: વિદ્યાર્થી સમાજશાસ્ત્રની મૂળ પરિભાષાઓ અને સંકલ્પનાઓ (સામાજિક રચના, સંસ્થાઓ, સામાજીકરણ, પરિવર્તન) ને સમજશે અને તેનું સમાજકાર્યના વ્યવહારમાં ઉપયોગી સમાજશાત્રના કાર્યક્ષેત્રોનું સંશોધન અને ડેટા એનાલિસિસ કરી શકશે.

CO2: વિદ્યાર્થી રાજ્યશાસ્ત્રના કાર્યક્ષેત્ર, બંધારણ, લોકશાહી અને મૂળભૂત અધિકારો અંગેની સમજ વિકસાવશે અને સમાજકાર્યના સંદર્ભમાં તેની ઉપયોગિતા વિશ્લેષિત કરી શકશે. રાજ્ય કરવામાં આવતા કાર્યક્રમોનું સામાજિક ન્યાય, માનવ અધિકાર, સમાનતાના સંદર્ભમાં સંશોધન અને વિશ્લેષણ કરી શકશે.

CO3: વિદ્યાર્થી આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ, પદ્ધતિઓ અને નીતિઓ (જેમ કે LPG) ને સમજશે અને આર્થિક વિકાસ તથા વહેચણીમાં અસમાનતા જેવી સમસ્યાઓમાં સમાજકાર્યની ભુમિકા નિર્ધારિત કરી શકશે. અર્થશાસ્ત્રના વિભિન્ન કાર્યક્ષેત્રમાં સંશોધન, ડેટા એનાલિસિસ અને તેના આધારે નીતિવિષયક ભલામણો કરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO\ PO	PO 1	PO 2	PO 3	PO4	PO 5	PO6	PO7	PO8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg
CO1:	3	3	3	3	1	2	2	2	2	2	1	3	2.25
CO2:	3	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	3	2.25
CO3:	3	3	3	2	3	2	2	3	2	2	3	3	2.58
Avg	3	3	3	2.33	2	2.33	2.33	2.33	2	2	2	3	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- ક્ષેત્રની મુલાકાત
- જૂથ ચર્ચા
- પુસ્તક સમીક્ષા
- સ્વાધ્યાય
- શિબિર- પ્રવાસ

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજકાર્યના વ્યવહાર માટે સમાજશાસ્ત્રના જ્ઞાનની ઉપયોગીતા**	15
	1. સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ, તેનો સમાજકાર્ય સાથે સંબંધ અને સમાજકાર્યના વ્યવહાર માટે સમાજશાસ્ત્રના જ્ઞાનની ઉપયોગીતા, મહત્વ 2. સામાજિક રચના: અર્થ, ભારતીય સમાજની રચના અનેતેનું વર્ગીકરણ 3. સામાજિકરણ અર્થ અને પ્રક્રિયા, પ્રક્રિયાના પ્રતિનિધિઓ 4. સામાજિક સંસ્થાઓ: સામાજિક સંબંધોની વ્યવસ્થા તરીકે સંસ્થાઓનું મહત્વ. વિવિધસામાજિક સંસ્થાઓ -લગ્ન, કુટુંબ, ધર્મ, શિક્ષણ, રાજ્ય(કાયદો)અને આર્થિક સંસ્થાઓ 5. સામાજિક પરિવર્તન, અર્થ, લક્ષણો અને સામાજિક પરિવર્તનનાં કારકો	
2	**રાજ્યશાસ્ત્રની વિવિધ પરીભાષા, કાર્યક્ષેત્ર અને બંધારણ**	15
	1. રાજ્ય અને રાજ્યશાસ્ત્રનો અર્થ-સમજ 2. સમાજકાર્યમાં રાજ્યશાસ્ત્રના અભ્યાસનું મહત્વ 3. રાજ્યશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર-વ્યાપ 4. ભારતના બંધારણમાં આમુખ અને તેનું મહત્વ 5. લોકશાહીનો અર્થ અનેતેનું મહત્વ 6. મૂળભૂત અધિકારો	
3	**અર્થશાસ્ત્ર, આર્થિક પ્રવૃતિઓની વિભાવના, આર્થિક પધ્ધતિઓ, આર્થિક વિકાસનાં ક્ષેત્રો અને સમાજકાર્ય દરમિયાનગીરી**	15
	1. અર્થશાસ્ત્ર અને આર્થિક પ્રવૃતિની સંકલ્પના	

	2. અર્થશાસ્ત્ર અને સમાજકાર્યનો સંબંધ. અર્થશાસ્ત્રનાં જ્ઞાનનો સ.કાર્યમાં ઉપયોગ 3. આર્થિક પધ્ધતિઓ (મૂડીવાદી, મિશ્ર, સમાજવાદી) 4. આર્થિક વિકાસનાં ક્ષેત્રોનો પરિચય (ખેતી, ઉધોગ,સેવા)ખેતીક્ષેત્રની કંગાલિયતના કારણો અને ઉપાયો. 5. વહેચણીનો અર્થ, વહેચણીમાં અસમાનતાના પરિમાણો, સામાજીક ન્યાયનાં સંદર્ભે વહેચણીમાં સમાજકાર્ય દરમિયાનગીરી. 6. ભારતમાં નવી આર્થિકનીતિનો (LPG) પ્રવાહ તેની આર્થિક અને સામાજીકવિકાસમાં અસરો	

Assessment Methods:

Internal/Online Assessment 40 %	1.લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. એસી એ. આર. (1960) સમાજ ખંડ ભાગ-1-4, ગુજરાત વિશ્વ વિદ્યાલય.
2. ડૉ. વાય એ. પરમાર, (આ.-૨૦૦૨), સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો, યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
3. દેસાઈ એ. આર. ભારતીય રાષ્ટ્રવાદની સામાજિક ભૂમિકા
4. તારા પટેલ, ભારતીય સમાજ વ્યવસ્થા,
5. તારા પટેલ, સમાજના મૂળતત્વો
6. એ. જી. શાહ અને જે. કે. દવે, (૨૦૦૪-૦૫), ભારતીય સમાજ અને ભારતમાં સામાજિક સંસ્થાઓ
7. એ. જી. શાહ અને જે.કે. દવે, આધુનિક ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ, અનડા પ્રકાશન
8. એ.જી. શાહ અને જે.કે.દવે, સમાજશાસ્ત્ર પરિચય, અનડા પ્રકાશન.
9. એ. જી. શાહ અને જે.કે. દવે, ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર, (૨૦૦૪-૦૫),અનડા પ્રકાશન અમદાવાદ
10. Jain P. C., (૧૯૯૧), Social Movements among Tribals, New Delhi: Rawat Publication.
11. Verghese K., (૧992) General Sociology, Delhi - Mac Millan Co.
12. પંડ્યા, હસમુખ. રાજ્યશાસ્ત્રનો પરિચય-૧-૨. Core-Pol-૧૦૧,૧02 અનડા પ્રકાશન
13. શેઠ,પ્રવીણ.આધુનિક રાજ્યશાસ્ત્ર,પરિભાષા અને વિશ્લેષણ(૧૯૭૪).યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ,
14. શુક્લ, દિનેશ. લોકશાહી,વિશ્વ માનવ પ્રકાશન,અમદાવાદ
15. શાહ રમેશ અને ભટ્; અર્થશાસ્ત્ર પરિચય

16. પરીખ નરહરિ;માનવ અર્થશાસ્ત્ર
17. ગાંધી અને શાસ્ત્રી;અર્થસાસ્ત્રનાં સિદ્ધાંતો
18. પટેલ બબાભાઈ;ભારતીય અર્થતંત્ર
19. પોપટ આર. સી.;અર્થશાસ્ત્રનાં સિદ્ધાંતો
20. ત્રિવેદી એચ. કે.;આર્થિક પદ્ધતિઓનો તુલનાત્મક અભ્યાસ

Web & Other Study Resources

- http:/gcert.gujrat.gov.i
- www.jstor.org
- https:/osf.io/preprints/socarxiv/
- https:/ideas.repec.org
- National Association of Social Workers (NASW) – *Code of Ethics*
- Economic and Political Weekly (EPW) – Research articles on social issues

Master of social work (MSW) Semester-1

Program & Semester MSW- Sem-1	Paper Code- MSW-102	Subject Name- **વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની વિચારધારા** (Ideology of professional social work)	Compulsory
		Credit- 3	Teaching Hours- 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ મૂળભૂત સમાજકાર્યના જ્ઞાન, સમાજકાર્યના તત્વો અને સ્વૈચ્છિક અને વ્યાવસાયિક કાર્ય વચ્ચેનો ભેદ સમજેલો હોવો જોઈએ. સાથે જ, ભારતીય અને પશ્ચિમી સમાજકાર્યના ઇતિહાસ તથા સમાજસેવા ક્ષેત્રે ગાંધીજી જેવા મહાનુભાવોના યોગદાન વિશે પ્રાથમિક માહિતગાર થવુ જરૂરી છે.		

Course Outcome (Co's)

- CO1: વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની મુખ્ય વિભાવનાઓ, સિદ્ધાંતો અને વ્યાપને સમજાવી, તેને સ્વૈચ્છિક સમાજકાર્યથી અલગ પાડી, સામાજિક કલ્યાણ, વિકાસ, અને સામાજિક મુદ્દાઓને સંબોધવામાં તેની ભૂમિકા ભજવશે.
- CO2: વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના વ્યવહાર માટે જરૂરી જ્ઞાન, કૌશલ્યો અને મૂલ્યો (જેમ કે નૈતિક પ્રેક્ટિસ) ની ઓળખ અને સમજ કરી, વિદ્યાર્થીઓમાં સેવાર્થીઓની જરૂરિયાતો અને તેમના વિકાસ માટે અસરકારક હસ્તક્ષેપ કરી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસશે.
- CO3: વિદ્યાર્થીઓ પશ્ચિમી સંદર્ભમાં વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના ઐતિહાસિક ઉદ્દભવ અને વિકાસનો અભ્યાસ કરી, મુખ્ય ઘટનાઓ અને તેની આધુનિક સમાજકાર્ય પ્રેક્ટિસ પરની અસરનું વિશ્લેષણ કરશે.
- CO4: વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સંદર્ભમાં વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના ઉદ્દભવ અને વિકાસની ચર્ચા કરી, ભારતમાં સમાજકાર્યનો ઇતિહાસ અને તેના મુખ્ય વ્યક્તિઓ, ચળવળો (જેમ કે ગાંધીજીનું સમાજકાર્ય) અને સ્થાનિક અને સાંસ્કૃતિક દૃષ્ટિકોણથી વ્યવસાયિક સમાજકાર્ય અને આધ્યાત્મિકતાનો સંબંધ સ્થાપિત કરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO\ PO/	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12	Ave.
CO1	3	2	1	3	1	2	2	1	1	2	1	3	1.83
CO2	3	3	2	2	1	3	2	2	3	2	2	2	2.25
CO3	3	3	2	3	1	2	3	1	2	2	2	2	2.16
CO4	3	2	1	2	1	3	2	1	1	2	2	3	1.91
Ave.	3	2.5	1.5	2.5	1	2.5	2.25	1.25	1.75	2	1.75	2.5	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન) આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની વિભાવના, ધ્યેયો**	12
	1. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય અને સ્વૈચ્છિક સમાજકાર્યની સમજ, વ્યાવસાયિકતાની લાક્ષણિકતા, 2. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની વિભાવના (અર્થ, વ્યાખ્યા અને લાક્ષણિકતા) 3. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના ધ્યેયો, માન્યતાઓ, ધારણાઓ. 4. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની પાયાની થિયરીઓ.	

	5. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની પદ્ધતિઓનો પ્રાથમિક પરિચય.	
2.	**વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના વ્યવહાર માટે જરૂરી આધાર**	11
	1. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યનું જ્ઞાન 2. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની કુશળતાઓ. 3. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના સિદ્ધાંતો અને તેમના વ્યવહારુ ઉપયોગ 4. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના પાયાના મૂલ્યો અને આચાર સંહિતા, જરૂરી ગુણો 5. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના કાર્યો અને સમાજકાર્યકરની ભૂમિકા	
3.	**વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યનો પશ્ચિમમાં ઉદ્દભવ અને વિકાસ**	10
	1. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યનો ઈંગ્લેન્ડમાં ઉદ્દભવ અને વિકાસ. 2. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યનો અમેરિકામાં ઉદ્દભવ અને વિકાસ. 3. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યને પ્રેરણા આપનાર પશ્ચિમી વિચારસરણીઓ અને તેનાં વિવિધ પ્રવાહ. (Liberationism, Human Rights, Social Justice વગેરે) 4. પશ્ચિમી દેશોમાં વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યનો અવકાશ/ કાર્યક્ષેત્ર. 5. રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય સંગઠનો	
4.	**ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા અને વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય.**	12
	1. ભારતમાં સમાજકાર્યનો ઉદ્દભવ અને વિકાસ. **ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાના સંદર્ભમાં સમાજકાર્ય)** 2. ભારતમાં સમાજકાર્યને પ્રેરણા આપનાર મુખ્ય ધાર્મિક વિચારસરણીઓ 3. ભારતમાં સામાજિક સુધારણા આંદોલન, તેમના પ્રેરક (જેમ કે રાજા રામ મોહન રાય, સ્વામી વિવેકાનંદ, ડૉ. આંબેડકર, ગાંધીજી) 4. ભારતમાં વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય શિક્ષણનો ઉદ્દભવ અને વિકાસ. 5. ભારતમાં વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યનો અવકાશ/ કાર્યક્ષેત્ર 6. આધ્યાત્મિકતાની વિભાવના, આધ્યાત્મિકતાનો વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય સાથે સંબંધ.	

Assessment Method

Internal/Online Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

References

1. Bhattacharya, S. (2008). *Social work: An integrated approach*. Deep & Deep Publications.
2. Singh, S., & Misra, P. D. (2000). *Social work: Philosophy and methods* (2nd ed.). Mangal Deep Publications.
3. Choudhary, P. (2000). *Introduction to social work*. Atmaram & Sons.
4. Allan Jane, Pease Bob, Briskman Linda, 2003, Critical Social Work an Introduction to theories and practices, Rawat Publication, Jaipur and Delhi.
5. Dr. P. Dayal, 1986, Gandhian Approach to Social work, Gujarat Vidhyapith, Ahmedabad.
6. Dayal Murli Ana Narayan Lata, 1998, Challengers for Social Work Profession
7. Desai Murli and Narayan Lata, 1998, 'Challengers for Social Work Profession Towards People centered Developing' Cited in the Indian Journal of Social Work, Vol 59, No-1.
8. Desai Murli, 2000, 'Curriculum Planning for Hectoringly of Philosophies of Social Work', Cited in the Indian Journal of Social Work, Vol-61, issue-2, April
9. Friedlander,W A,1955, Introduction of Social Welfare, Prentice Hall Inc, New York
10. Gangrade K. D. 1976, Dimensions of Social Work in India, New Delhi, Marvah Publications
11. Gangrade M.S. 1999, Gandhian Ideal Development and Social and Practice), Northern Book centre
12. Gore M. S., 1997, 'A Historical Perspective of the Social Work Profession, 'Cited in the Indian Journal of Social Work, Vol 58, Issue-3, July
13. Gore M. S.,1965, Social Work and Social Work Education, Asia Publishing House, Bombay at.
14. Jha Jainendra Kumat, 2001, Encyclopedia of Social Work, Anmol Publications, New Delhi, Vol-1,3,4
15. Mukherjee Amitabh(eds), 1997, Gandhi Yesterday and Today, Institute of Historical Studies, Calcutta
16. Parmer. M., 2002, Social Work and Social Welfare in India, Sublime Publications, Jaipur
17. Surendra Singh S., P. S. Srivastava, 2005, Teaching & Practice of Social work in India: Realities & Responses, New Royal Book company, Lucknow
18. Wadia A. R.,1961, History and Philosophy of Social work in India, Allied Publishers, Bombay
19. पाण्डेय तेजसकर और पाण्डेय ओजसकर, 200१, समाजकार्य, भारत प्रकाशन,लखनऊ
20. मिर्जा अहमद आर, १९६९, समाजकार्य दर्शन एवं प्रणालिया, ब्रिटिश बुकडेपो,लखनऊ
21. मदन जी. आर भारत में, समाजकार्य और सामाजिक पुनर्निर्माण
22. कृपालसिंहसुदान, २००४, समाजकार्यसिध्दांतएवंस्टडीज, रामाबुकडेपो, लखनऊ
23. धर्मपालचौधरी, १९९०, सामाजिककार्यकापरिचय, आत्मारामएण्डसन्स
24. राजाराम शास्त्री, १९९७, समाजकार्य (3rd eds.) उत्तर प्रदेश हिन्दी संसथान, लखनऊ

25. अनिता कोठारी, २०१०, समाज कल्याण एवं समाजकार्य, आदि पब्लिशिंग, जयपुर
26. मनोज शर्मा, २०१०, भारतमें समाजकार्य के क्षेत्र, इशिका पब्लिशिंग हाउस, जयपुर
27. પટેલ. આનંદી; (2019) વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના આધાર સ્તંભ, વ્યાવસાયિક અભિવૃદ્ધિ પ્રકાશન, અમદાવાદ
28. ગીતા ચાવડા, ૨૦૧૦, વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય, લીંક પ્રકાશન, પાલનપુર

Web & Other Study Resources

1. https://www.socialworktoday.com
2. https://www.cswe.org
3. https://www.socialworkers.org
4. https://www.tiss.edu
5. https://www.nap.edu
6. https://www.journals.sagepub.com/home/swr
7. https://epw.in
8. https://www.researchgate.net

Master of Social Work (MSW) Semester-1

Program & Semester MSW- Sem-1	Paper Code- MSW-103	Subject Name- ગાંધી વિચારધારાનું સમાજકાર્ય. (Social work of Gandhian ideology.)	Compulsory
		Credit- 2	Teaching Hours- 30
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ ભારતના સમાજકાર્યના ઐતિહાસિક વિકાસ અને પરંપરાગત સમાજસેવા વિશેની પ્રાથમિક સમજ અને ઓળખ હોવી જોઈએ, તેમજ ગાંધીજીના જીવન, વિચારો અને તેમના સમાજપરિવર્તન સંબંધિત કાર્ય વિશે મૂળભૂત જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે. સાથે જ, સામાજિક ન્યાય, ગામ વિકાસ અને માનવ અધિકાર જેવા ક્ષેત્રોમાં ગાંધીવિચારની સમકાલીન સુસંગતતા વિષે વિચારવાની તૈયારી હોવી જોઈએ.		

Course Outcome (Co's)

- **CO1:** વિદ્યાર્થી ભારતીય સંદર્ભમાં સમાજકાર્યના પરંપરાગત અને આધુનિક અભિગમોને સમજશે અને તેમાં ગાંધી વિચારધારાની ભુમિકા તથા તેના અસરકારક ઉપયોગને ઓળખશે.
- **CO2:** વિદ્યાર્થી ગાંધીજીના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં (જેમ કે ગામ વિકાસ, અશપૃશયતા નિવારણ, સ્ત્રી કલ્યાણ, ઉન્નતિ શિક્ષણ વગેરે) કરેલા સમાજકાર્યના ઉદાહરણોને અભ્યાસ કરીને વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય સાથે તેની સંબંધિતતાને સમજશે.
- **CO3:** વિદ્યાર્થી ગુજરાતના સંદર્ભમાં ગાંધી વિચારધારા આધારિત વિવિધ સંસ્થાઓ અને વ્યક્તિત્વોના કાર્યને અભ્યાસ કરીને સ્થાનિક સ્તરેના સમાજકાર્યના નમૂનાઓ અને તેમની અસરકારકતા અંગે સમજણ મેળવશે.
- **CO4:** વિદ્યાર્થી વૈશ્વિક સ્તરે ગાંધી વિચારોની વ્યાપકતા અને અસર (જેમ કે નેલ્સન મંડેલા, માર્ટિન લૂથર કિંગ, વગેરે) તેમજ વર્તમાન સમયમાં તેની પ્રસ્તુતતા અને ઉપયોગિતાને વિશ્લેષણ કરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO–PO	PO1	PO 2	PO 3	PO4	PO5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg
CO1:	3	2	1	2	1	3	2	0	1	2	1	3	1.75
CO2:	3	2	1	2	2	3	2	0	1	2	1	3	1.83
CO3:	2	2	1	2	2	3	1	0	2	2	1	3	1.75
CO4:	3	2	1	3	2	3	3	0	2	3	2	3	2.25
Avg	2.75	2	1	2.25	1.75	3	2	0	1.5	2.25	1.25	3	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**ભારતીય સમાજકાર્યના અભિગમ અને ગાંધી વિચાર**	6
	1. ભારતમાં ગાંધીજીનાં આગમન સમયે અંગ્રેજ શાસનકાળમાં ભારતની સ્થિતિ અને સમસ્યાઓ, 2. સર્વોદય સમાજનો ગાંધીજીનો ખ્યાલ. 3. ભારતમાં સમાજકાર્યનાં સાંસ્કૃતિક અભિગમો/ દ્રષ્ટિકોણ (ધાર્મિક પરંપરાગત અભિગમ, ઉદારમત સુધારણાવાદી અભિગમ, બિનસાંપ્રદાયિક મિશનરી અભિગમ, નૈતિક ક્રાંતિકારી અભિગમ, વ્યવસાયિક અભિગમ.)	

	4. ગાંધીજીની કાર્યપદ્ધતિના મહત્વના પાસા	
2	**ગાંધીજીનું સમાજકાર્ય અને તેમનું વિવિધ ક્ષેત્રોમાં પ્રદાન**	6
	1. દેશની સમસ્યાઓ પ્રત્યે ગાંધીજીનાં અભિગમ (અંત્યોદય અભિગમ, અહિંસક અભિગમ, સામુહિક અભિગમ, લાગણીશીલ, સમન્વિત અભિગમ) 2. આર્થિક સમાનતા માટેના પ્રયત્નો, ઉત્પાદનમાં વિકેન્દ્રીકરણ, યંત્રને સ્થાને શ્રમનું મહત્વ, સ્વાવલંબન અને ટ્રસ્ટશીપનો ખ્યાલ. 3. દેશની સ્થિતિને બદલવા માટે ગાંધીજીએ આપેલા રચનાત્મક કાર્યક્રમો- સમાજકાર્યની દ્રષ્ટિએ મહત્વ. (મહિલા કલ્યાણ, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ, કોમી એકતા, બુનિયાદી શિક્ષણના વિશેષ સંદર્ભમાં), 4. સમાજના વિકાસ અને કલ્યાણ અંગે ગાંધીજીના સમાજકાર્ય અને વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય વચ્ચેની સામ્યતા અને તફાવત	
3	**ગુજરાતમાં ગાંધી પ્રેરિત સમાજ સેવાની પરંપરા**	6
	1. ગુજરાતમાં ગાંધીપ્રેરિત સમાજસેવાની પરંપરા. રવિશંકર મહારાજ, બબલભાઈ મહેતા, જુગતરામ દવે. 2. ગાંધી પરંપરાના સમાજસેવકોની લાક્ષણિકતાઓ અને કાર્યપદ્ધતિ. 3. ઉત્તર ગાંધીકાળમાં ભૂદાન-ગ્રામદાન આંદોલન 4. વર્તમાન સમયમાં ગાંધીપ્રેરિત સંસ્થાઓની સ્થિતિ	
4	**વૈશ્વિક સ્તરે ગાંધીવિચારની અસરો અને વર્તમાનસ્થિતિમાં પ્રસ્તુતતા**	6
	1. વિશ્વ શાંતિના ક્ષેત્રમાં ગાંધીજીનો ફાળો 2. વિશ્વ સ્તરે ગાંધીજીના અહિંસક આંદોલન માર્ગે લડત આપનાર ગાંધીની કૂપળો 3. વર્તમાન સમયમાં ગાંધીવિચારનું સ્થાન અને ભાવિ. 4. વ્યવસાયિક સમાજકાર્યકરો માટે ગાંધીવિચારની ઉપયોગીતા	

Assessment Method

Internal Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

References

1. પટેલ મગનભાઈ જો. ગાંધીજીનું ધર્મદર્શન, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ
2. પટેલ આનંદી સુ, વ્યવસાયિક સમાજકાર્યના આધારસ્તંભો, વ્યવસાયિક અભિવૃતિ પ્રકાશન
3. પટ્ટણી દક્ષા વી., ગાંધીજીનું ચિંતન, ભાવનગર
4. પટેલ ઈશ્વરભાઈ, એકાદશ વ્રતધારી બબલભાઈ, યજ્ઞ પ્રકાશન
5. Dayal P. Gandhian approach to social work - Gujarat Vidyapith - Ahmedabad
6. Gangrade K. D, 2005 Gandhian approach to development and social work, New Delhi, Concept publishing co.
7. Gore M. S. 1985 Social aspects of Development, Jaipur, Rawat Publication
8. દેસાઈ નારાયણ, મારું જીવન એજ મારી વાણી, નવજીવન પ્રકાશન
9. દવે પ્રફુલ્લ, ગાંધીની કૂપળો, વિચાર વલોણું
10. ગાંધીજી - રચનાત્મક કાર્યક્રમો, નવજીવન પ્રકાશન
11. શાહ ઘનશ્યામ, ગાંધી ચિંધ્યા માર્ગે ગ્રામવિકાસ સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ
12. દેસાઈ આઈ. પી., વેડછી આંદોલન, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ સુરત
13. પટેલ ઝવેરભાઈ, સર્વોદય સમાજનાં લક્ષણો, નવજીવન પ્રકાશન
14. શાહ મહેન્દ્ર, માનવ અધિકાર, શાંતિ અને વિકાસ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ
15. પટેલ ઝવેરભાઈ, વિકેન્દ્રીકરણનું વિજ્ઞાન, નવજીવન
16. https://www.youtube.com/watch?v=foFfXFwVC0E Film on Gandhi
17. દસ્તાવેજી ફિલ્મ -બબલભાઈ મહેતાના જીવન આધારિત

Master of social work (MSW) Semester-1

Program & Semester MSW- Sem-1	Paper Code- MSW-104	Subject Name- સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિ Social Case Work Method	Compulsory
		Credit- 3	Teaching Hours- 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીને માનવ વિકાસ, માનસશાસ્ત્ર, સમાજશાસ્ત્ર અને સામાજિક કાર્યના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોની સમજૂતી હોવી જરૂરી છે. તેમજ વિભિન્ન જાતિ, વર્ગ, સંસ્કૃતિ અને વય જૂથો સાથે વ્યવહાર કરવા પ્રાથમિક ક્ષેત્રિય કાર્ય અનુભવ અને સજ્જતા માટેની પ્રતિબધ્ધતા અને સંવેદના જરૂરી છે, જેથી વ્યક્તિગત સેવાકાર્યની કાર્યપદ્ધતિને અર્થપૂર્ણ રીતે આત્મસાત કરી શકાય.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- CO.1. વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિનું અધ્યતન જ્ઞાન અને સૈદ્ધાંતિક પાસાઓની જાણકારી અને સમજ ધરાવતા હશે. ભારતીય સમાજની મનો-સમાજિક સમસ્યાઓને અનુરૂપ વૈયક્તિક કાર્ય સેવાઓ આપવા માટેના મૂલ્યો આધારિત અને કૌશલ્યોની ક્ષમતા ધરાવશે.
- CO.2. વિદ્યાર્થીઓ સેવાર્થીની વ્યક્તિગત સમસ્યાઓ અને તેના વર્તનનું વિશ્લેષણ કરી શકશે. નબળા જૂથના વ્યક્તિઓ જરૂરિયાતો ઓળખી શકશે અને તેમને અનુભવાતી સમસ્યાઓનું વિશ્લેષણ કરી શકશે. અને તેનું SDG-3 અંતર્ગત વ્યક્તિના સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી માટેની વ્યૂહરચના કરી શકશે.
- CO.3. વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિના સાધનો અને કૌશલ્યોના ઉપયોગ કરવા સક્ષમ હશે. સામુદાયિક સ્તરે વૈયક્તિક સમસ્યાઓ અંગે જાગૃતિ ફેલાવવાના ક્રિયાત્મક પગલાઓ વિકસાવી શકશે. Case Workનું દસ્તાવેજીકરણ કરી શકશે, તેના આધારે સંશોધન સમસ્યાઓના મુદ્દાઓ તારવી શકશે.
- CO.4. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય ની પ્રક્રિયા અને ગાંધીવિચારધારા આધારિત વ્યવહારમાં(Practice), વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિના તબક્કાઓ અને ગાંધીવિચારાધારિત વ્યવહાર પ્રક્રિયાને સમજી શકશે અને તેને વ્યવહારમાં લાગુ કરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO ↓ / PO	PO 1	PO 2	PO3	PO 4	PO5	PO6	PO7	PO 8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg
CO1	3	2	2	2	1	3	2	1	2	2	1	3	2
CO2	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2.33
CO3	2	3	3	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2.33
CO4	3	2	2	2	1	3	2	1	2	2	1	3	2
Avg	2.5	2.5	2.25	2	1.75	2.75	2.25	1.5	2	2	1.5	3	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિની વિભાવના, સૈદ્ધાંતિક અને ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય.**	12
	1. વ્યાવસાયિક સમાજ કાર્યની અન્ય પદ્ધતિઓના સંદર્ભમાં સામાજિક વૈયક્તિક સેવા કાર્ય પદ્ધતિઃ વ્યવસાયમાં સ્થાન અને મહત્વ. 2. સામાજિક વૈયક્તિક સેવા કાર્ય પદ્ધતિનો અન્ય દેશોમાં પદ્ધતિ તરીકે ઉદભવ-વિકાસ (ઈતિહાસ)	

	3. સામાજિક વૈયક્તિક સેવા કાર્યપદ્ધતિનો ભારતમાં વિકાસ. ભારતીય સમજકારી સંદર્ભે વૈયક્તિક કાર્યમાં દાન, દયા, સહકાર અને ધર્મની ભાવના, અને માનવ કલ્યાણના લક્ષ્ય સાથે ભારતીય મૂલ્યો આધારિત સમાજકાર્યનો ખ્યાલ. 4. સામાજિક વૈયક્તિક સેવા કાર્ય પદ્ધતિની વ્યાખ્યા, વિભાવના. 5. સામાજિક વૈયક્તિક સેવા કાર્ય પદ્ધતિને આધાર આપતી તત્વદર્શિય ધારણાઓ (માન્યતાઓ)	
2.	**સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિના મૂળતત્વો, મૂલ્યો, સિદ્ધાંતો, અને અભિગમ.**	11
	1. મૂળ અંગો (મૂળતત્વો) 2. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્યના મૂલ્યો. 3. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્યના સિદ્ધાંતો અને સૈદ્ધાંતિક નિયમો. 4. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિનાં અભિગમો.	
3.	**સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિની પ્રક્રિયા, સાધનો, કૌશલ્યો અને દસ્તાવેજીકરણ.**	10
	1. સમસ્યાગ્રસ્ત વ્યક્તિની વર્તણૂક, જુદી જુદી વ્યક્તિઓની જુદી જુદી જરુરિયાતોની ઓળખ અને વ્યક્તિ દ્વારા અનુભવાતી સમસ્યાઓ. 2. વ્યક્તિની સામાજિક ભૂમિકા, સમાયોજન, અસમાયોજન અને તનાવની વિભાવનાની સમજ 3. સમસ્યાગ્રસ્ત વ્યક્તિ (સેવાર્થી)ની મનોસામાજિક મદદ, સામાજિક વૈયક્તિક કાર્યકરની દરમ્યાનગિરી. 4. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિના સાધનો (1) મુલાકાત, (2) ગૃહ મુલાકાત, (3) નિરીક્ષણ, (4) સાંભળવું, (5) સંબંધ સ્થાપન 5. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિની કુશળતાઓ (1) સહાયક કુશળતાઓ, (2) ભૌતિક કુશળતાઓ, (3) આંતર ક્રિયાની પ્રક્રિયા બદલવા સંબંધિત કુશળતાઓ 6. પ્રક્રિયા દસ્તાવેજીકરણ (અહેવાલ લેખન)	
4.	**સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિના તબક્કા, નમુનાઓ અને ગાંધી વિચાર આધારિત વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પ્રક્રિયા.**	12

	1. સામાજિક વૈયક્તિક સેવા કાર્યની મદદની પ્રક્રિયા (તબક્કાઓ, સોપાનો) (1) અભ્યાસ (2) નિદાન (3) સારવાર (ઉપચાર (4) અનુસરણ (5) મૂલ્યાંકન (અંત) 2. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિના વ્યવહાર નમૂના. 3. ભારતીય સામાજિક -સાંસ્કૃતિક સંદર્ભમાં સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્યની મર્યાદાઓ. 4. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પદ્ધતિ વિશેની ગાંધી વિચાર આધારિત સેવાર્થી અને સમસ્યા વિશેની સમજ. 5. સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય પ્રક્રિયા વિશે ગાંધી વિચાર પ્રેરિત કાર્યની સમજ, અને બનેંની કાર્ય પધ્ધતિ વચ્ચેની સામ્યતા અને ભેદ	

Assessment Methods:

Internal Assessment: 1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: University Exam – 60 Marks લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. ગીતા ચાવડા, ૨૦૧૦, વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય, લોકનિકેતન પ્રકાસન,, રતનપુર, પાલનપુર
2. प्रयागदीन मिश्र (2003), सामाजिक वैयक्तिक सेवाकार्य, उत्तरप्रदेश, हिन्दी संस्थान लखनऊ
3. डॉ. सुरेन्द्रसिंह एवं - पी. डी. मिश्र (2007), समाजकार्य इतिहास, दर्शन एवं प्रणालियाँ, न्यू रोयल बुक कम्पनी, लखनऊ
4. डॉ. आर. के. उपाध्याय (१९९१), सामाजिक वैयक्तिक सेवाकार्य, हरियाणा साहित्य अकादमी, चंदीगढ
5. गिरीशकुमार ( ), समाकार्य के क्षेत्र
6. राजाराम शास्त्री (१997), तृतीय संस्करण, समाजकार्य, उत्तप्रदेश हिन्दी संस्थान लखनऊ
7. Boehm Werner W. (१958-59), The Nature of Social Work, Vol. 3:2, New York Press.
8. Hamilton Gordon (१९5१), Theory and Practice of Social Case work, New York: Columbia Uni. Press.

9. Perlman, Helen H. (१964), Social Case work: A problem-solving process, Chicago Uni. Press.
10. Richmond Mary (१9१7), Social Diagnosis, New York: Columbian Uni. Press.
11. R. K. Upadhyay (2003), Social Case work: A Therapeutic Approach, Rawat Publication Jaipur.
12. Dr. P. Dayal ( ), Gandhian Approach to Social work, Gujarat Vidyapith, Ahmedabad.
13. Mathew Grace (१992), An Introduction to Social Case work, Bombay: Tata Institute of Social Sciences.
14. Rameshwari Devi, Ravi Prakashan (2004), Social work methods, Practice and perspectives (Model of case work practice) Vol.-3, Jaipur: Mangal Deep Publication.

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-1

Program and Semester- MSW-1	[paper code] MSW-105	Subject Name સામાજિક જૂથકાર્ય પદ્ધતિ Social Group Work Method	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	જૂથ અને ટોળા વચ્ચેના તફાવતની સમજ તેમજ જૂથમાં કામ કરવાનો અનુભવ		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- CO.1 વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક જૂથકાર્યની વિભાવના, અદ્યતન જ્ઞાન તથા ઇંગ્લેન્ડ અને અમેરિકામાં તથા ભારતમાં જૂથકાર્યના ઈતિહાસ અને ક્રમશ: વિકાસ વિષે વૈજ્ઞાનિક અને તાર્કિક રીતે જાણતા-સમજતા થશે.
- CO.2 વિદ્યાર્થીઓ જૂથની સમસ્યાઓ ઓળખી, તેનું વિશ્લેષણ કરી જૂથ બનાવી, લીડરશીપ લેતા થશે. સેવાર્થી માટે હિમાયત કરતા થશે.
- CO.3 વિદ્યાર્થીઓ જૂથકાર્યના સિદ્ધાંતોને સમજી તેમાં જરૂરી કુશળતા વિકસાવી વિવિધ જૂથો થકી તેનો પ્રેક્ટીસમાં અમલ કરતા થશે અને તે દ્વારા વિવિધ સ્તરના સેવાર્થીઓ સાથે કામ કરવા માટે સક્ષમ બનશે.
- CO.4 સૈદ્ધાંતિક સમજના આધારે જૂથ માટેની સરકારની નીતિઓ અને કાર્યક્રમોનું વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ ભૂમિકા થકી જૂથમાં આયોજન સંચાલન અને નેતૃત્વ કરતા થશે અને ટકાઉ વિકાસના મુદ્દા સંદર્ભે સમાજકાર્યના ક્ષેત્રોમાં તેનો અમલ કરતા થશે.

Course Outcomes Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs \ POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO 11	PO 12	Avg (CO)
CO1	3	3	2	-	2	-	1	-	2	-	-	3	2.28
CO2	3	3	3	1	2	2	-	2	2	1	2	2	2.09
CO3	3	3	3	1	3	-	1	2	2	1	1	2	2
CO4	2	2	3	1	3	2	2	2	2	1	2	2	2
Avg (PO)	2.75	2.8	2.8	1.0	2.5	2.0	1.3	2.0	2.0	1.0	1.7	2.3	

Teaching Pedagogy:

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T hours
1.	**જૂથકાર્યની વિભાવના અને ઈતિહાસ**	12
	1. સામાજિક જૂથકાર્યની વિભાવના:અર્થ, વ્યાખ્યા, સામાજિક જૂથકાર્યની આવશ્યકતા- મહત્વ: વ્યક્તિની વિવિધ જરૂરીયાતોની પૂર્તિ સંદર્ભે 2. ઈંગ્લેન્ડમાં જૂથકાર્યનો વિકાસ: જરૂરિયાતમંદ લોકોને મદદ, સામુદાયિક સેવાઓ, શ્રમ કલ્યાણ, સુધારણાત્મક સેવાઓ 3. અમેરિકામાં જૂથકાર્યનો વિકાસ: યુવાનો સાથે કામ કરવાનો યુગ, જરૂરિયાતમંદ લોકો સાથે રહેવું અને કામ કરવું સામાજિક જૂથ કાર્યના કાર્યક્રમો, વ્યાવસાયિક જૂથકાર્યનો વિકાસ 4 ભારતમાં જૂથકાર્યનો વિકાસ:પ્રાચીન કાળ, સમાજ સુધારણાનું આંદોલન, તાતા સ્કુલ ઓફ સોશિઅલ વર્કની શરૂઆત.	
2	6. **જૂથ નિર્માણ અને પ્રક્રિયા**	10
	1. સામાજિક જૂથ કાર્યનો ઉદ્દેશ: 2. જૂથ નિર્માણ : ઉદ્દેશ, સભ્યપદ, એકસૂત્રતા, વિચાર પ્રણાલી, માન્યતાઓ, પ્રક્રિયા, નેતાની ભૂમિકા, જૂથનું સ્વરૂપ-તેનો પ્રકાર,	

	3. જૂથ નેતાના ગુણ: દૂરંદેશી, આત્મવિશ્વાસ, સંકલ્પશક્તિ, જોખમ ઉઠાવવાની ક્ષમતા, સારું સ્વાસ્થ્ય, જિજ્ઞાસુ, પ્રયોગશીલ, મિલનસાર, ઝડપી નિર્ણય શક્તિ, પરિવર્તનશીલ, સરળતા, સાદગી, ઈમાનદાર. 4. જુથમાં સંઘર્ષ: જુથમાં ગેર-સમજણ, વિચારોમાં મતભેદ, જૂથ રચનામાં જડતા, સાંસ્કૃતિક ભિન્નતા, વિવિધતાનો અસ્વીકાર, કેન્દ્રિત સત્તા, નેતૃત્વની તરાહ-ઢબ, જૂથના ધોરણોની સ્પષ્ટતાનો અભાવ, ઓછા સાધનો	
3	**જૂથકાર્યના સિદ્ધાંતો અને જૂથ કાર્યક્રમ**	12
	1. જુથ કાર્યના સિદ્ધાંતો: (આયોજિત જૂથ રચનાનો સિદ્ધાંત, લક્ષ્યોની સ્પષ્ટતાનો સિદ્ધાંત, ઉદ્દેશપૂર્ણ સંબંધોનો સિદ્ધાંત, નિરંતર વૈયક્તિકરણનો સિદ્ધાંત, નિર્દેશિત જૂથ આંતરક્રિયાનો સિદ્ધાંત, ફેરફારને અવકાશ હોય તેવા કર્યાત્મક સંગઠનનો સિદ્ધાંત, પ્રગતિશીલ કાર્યક્રમ અનુભવનો સિદ્ધાંત, સંસાધનોના ઉપયોગનો સિદ્ધાંત, લોકતાંત્રિક જૂથ આત્મ નિશ્ચયીકરણનો સિદ્ધાંત મૂલ્યાંકનનો સિદ્ધાંત) 2. કાર્યક્રમ આયોજન અને વિકાસમાં કાર્યકરની ભૂમિકા 3. જૂથ કાર્યકરની આવશ્યક કુશળતા: (ઉદ્દેશપૂર્ણ સંબંધ સ્થાપિત કરવો, જૂથની સ્થિતિનું વિશ્લેષણ, જુથમાં ભાગીદારી, જુથની ભાવના-લાગણીઓ સાથે કામ લેવાની કુશળતા, કાર્યક્રમના વિકાસની, સંસ્થા અને સામુદાયિક સંસાધનોના ઉપયોગની, મૂલ્યાંકનની કુશળતા) 4. જુથ કાર્યના મોડેલ: સામાજિક લક્ષ્ય પ્રારૂપ (The Social goal model), ચિકિત્સા સંબંધી મોડેલ (The remedial model) પરસ્પર પ્રારૂપ (Rreciprocal model),	
4	**જૂથ કાર્યના ક્ષેત્રો**	11
	1. સામાજિક જૂથકાર્ય એક વૈજ્ઞાનિક પ્રણાલીના રૂપમાં : તથ્યોની ખોજ, નિદાન-આકારણી, ઉપચાર 2. સામાજિક જૂથના પ્રકાર: પ્રાથમિક અને દ્વૈતકિય (secondary) સ્વકીય અને પરકીય જૂથ, કાર્યભિમુખ અને સામાજિક આવેગિક જૂથ, ઔપચારિક અને અનોપચારિક જૂથ, બંધ અને ખુલ્લા જૂથ, 3. જૂથકાર્યકરની ભૂમિકા (Role): જૂથ સાથે (વિવિધ ભૂમિકા સંદર્ભે), ધરાતલના (પ્રાથમિક) કાર્યકરો સાથે, જૂથ સાથે કામ કરનાર સંસ્થાઓ અને વિભાગો સાથે 4. વિવિધ જૂથ સાથે જૂથકાર્ય: હોસ્પીટલમાં જુથકાર્ય, વિશેષ યોગ્યતા ધરાવતા લોકો સાથે(Physically-Mentally Challenged People)જૂથ કાર્ય, શ્રમિકો સાથે	

	જુથકાર્ય, વૃધ્ધો સાથે જૂથકાર્ય, કાયદાના સંઘર્ષમાં આવેલ બાળકો સાથે જૂથકાર્ય	

Assessment Methods

Internal Assessment: 1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: University Exam – 60 Marks લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. डॉ. प्रयागदीन मिश्र,(२०१७)सामाजिक सामूहिक कार्य, प्रकाशक: उत्तर प्रदेश हिंदी संस्थान लखनऊ.
2. राजाराम शास्त्री, १९९७, समाजकार्य (3rd eds.) उत्तर प्रदेश हिन्दी संसथान, लखनऊ
3. डॉ. सुरेन्द्रसिंह एवं - पी. डी. मिश्र (2007), समाजकार्य इतिहास, दर्शन एवं प्रणालियाँ, न्यू रोयल बुक कम्पनी, लखनऊ
4. डॉ. आर. के. उपाध्याय (१991), सामाजिक वैयक्तिक सेवाकार्य, हरियाणा साहित्य अकादमी, चंदीगढ
5. गिरीशकुमार (1996), समाकार्य के क्षेत्र, उत्तर प्रदेश हिन्दी संसथान, लखनऊ
6. डॉ. सुरेन्द्रसिंह एवं - पी. डी. मिश्र (2007), समाजकार्य इतिहास, दर्शन एवं प्रणालियाँ, न्यू रोयल बुक कम्पनी, लखनऊ
7. Siddiqui H. Y. (2008) Group work - Theories and practice (2008), Rawat Publication
8. Hough Margaret, (2001) Group work skills and Theory Hodder and Stonghton
9. Trevor Linds ay Sue Orton: (2008), Group work Practice in Social Work
10. www Learning matters. co.on
11. Misra P. D, Misra Bina (2008) Social Group Work: Theory and Practice, New Royal Book co. Lucknow
12. Garvin D Charles, Gutierrez M. Lorraine, Galinsky J. Macda (2007) Handbook of
13. Social Work with Groups, Rawat Publication
14. Datar Sudha and others, Skill Training for Social Workers: A Manual (2009) SagePublications India Pvt. Ltd
15. Turner David (2009) Role Plays (book of Activities) Viva Books Private Limited
16. Frank La Fasto, Card Larson (Sixth Printing 2008) When Teams Work Best, Response Books : A division of Sage Publications, New Delhi20

Web & Other Study Resources:

1. https://www.slideshare.net/srengasamy/understanding-social-group-work
2. https://www.youtube.com/watch?v=oFxWpv38bYI
3. https://epgp.inflibnet.ac.in/ahl.php?csrno=32 https://epgp.inflibnet.ac.in/

Master of social work (MSW) Semester-1

Program & Semester MSW- Sem-1	Paper Code- MSW-106	Subject Name- સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય- **Fieldwork Practicum in the Community**	Compulsory
		Credit- 6	Teaching Hours- 240
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	સમુદાય સાથે સમાજકાર્ય માટેની મનો-સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક સમજ, ઔપચારિક અનૌપચારિક સંસ્થા વિષે જાણકારી, સમાજકાર્યના જ્ઞાન, મૂલ્યો અને કૌશલ્યો વિકસાવવા અને સેવાર્થીઓ સાથે પ્રેક્ટીશ કરવાની તત્પરતા.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

CO1: વિદ્યાર્થીઓ સમાજકાર્ય શિક્ષણમાં ક્ષેત્રકાર્યનો સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે, તેના આધારે ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ તેમજ જોડાવાની પ્રક્રિયા અંગે સમજ મેળવી, સમુદાય અને સેવાર્થીઓ સાથે કાર્યક્ષમ રીતે સંકળાવાની કૌશલ્ય ક્ષમતા વિકસિત થશે.

CO2: વિદ્યાર્થી ક્ષેત્રમાં સેવાર્થી અને સમુદાયની વિશેષતાઓ, પરંપરાઓ, સમસ્યાઓ, જરૂરિયાતો અને મુદ્દાઓ ઓળખ કરી શકશે, AI અને ક્ષેત્રકાર્ય દ્વારા યોગ્ય રીતથી માહિતી એકત્રિત કરવા સક્ષમ બનશે.

CO3: વિદ્યાર્થીઓ ક્ષેત્રકાર્ય દરમિયાન કરેલી કાર્યપ્રવૃત્તિઓનું ટેકનિકલી અને માળખાકીય દસ્તાવેજીકરણનું અદ્યતન જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે અને ટેકનિકલી અને માળખાકીય દસ્તાવેજીકરણ કરવાની ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરશે.

Course Outcomes Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	Avg
CO1	3	2	1	2	1	3	2	1	2	2	1	3	**2**
CO2	2	3	2	2	2	2	2	3	2	2	1	2	**2.2**
CO3	2	2	3	1	1	2	3	3	2	2	2	2	**2.1**
Avg	2.3	2.3	2	1.7	1.3	2.3	2.3	2.3	2	2	1.3	2.3	

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સમાજકાર્યમાં ક્ષેત્રકાર્યની સૈદ્ધાંતિક પરિપ્રેક્ષ્ય, ક્ષેત્રકાર્ય માટે ક્ષેત્રમાં પ્રવેશવું, જોડાવું.** Theoretical perspective of fieldwork in social work, Entering & Engagement the field for fieldwork,)	90
	• સમાજકાર્યમાં ક્ષેત્રકાર્ય શા માટે તેની સમજણ અને પરિચય, • ક્ષેત્રકાર્યના ધ્યેય અને મહત્વ. • ક્ષેત્રમાં, સેવાર્થીઓમાં, સમુદાયમાં પ્રવેશ કરવો, સેવાર્થીઓનો સંપર્ક કરવો, મુલાકાત કરવી, પરિચય મેળવવો. • સેવાર્થીને સમાજકાર્યકર તરીકે પરિચય આપવો, ધ્યેય સ્પષ્ટ કરવો, સંબંધ સ્થાપિત કરવો અને વિશ્વાસ સંપાદન કરવો. 1. સેવાર્થીનું વૈવિધ્ય સમજવું. (સેવાર્થી જાતિ, જ્ઞાતિ, ઉંમર, વ્યવસાય, શિક્ષણ, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, શારીરિક, સમસ્યાઓ, જરૂરિયાતો)	
2	**ક્ષેત્રમાં સેવાર્થીની જરૂરિયાતો, સમસ્યાઓ, મુદ્દાની શોધખોળ, તપાસ માહિતી એકત્રીકરણ** (Exploration)	90
	• શોધખોળ અને તપાસ કે માહિતી એકત્રીકરણ માટે અવલોકન કરવું, પ્રશ્નોત્તરી કરવી, PRA કરવું, દસ્તાવેજો જોવા-તપાસવા, મુલાકાત પત્રિકા, પ્રશ્નાવલી, અભિપ્રાયાવલી, ચેકલીસ્ટ, રમતો, ગીતો, રેલી સરઘસ વગેર પ્રયુક્તિઓ અને ઉપકરણોનાં માધ્યમથી માહિતી પ્રાપ્ત કરવી. રાત્રી મુકામ કરવો, સારા અને માઠા પ્રસંગો કે મેળાવડામાં હાજરી આપવી, તેમના કાર્યોમાં જોડાવું, ગામની પાયાની સગવડતાઓ કેવી રીતે ઉભી કરવામાં આવી છે, અને કોણે ઉભી કરી તે જાણવું વગેરે, • સમુદાયમાં સમાજકાર્યના ક્ષેત્રો નીચે મુજબના છે, વિવિધ ક્ષેત્ર, સંસ્થાઓ અને સંગઠનો વિશેની અને તેનાથી લાભાન્વિત સેવાર્થીઓ કે લોકોની સંખ્યા અને લાભ વિશેની માહિતી જાણકારી ક્ષેત્રકાર્ય દરમ્યાન સમાજકાર્યકરે મેળવવી. વ્યક્તિ, કુટુંબ અને સમૂહ. સમુદાય, જ્ઞાતિ કે વર્ગ વિશેષ અને ઔપચારિક અને અનૌપચારિક સંસ્થાઓ. શ્રમિક, કામદારો અને આજીવિકાના સ્ત્રોત. જાહેર અને વ્યક્તિગત આરોગ્ય. માનસિક આરોગ્ય. વિશિષ્ટ શક્તિ ધરાવતા લોકો (દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓ). અનાથ, નિરાધાર બાળકો, વિધવા અને વૃદ્ધ વ્યક્તિઓ.	

	વિવાદો અને સંઘર્ષ ઝઘડા ગુનાઇત અને હિંસક પ્રવૃત્તિમાં સપડાયેલા લોકો). LGBT વ્યક્તિઓ	
3	ક્ષેત્રકાર્યનું દસ્તાવેજીકરણ	60
	• ક્ષેત્રકાર્યનું ટેકનિકલ અને માળખાગત દસ્તાવેજીકરણની પ્રાથમિક સમજ • દરરોજનું કાર્યલેખન • કેસ સ્ટડી અથવા ઇન્ટરવ્યુનો દસ્તાવેજ • ગ્રુપ પ્રવૃત્તિનું દસ્તાવેજીકરણ • વેબ અને મીટિંગ દસ્તાવેજીકરણ • ફીલ્ડ સપરવિઝર અને ફેકલ્ટી માર્ગદર્શન પ્રતિસાદ • વિચારવિમર્શ અને મુલ્યાંકન • ફોટોગ્રાફ્સ / વિડિયોનો ઉપયોગ (જ્યાં અનુમતિ હોય) • અંતિમ રિપોર્ટ તૈયાર કરવાના મુદ્દાઓ	

Assessment Methods

Internal Assessment: 40%	1. માર્ગદર્શક સાથે બેઠકમાં તથા ક્ષેત્રકાર્ય દૈનિક અહેવાલ મુકવાની નિયમિતતા (10) 2. ક્ષેત્રકાર્યના ગામમાં સોંપવામાં આવેલ અને કરેલ કામગીરી (10) 3. ક્ષેત્રકાર્યનો સત્રાંત અહેવાલ (10) 4. આંતરિક VIVA (10)
External Assessment 60 %	1. ક્ષેત્રકાર્યનાં દૈનિક તથા સત્રાંત અહેવાલ (30 Marks) 1. બાહ્ય વાયવા (30 Marks)

References

1. Bishnu Mohan Dash and Sanjoy Roy (2021) Fieldwork Training in Social Work; Routledge India
2. Roshni Nair, Srilatha Juvva, and Vimla V. Nadkarni: (edited) ()
3. Bishnu Mohan Dash: (2021) Social Work Practicum and Supervision; Routledge India
4. Asha Gupta (Hindi Edition) (2018) Social Work: Methods and Practices" Rawat Publications
5. Columbia University. (2015). Handbook for Student Social Work Recording, School of Social Work

6. Kadushin, Alfred Harkness, Daniel (2005) Supervision in Social Work, New Delhi: Rawat Publication
7. Kumar, S. (2002). Methods for Community Participation: A Complete Guide for
8. Practitioners. London: ITDG Publishing.
9. Narayana Rao, S. (2002). Counselling and Guidance. Tata McGraw-Hill Publishing Company Ltd
10. Singh, R. R. ed. (1985) Field Work in Social Work Education, New Delhi: Concept Publishing Company
11. Subedar, I. S. (2001). Field Work Training in Social Work. Jaipur: Rawat Publications

Sudha Datar, et al. (2010). Skill Training for Social Workers: A Manual. New Delhi:

12. Verma, R.B.S. and Singh, A. P. (2010). Handbook of Field Work Practice Learning in Social Work. Lucknow: New Royal Book Company.
13. બાદર કુરેશી, 2023, 'ક્ષેત્રકાર્ય–માર્ગદર્શિકા' પાર્શ્વ પબ્લીકેશન, અમદાવાદ

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-2

Program and Semester- MSW- Sem- 2	Paper code- MSW-201	Subject Name- સંકલિત અભિગમ અને પ્રત્યાયન **Integrated approach and communication**	Compulsory
		Credit:3	T- Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	સમાજકાર્યની મુખ્ય ત્રણ પદ્ધતિઓ અને પાયાની કુશળતા વિશેની સમજ હોવી જરૂરી છે.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- **CO.1** સેવાર્થી મદદ માટેની વિવિધ પદ્ધતિઓ વિષે વૈજ્ઞાનિક રીતે સમજતા થશે અને તેમની વ્યવસાયિક કાર્યકર તરીકેની કુશળતા વધશે.
- **CO 2** સમાજકાર્ય વ્યવસાયના ઉદ્દેશોને ઓળખવાની તથા તેને અનુરૂપ વ્યૂહરચના ઘડવાની ક્ષમતા વિકસાવવી તથા પરિવર્તક તરીકેની કાર્યકરની ભૂમિકા વિષે સભાનતા કેળવવી.
- **CO.3 સમાજકાર્યમાં** પ્રત્યાયનનું મહત્વ સમજી તેની પ્રક્રિયા શીખશે, પાયાના વલણો કેળવશે અને તે દ્વારા વ્યવહારમાં તેનો અમલ કરતા શીખશે.
- **CO.4** **પ્રત્યાયનની વિવિધ કુશળતા કેળવી વ્યાવસાયિક સમાજ કાર્યકર તરીકે સજ્જ થશે.**

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs\ POs	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO10	PO 11	PO 12	Avg
CO1	3	3	2	-	2	1	2	2	2	2	3	3	2.27
CO2	3	3	3	2	3	1	2	2	2	1	2	2	2.16
CO3	3	2	3	1	3	2	1	2	2	1	1	3	2
CO4	3	3	3	1	3	3	1	2	3	2	2	3	2.41
Avg (PO)	3	2.8	2.8	1.3	2.8	1.8	1.5	2.0	2.3	1.5	2.0	2.8	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન
- ITC નો ઉપયોગ
- ક્ષેત્રની મુલાકાત
- ભૂમિકા ભજવણી-રોલ પ્લે
- જૂથ ચર્ચા
- અવલોકન,
- સ્વાધ્યાય
- પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સંકલિત અભિગમ વિષે સમજ**	12
	2. સેવાર્થીને મદદ માટેની પદ્ધતિઓ; (ઔપચારિક, અનૌપચારિક અને સમાજ આધારિત) અને તંત્ર અભિગમ વિશેની સમજ 3. સમાજકાર્ય પ્રેકટીસના કાર્યો • સેવાર્થીની સમસ્યા નિવારણ શક્તિમાં વધારો કરવો • સેવાર્થી અને સાધનતંત્ર વચ્ચેનું સંકલન કરવું • સેવાર્થી અને સાધનતંત્ર વચ્ચે નવો સંબંધ સ્થાપિત કરવો, સુધારવો અને આદાન-પ્રદાન સરળ બનાવવું. • સંસ્થાના કાર્યકરો વચ્ચે સંબંધ-સેતુ સ્થાપવો, સુધારવો અને આંતરક્રિયા સરળ બનાવવી. • સામાજિક નીતિમાં ઉત્તરોત્તર વિકાસ અને સુધારો તેમજ ભૌતિક સાધનોનું વિતરણ. • સામાજિક અંકુશના પ્રતિનિધિ તરીકે 4. સમાજ કાર્યકર એક વૈજ્ઞાનિક તરીકે: 5. સમાજ કાર્યકરના લક્ષણો: વિકાસલક્ષી વ્યક્તિ,સર્જનાત્મકતા, નીડરતા, સંવેદનશીલ, આશાવાદી ઉત્સાહી..	
2	**તંત્ર અભિગમ, સંબંધો અને સમસ્યા નિવારણ પ્રક્રિયા**	10

	5. તંત્ર અભિગમ: (અ) સેવાર્થી તંત્ર (બ) લક્ષ્ય તંત્ર (ક) કાર્ય તંત્ર (ડ) પરિવર્તન તંત્ર 6. સમાજ કાર્યકરની ભૂમિકાઓ: સામર્થ્યદાતા,મધ્યસ્થી, હિમાયત કરનાર,પરામર્શક,સંશોધક તરીકેની 7. કાર્યકર- સેવાર્થી સંબંધો: વિશ્વાસ, સ્વીકાર, પ્રામાણિકતા, પરાનુભૂતિ, એકરૂપતા, વ્યાવસાયિક સંબંધ, વસ્તુલક્ષીતા અધિકાર અને સત્તા **8. સમાજકાર્યના કાર્યો: ટકાઉ વિકાસના ધ્યેયોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉપચારાત્મક, અટકાયતી, વિકાસનું પુન:સ્થાપનનું, સામાજિક પુન: નિર્માણ,અને સામાજિક પરિવર્તનનું કાર્ય**	
3	**પ્રત્યાયનનો અર્થ, પ્રક્રિયા અને મહત્વ** 1. પ્રત્યાયનનો અર્થ,સમજ અને સમાજકાર્યમાં પ્રત્યાયનનું મહત્વ 2. પ્રત્યાયનમાં અવરોધ 3. પ્રત્યાયનની પ્રક્રિયા: (૧) સંદેશો આપનાર (Source) મૂળ- ઉદગમ સ્થાન (૨) પ્રસારણનું માધ્યમ - Transmitter Channel સંકેત-પ્રસારણ, (૩) સંદેશો (૪) સંદેશો ઝીલનાર (૫) મંઝીલ- લક્ષ્ય 4. પ્રત્યાયન માટે પાયાના વલણો તથા સંદેશો મેળવતી અથવા મોકલતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો	**12**
4	**પ્રત્યાયનના માધ્યમ અને સમાજ કાર્યકરની સજ્જતા**	
	1. શાબ્દિક પ્રત્યાયન 2. અશાબ્દિક પ્રત્યાયન: અવલોકન, ચહેરા દ્વારા અભિવ્યક્તિ, સેવાર્થીની ઊર્મિ-લાગણીને સમજવી, 3. ધ્યાનથી સાંભળવું: કાર્યકરે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો, વિચારને સમજવો, 4. સેવાર્થી સાથે અસરકારક પ્રત્યાયન માટેની સજ્જતા: સામાનુભૂતિ, સન્માન, વૈયક્તિક હૂંફ, સાચુકલાપણુ, ચોક્કસતા, યોગ્યતા,તટસ્થતા	**11**

Assessment Methods

Internal Assessment: 1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: University Exam – 60 Marks લેખિત કસોટી

References

1. શાહ દામિની, (2017) સમાજ કાર્યમાં પ્રત્યાયનની કુશળતા. પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
2. પટેલ આનંદી, (2009) વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના આધાર સ્તંભો, વ્યાવસાયિક અભિવૃત્તિ પ્રકાશન,અમદાવાદ
3. Harry Sepecht and Anne Vickery, (1997) Integrating Social Work Method, Cambridge Publication.
4. Patric Higham, (2006) Social Work: Introducing Professional Practice, Sage Publication.
5. Louise, C. Johnson, (1995) Social Work Practice- A Generalist Approach, Boston: Allyn and Bacon.
6. Devid Foritana; (1992, social Skill at work.
7. Judith, C. Nelson,1980. Communication Theory and Social Work Practice.
8. Brandford, W. Sheafor et al.1997. Techniques and Guidelines for Social Work Practice.
9. Joyee Lishmn,1994. Communication in Social Work. British Association of Social Workers (ed). Jo Compling (BASW), Practical Social Work Series.
10. Trevithiek, Pamila,2009. Social Work Skill-A Practice Handbook (2nd Edition), Rawat Publicatio, Jaipur.

Web & Other Study Resources

https://socialworktestprep.com/blog/verbal-and-nonverbal-communication-techniques/
Verbal and Non-Verbal Communication Effective Technical Communication Gautam Varde
https://umsystem.pressbooks.pub/aswbprep/chapter/communication-theories-and-styles/
https://www.hands-on-care.co.uk/verbal-and-non-verbal-communication-in-social-care/
https://www.socialworktoolkit.com/communication-skills

Master of social work (MSW) Semester-2

Program and Semester- MSW- Sem- 2	Paper code- MSW-202	Subject Name- સમાજકાર્ય સંશોધન (Social Work Research)	Compulsory
		Credit:3	T- Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ તર્કશક્તિ, અવલોકન અને માનવ વર્તનના મૂળભૂત જ્ઞાન સાથે સમાજકાર્યના આધારભૂત તત્વો અને પદ્ધતિઓની પ્રાથમિક સમજ ધરાવવી જરૂરી છે. સાથે જ, માહિતી એકત્રિત કરવાનો મૂલ્યાંકનાત્મક અભિગમ અને સમસ્યાના વૈજ્ઞાનિક નિરીક્ષણ માટે ઊંડાણપૂર્વક વિચાર કરવાની તૈયારી હોવી જોઈએ.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- CO1: વિદ્યાર્થી માનવ તપાસ, વિજ્ઞાન અને જ્ઞાનના ઘટકોની વૈજ્ઞાનિક જાણકારીથી સજ્જ બનશે, સમજૂતી આપી શકશે, તેમજ સમાજકાર્ય સંશોધન માટે વૈજ્ઞાનિક અભિગમ કેળવશે, તેને સુસંગત સંશોધકની લાક્ષણિકતાઓ આત્મસાત કરશે.
- CO2: સમાજકાર્ય સંશોધનની વિભાવનાની વૈજ્ઞાનિક જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે. સામાજિક સંશોધન અને સમાજકાર્ય સંશોધન વચ્ચેના તફાવતને ઓળખી શકશે. સમાજકાર્ય સંશોધનના હેતુ, મહત્વ અને કાર્યક્ષેત્રની સમજ વિકસશે.
- CO3: વિદ્યાર્થી સમાજકાર્ય સંશોધન સમસ્યાના આધારે ગુણાત્મક, સંખ્યાત્મક, મિશ્ર પદ્ધતિઓથી જાણકારી પ્રાપ્ત બનશે અને તેના ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવશે. સમાજકાર્ય સંશોધન સમસ્યા (મનોસામાજિક અને કુદરતી સમસ્યાઓ) ની ઓળખ કરીને, તેમાં નવા જ્ઞાન સર્જન માટેની સંશોધન દરખાસ્ત તૈયાર કરી શકશે, સમાજકાર્ય સંશોધનમાં નૈતિક મુદ્દાઓ ઓળખી યોગ્ય માર્ગદર્શિત અભિગમ અપનાવી શકશે.
- CO4: વિદ્યાર્થી સંશોધનમાં માહિતીના સ્ત્રોતો (પ્રાથમિક અને દ્વિતીય) પ્રકારો, અંગેની જાણકાર બનશે. સંશોધન સમસ્યાને અનુરૂપ સંશોધન યોજના અને પ્રવિધિઓ (જેમ કે સર્વે, ઇન્ટરવ્યૂ, કેસ સ્ટડી), માહિતી એકત્રીકરણના ઉપકરણ વિકસાવી શકશે. ક્ષેત્રકાર્ય દ્વારા માહિતી સંગ્રહ, સંગ્રહિત માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અંતે અહેવાલ લેખન માટે જરૂરી ટેક્નિકલ અને સાંગઠનિક કૌશલ્ય કેળવી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs \ POs	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Av g
CO1	3	3	2	2	1	2	2	2	1	3	2	1	2
CO2	3	3	3	2	1	2	2	3	1	2	2	1	2.0 8
CO3	2	3	3	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2.1 6
CO4	3	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	2	2.5
Avg	2.7 5	2.7 5	2.7 5	2.2 5	1.2 5	2.2 5	2.0 5	2.5	1.5	2.25	2.25	1.5	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સમાજકાર્ય સંશોધનમાં વૈજ્ઞાનિક અભિગમ, જ્ઞાનના ઘટક અને સંશોધકની લાક્ષણિકતાઓ.**	11
	1. માનવ તપાસનો અર્થ, સમાજકાર્યમાં માનવ તપાસનો સંદર્ભ. માનવ	

	તપાસનો સામાન્ય સમજ અભિગમ અને વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન અભિગમ. 2. વિજ્ઞાનની સંકલ્પના, વિજ્ઞાનના પ્રકારો અને વિજ્ઞાનના કાર્યો. 3. જ્ઞાનના પાયાના ઘટકો. (માહિતી, તથ્યો, ખ્યાલ, ઉત્કલ્પના,ચલ અને અનુભવજન્ય સામાન્યીકરણ) 4. વૈજ્ઞાનિક અભિગમને સુસંગત સંશોધકની લાક્ષણિકતાઓ	
2.	**સમાજકાર્ય સંશોધનની વિભાવના, હેતુ, મહત્વ, અને કાર્યક્ષેત્ર.**	11
	1. સંશોધનની વિભાવના (અર્થ, વ્યાખ્યા અને લાક્ષણિકતા) અને તેનું મહત્વ 2. સમાજકાર્ય સંશોધનની વિભાવના (અર્થ, વ્યાખ્યા અને લાક્ષણિકતા) અને સામાજિક સંશોધન અને સમાજકાર્ય સંશોધન વચ્ચેનો તફાવત 3. સમાજકાર્ય સંશોધનના હેતુઓ અને મહત્વ. 4. સમાજકાર્ય સંશોધનના કાર્યક્ષેત્ર/અવકાશ અને તેને શોધવામાં AIનો ઉપયોગ.	
3.	**સમાજકાર્ય સંશોધન પ્રકારો, સંશોધન યોજના, દરખાસ્ત ઘડતર અને નૈતિકતાના મુદ્દાઓ.**	11
	1. સમાજકાર્ય સંશોધનના પ્રકારોનો પરિચય. 2. સમાજકાર્ય સંશોધનમાં સંખ્યાત્મક, ગુણાત્મક સંશોધન પદ્ધતિઓનો પરિચય. 3. સંશોધન સોપાન અને સંશોધન દરખાસ્ત 4. સંશોધન સમસ્યા, સંશોધન સમસ્યા પસંદગીના સ્ત્રોત અને માપદંડ વિકસાવવામાં AI નો ઉપયોગ. 5. સમાજકાર્ય સંશોધનમાં નૈતિકતાના મુદ્દાઓ.	
4.	**સંશોધન પ્રવિધિ, માહિતી પ્રક્રિયા અને અહેવાલ લેખનમાં AIનો ઉપયોગ.**	12
	1. સંશોધનમાં માહિતી (Data)નો અર્થ, સ્ત્રોત ક્ષેત્રીય (પ્રાથમિક) અને દસ્તાવેજી (દ્વિતીય) અને પ્રકાર (સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક). 2. સમાજકાર્ય સંશોધનમાં દસ્તાવેજી કે દ્વિતીય માહિતી, સંદર્ભ સાહિત્યના સ્ત્રોત. દસ્તાવેજી/ દ્વિતીય માહિતી એકત્ર કરવા માટે ગ્રંથાલય, સરકારી દફતર, અંગતપત્રો, ઇન્ટરનેટ અને AIનો ઉપયોગ. 3. સમગ્ર અભ્યાસ અને નમૂના અભ્યાસનો અર્થ. નમૂનો પસંદગીના પ્રકાર અને રીત.	

	4. ક્ષેત્રિય/પ્રાથમિક માહિતી એકત્ર કરવાની પદ્ધતિઓ/પ્રયુક્તિઓનો પરિચય. (અવલોકન, મુલાકાત અને કેન્દ્રિત જૂથ ચર્ચા, પ્રશ્નાવલિ, અનુસૂચિ) 5. સંશોધન માટે એકત્ર કરેલી માહિતીનું સંપાદન, વર્ગીકરણ, વિશ્લેષણ માટેની પ્રક્રિયામાં AIનો ઉપયોગ. (કોડિંગ, કોડશીટ, માસ્ટર ચાર્ટ અને ડેટા એન્ટ્રી) 6. સંશોધન અહેવાલ લેખનનો અર્થ, પ્રકારો. ઉપયોગીતા, લેખનશૈલી અને માળખું.	

Assessment Methods:

Internal Assessment: 40%	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: 60%	લેખિત કસોટી 60 %

Text & Reference Books:

1. શાહ વિમલ (1992) સંશોધન ડીઝાઇન, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
2. શાહ વિમલ (1992) સંશોધન અહેવાલ લેખન, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
3. શાહ.એ.જી. (2007) સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિઓ
4. દેસાઈ.એચ.જી (1997)સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
5. ઉચાટ ડી. એ. (2009) શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનોમાં સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્ર
6. સુરેન્દ્ર સિંહ (2006) સમાજકાર્ય ઈતિહાસ, દર્શન એવમ પ્રણાલીયા, ન્યુ રોયલ બુક કંપની, લખનૌ

1. **Kumar, Ranjit (2014).** *Research Methodology: A Step-by-Step Guide for Beginners*; SAGE Publications.
2. **Rubin, Allen & Babbie, Earl (2011).** *Research Methods for Social Work*; Brooks/Cole Cengage Learning.
3. **Royse, David (2011).** *Research Methods in Social Work*; Brooks/Cole.
6. **Alston, Margaret & Bowles, Wendy (2003).** *Research for Social Workers: An Introduction to Methods*; Routledge.

7. **Neuman, W. Lawrence (2014).** *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*; Pearson.
8. **Lal Das, D. K. (2005).** *Research Methods in Social Work*; Rawat Publications, Jaipur.
9. **Kothari, C. R. (2004).** *Research Methodology: Methods and Techniques*; New Age International Publishers.
10. **Tripathi, P. C. (2002).** *A Textbook of Research Methodology in Social Sciences*; Sultan Chand & Sons.
11. **Goode, W. J. & Hatt, Paul K. (2001).** *Methods in Social Research*; New York: McGraw-Hill.
12. **Das, A. K. (2000).** *Social Work Research*; Himanshu Publications.
13. Yin Robert K. (1994) case study Research: design and methods, new Delhi: sage Publications
14. Ranjit Kumar (2011) Research Methodology, a step-by-step guide for beginners, SAGE Publications Ltd.
15. Alston, M. Bocoles, W. (Indian Edition 2003) Research for Social Workers-An Introduction to Methods, Jaipur: Rawat
16. Grinnell, Richard M. (Jr.) (1988) Social Work Research and Evaluation, Illinois F. E.
    Peacock Pub. Inc
17. Mikkelsen, Britha (2005) Methods for Development Work and Research- A New Guide for Practitioners, New Delhi: Sage

Web & Other Study Resources, Supplementary Readings

- Journals:
    - Indian Journal of Social Work (TISS) (46 (3) October 1985) Special issue on Research Methodology
    - Social Work Research (NASW)
    - Indian journal of Social Work
- Manuals and Handbooks:
    - ICSSR Research Manual
    - UNDP/UNICEF Research Guidelines on social development.

Master of social work (MSW) Semester-3

Program & Semester MSW- Sem-3	Paper Code- MSW-203	Subject Name- સામુદાયિક સંગઠન અને સામાજિક ક્રિયા પદ્ધતિ (Community Organization and Social Action Method)	Compulsory
		Credit- 3	Teaching Hours-45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ સમાજકાર્યના મૂળભૂત તત્વો અને પદ્ધતિઓ અંગે પ્રાથમિક સમજ ધરાવવી જોઈએ, ખાસ કરીને વ્યક્તિ અને સમૂહ સાથેની કામગીરીની પદ્ધતિઓ વિશે જાણકારી હોવી જરૂરી છે. સાથે જ, તેમને ભારતીય સામાજિક પરિસ્થિતિ, સામાજિક સમસ્યાઓ અને મહાત્મા ગાંધીના વિચારોનો ઐતિહાસિક અને સિદ્ધાંતક પરિચય હોવો આવશ્યક છે.		

Course Outcome (Co's)

- CO1: વિદ્યાર્થીઓમાં સામુદાયિક સંગઠનની પદ્ધતિના મૂળતત્વો અને તેનો ઐતિહાસિક વિકાસની સમજ કેળવશે અને ભારતીય તેમજ વૈશ્વિક સ્તરે તેના ઉપયોગની સમજ વિકસિત થશે.
- CO2: વિદ્યાર્થીઓ સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો, ધ્યેયો અને નમૂનાઓથી જ્ઞાનસભર બનશે અને ગાંધીવિચારો આધારિત સામુદાયિક સંગઠનની સમજના આધારે વ્યાવસાયિક કુશળતાઓ વિકસિત કરશે.
- CO3: વિદ્યાર્થીઓ સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિની તબક્કાવાર પ્રક્રિયા સમજશે અને સંગઠક તરીકે પોતાની ભૂમિકા નિભાવવામાં આવશ્યક કુશળતાઓ તથા દસ્તાવેજીકરણમાં નિપુણતા મેળવશે.
- CO4: વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક ક્રિયા પદ્ધતિની સૈદ્ધાંતિક પૃષ્ઠભૂમિ અને તેની પ્રક્રિયા અંગે વિસ્તૃત જ્ઞાન મેળવશે. તથા ભારતીય સંદર્ભમાં અહિંસક સામાજિક ક્રિયા થકી સામાજિક પરિવર્તના માટેની કૌશલ્યસભર હસ્તક્ષેપની કુશળતાઓ પ્રાપ્ત કરશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes
(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO 1	PO2	PO 3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	
CO1	3	2	1	3	1	2	2	1	1	2	1	2	1.75
CO2	3	2	1	2	1	3	2	1	2	2	1	3	1.91
CO3	2	3	2	2	1	3	2	2	3	2	2	3	2.25
CO4	2	2	2	2	2	3	3	1	2	2	2	3	2.16
	2.5	2.25	1.5	2.25	1.25	2.75	2.25	1.25	2	2	1.5	2.75	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સામુદાયિક સંગઠન પધ્ધતિનું વિભાવનાત્મક જ્ઞાન, અને ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય.**	9
	1. સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિની વ્યાખ્યા, વિભાવના અને તેનો ઐતિહાસિક વિકાસ 2. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની મુખ્યપદ્ધતિ તરીકે સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિનું મહત્વ, વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યની અન્ય મુખ્યપદ્ધતિઓ સાથે તેની તુલના. 3. સમુદાયની વ્યાખ્યા, પ્રકારો, સમાજકાર્યકર તરીકે સમુદાય અંગે જરૂરી જ્ઞાન 4. સમુદાય અંગે ગાંધીજીનો ખ્યાલ. 5. સંગઠનની વિભાવના, સંગઠન માટે જરૂરી બાબતો.	
2.	**સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિના સિધ્ધાંતો, ધ્યેયો, કુશળતાઓ, નમુનાઓ અને ગાંધી વિચારધારાનું સામુદાયિક સંગઠન.**	9

	1. સામુદાયિક પદ્ધતિની ધારણા અને ધ્યેયો. 2. સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિના સિધ્ધાંતો. 3. સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિની કુશળતાઓ. 4. સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિના નમૂનાઓ: (સ્થાનિક વિકાસનો નમૂનો, સામાજિક આયોજનનો આયોજિત સામાજિક ક્રિયાનો નમૂનો અને સામાજિક ક્રિયા.) 5. સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિ અને ગાંધીજી.	
3.	**સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિની કાર્યપ્રક્રિયા, સામુદાયિક સંગઠકની ભૂમિકા અને દસ્તાવેજીકરણ.**	9
	1. સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિની કાર્યપ્રક્રિયા 2. જુદા-જુદાજૂથો (જુદી-જુદી જ્ઞાતિ, જાતિ અને વર્ગના જૂથો) સાથે સામુદાયિક સંગઠન. 3. જુદીજુદી વ્યવસ્થા કાર્ય (સંસ્થાગત તેમજ બીનસંસ્થાગત) 4. સામુદાયિક સંગઠકની ભૂમિકા. 5. અહેવાલ લેખન: અગત્યતા અને જરૂરી બાબતો	
4.	**સામાજિક ક્રિયા પદ્ધતિની વિભાવના, પ્રક્રિયા, કૌશલ્યો અને ભારતીય સંદર્ભમાં અહિંસક સામાજિક ક્રિયા:**	9
	1. સામાજિક ક્રિયા પદ્ધતિની વિભાવના અને મહત્વ. 2. સામાજિક ક્રિયા પદ્ધતિની પ્રક્રિયાઓ: અભ્યાસ, લોકમત ઉભો કરવો, સમસ્યાની વ્યાખ્યા અને વિશ્લેષણ, સ્થાનિક નેતૃત્વનો વિકાસ, લોક ભાગીદારી, લોક પેરવી, કાર્યક્રમનો વિકાસ, અમલીકરણ, સામાજિક નીતિ ઉપર પ્રભાવ. 3. સામાજિક ક્રિયાના કૌશલ્યો: લોકસંપર્ક, લોકશિક્ષણ, જનઆંદોલન, લોક પેરવી, દૂષણનો પ્રતિકાર, સત્તા સબંધો બદલવા, અનુસરણ કાર્ય. 4. ભારતના સંદર્ભમાં ગાંધી વિચાર અનુરૂપ અહિંસક સામાજિક ક્રિયાનું મહત્વ 5. ભારતના સંદર્ભમાં ગાંધી વિચાર પ્રેરિત અહિંસક સામાજિક ક્રિયાની પ્રવિધિઓ: રચનાત્મક કાર્યક્રમો, ઉપવાસ, અસહકાર, દૂષણનો અહિંસક પ્રતિકાર, લોક પેરવી, ભાગીદારી.	

Assessment Methods:

Internal Assessment: 40%	1. લેખિત કસોટી (20) 2. CCA (20) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

References

1. Allan Jane, Pease Bob, Briskman Linda, 2003, Critical Social Work an Introduction to theories and practices, Rawat Publication, Jaipur and Delhi.
2. Dayal. P. 1986, Gandhian Approach to Social work, Gujarat Vidyapith, Ahmedabad.
3. Fred Milson, 1974, An Introduction to Community Work, Routledge & Kegan Paul, London and Boston.
4. Janki Andharia, 2000, on "Historical perspective of Current Issues, in Community organization", in the Reading Material Prepared by TISS for Refresher Course.
5. K. D. Gangrade, **1971**, Community Organization in India, Popular Parkashan, Bombay.
6. Kerla Krogsrud Miley, Michel, Brenda, **1995**, Generalist Social work, Practise, An
7. Empowering Approach.
8. Marry G. Ross, **1967**, Community Organization, Theory, Principles and Practice,
9. Harper & Row, New York, Evanston & London and John Weather Hill, INC, Tokyo
10. S. G. Mudgal, **1997**, An introduction to Social Work.
11. Steve Burghardt, 1982, Organization for Community Action, Sage Publication Beverly Hills / London / New Delhi.
12. **Mayo, M.** (2005), *Community Work;* Palgrave Macmillan.
13. **Bhattacharya, Sanjay**, *Social Work: An Integrated Approach;* Deep & Deep Publications, New Delhi
14. Tata Institute of Social Science, 2000, Regarding Matrial prepared for UGC.

Refresher
15. Course on Community Organization in the Context of Globalizatiion.
16. Walter A Friedlander (eds), १956, Concepts and Methods of Social Work, Prentice
17. Hall INC, New Jersey.
18.तेजस्कर पाण्डेय ,ओजस्कर पाण्डेय, समाजकार्य, भारत प्रकाशन, लखनऊ.
19.राजाराम शास्त्री ,१९७० समाजकार्य ,हिन्दी समिती, लखनऊ
20.डॉ .कृपालसिंघ ,सुदन, सपत्क निम्मी श्रीवास्तव, १९८३ समाजकार्य दर्शन, इतिहास
21.एवं प्रणालियां
22.પટેલ, આનંદી; (2019) વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના આધાર સ્તંભ, વ્યાવસાયિક અભિવૃદ્ધિ પ્રકાશન
23.ચાવડા, ગીતા (2008) વ્યાવસાયિક સમાજકાર્ય, રન્નાદે પ્રકાશન, અમદાવાદ
24.ચાવડા, ગીતા (2011) સામુદાયિક સંગઠન, રન્નાદે પ્રકાશન, અમદાવાદ
25. દેસાઈ, નારાયણ; મારું જીવન એજ મારી વાણી, ભાગ-1/2
26. ગાંધી. મો. ક. (1945) રચનાત્મક કાર્યક્રમ તેનું રહસ્ય અને સ્થાન, નવજીવન પ્રકાશન મંદિર અમદાવાદ

Useful Websites:

1. https://www.socialworkers.org
   ➤ Official site of NASW (National Association of Social Workers) – theory and practice articles.
2. https://www.ifsw.org
   ➤ International Federation of Social Workers – global approaches and position papers.
3. https://www.tiss.edu
   ➤ Tata Institute of Social Sciences – fieldwork models, Indian context material.
4. https://www.nirdpr.org.in
   ➤ National Institute of Rural Development – grassroots community engagement materials.
5. https://journals.sagepub.com
   ➤ Access to peer-reviewed journals on community organization and social work.
6. https://www.researchgate.net
   ➤ Research articles and case studies on community organization and action.
7. https://www.un.org/sustainabledevelopment
   ➤ For linking community work with Sustainable Development Goals (SDGs).

Master of social work (MSW) Semester-2

Program and Semester- MSW- Sem- 2	Paper code- MSW-204	Subject Name- માનવ વિકાસ અને વર્તન (Human Development and Behaviour)	Compulsory
		Credit:2	T- Hours: 30
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	સમાજકાર્ય વ્યવહાર માટે માનવ વિકાસ અને વર્તન સબંધી પાયાની સમજ.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

CO.1. સમાજકાર્ય વ્યવહાર માટે માનવ વૃદ્ધિ અને વિકાસને સમજી શકશે.
CO.2. માનવ વિકાસની થીયરી અને જીવનચક્રના તબક્કાઓ સમજી શકશે.
CO.3. માનવ વર્તન, વલણો અને તેમાં પરિવર્તન નિપજાવતા પરિબળો સમજી શકશે.
CO.4. માનવ વર્તન અને વ્યક્તિત્વની સૈદ્ધાંતિક સમજ મેળવશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation

COs \ POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO 11	PO 12	Avg (CO)
CO1	2	2	3	3	2	3	2	1	1	2	2	2	2.08
CO2	3	2	3	2	1	3	2	1	2	2	1	3	2.08
CO3	3	2	2	3	2	3	3	2	3	3	2	3	2.58
CO4	3	3	2	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2.5
Avg (PO)	2.8	2.3	2.5	2.8	2.0	3.0	2.3	1.5	2.0	2.3	1.8	2.8	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન
- રજૂઆત
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- કુટુંબ મુલાકાત, ક્ષેત્રનીમુલાકાત
- ભૂમિકા ભજવણી-રોલ પ્લે
- જૂથ ચર્ચા

• પુસ્તક સમીક્ષા • અવલોકન • સ્વાધ્યાય • શિબિર પ્રવાસ

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**વૃદ્ધિ અને વિકાસની પ્રકૃતિ અને ખ્યાલ**	7
	1. વૃદ્ધિ અને વિકાસની વિભાવના. 2. વિકાસની લાક્ષણિકતાઓ. 3. વારસો અને વાતાવરણ - અર્થ અને આંતર ભૂમિકા 4. માનવ વિકાસની દ્રષ્ટિએ વારસો અને વાતાવરણનું મહત્વ. 5. માનવ વર્તનનો અભ્યાસ કરવાની પદ્ધતિઓ-નિરીક્ષણ, સર્વે, કેસસ્ટડી	
2.	**માનવ વિકાસનીથિયરીઝ અને જીવનચક્રનાતબક્કાઓ**	8
	1. પુખ્તતાની થીયરી(Maturation Theory) 2. મનોજાતીય) ફ્રોઈડ) અને મનોસામાજિક (એરિક્સન) થીયરી 3. બોધાત્મક(Cognitive)થીયરી(Jean Piaget) 4. વર્તનવાદી થીયરી (Behavioristic) 5. માનવવિકાસ -જીવનચક્રનાં તબક્કાઓ, ભારતીય ખ્યાલ.	
3.	**માનવવર્તનની ગત્યાત્મકતા (Dynamics)**	8
	1. માનવવર્તનઅર્થ અને વિભાવના. 2. પ્રેરણા-વિભાવના અને પ્રેરણાની વિવિધ થીયરીઝ 3. મનોભાવ/ સંવેગ (Emotions) વ્યાખ્યા, વિભાવના અને લાક્ષણિકતા 4. વલણનો અર્થ,વલણ ઘડતરનાં નિર્ણાયકો અને વલણ પરિવર્તન નિપજાવતા પરિબળો	
4.	**વ્યક્તિત્વ, તનાવ, બુદ્ધિ અને તેનું માપન, સામાજિક મનોવિજ્ઞાન**	7
	1. વ્યક્તિત્વની વિભાવના (અર્થ,વ્યાખ્યાઅને લાક્ષણિકતાઓ) 2. વ્યક્તિત્વનાંપ્રકારો અને મૂલ્યાંકન 3. તનાવ અને તનાવનોપ્રબંધ 4. બુદ્ધિ-વિભાવનાઅને બુદ્ધિઆંક	

	5. મંદબુદ્ધિવ્યક્તિ,લક્ષણો અને સમસ્યાઓ 6. સામાજિકમનોવિજ્ઞાનનું ક્ષેત્ર	

Assessment Methods:

Internal/Online Assessment 40 %	1.લેખિત કસોટી (20) 2. CCA (20) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. પટેલ ચંદ્રકાંત પ્રભુભાઈ,સામાન્યમનોવિજ્ઞાન,યુનિ. ગ્રંથનિર્માણબોર્ડ,ગુજરાતરાજ્ય૧૯૯૧
2. એસ. સી. કાનાવાલા,વિકાસલક્ષી મનોવિજ્ઞાન
3. ડી. એમ. પેસ્તનજી,તારુણ્યનું મનોવિજ્ઞાન
4. એમ. એમ. ત્રિવેદી,મનોવિશ્લેષણનુંશાસ્ત્ર
5. યોગેન્દ્રક. દેસાઈ,વિકાસલક્ષી મનોવિજ્ઞાન, ગુ. યુ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
6. પટેલચંદ્રકાંતપ્રભુભાઈ,બાળમનોવિજ્ઞાન,ગુ. યુ. ગ્રંથનિર્માણબોર્ડ.
7. એ. જી. શાહ,સામાજિકમનોવિજ્ઞાન,અનડાપ્રકાશન,અમદાવાદ
8. ડૉ. ચંદ્રકાંતત્રિવેદી,માનસિકખેંચએકઆધુનિકયમદૂત,યુનિ. ગ્રંથનિર્માણબોર્ડ
9. ડૉ. કુલીન પંડ્યા, મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારાઓ, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
10. Bigner, J. J., Human Development: A Life Span Approach
11. Gardner Lindzey & Elliot, The handbook of social psychology, New Delhi
12. Hall Calvin & Gardner, Theories of Personality: John Willey and Sons.
13. Mickinney and others, Effective Behaviour and Human Development.
14. Thorpe & others, Personality an interdisciplinary approach. Lazarus Richards, Pattern of Adjustment & Human Development, London Macknilion Publishing Co.

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-2

Program and Semester- MSW- Sem- 2	Paper code- MSW-205	Subject Name- ગ્રામ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)	Compulsory
		Credit:3	T- Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીમાં ગ્રામ્ય સમાજના માળખા,ટકાઉ વિકાસ સંબંધિત અવરોધો સમસ્યાઓ,સમાજશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો અને નીતિ વિષયક બાબતોનું પ્રાથમિક જ્ઞાન હોવું આવશ્યક છે, જેથી ગ્રામ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપનના ક્ષેત્રમાં અસરકારક અભ્યાસ કરી શકે.		

Course Outcomes:

Upon completion of the course, students shall be able to

- CO.1. વિધાર્થીઓમાં ગ્રામીણ સમુદાયની વિભાવના, લાક્ષણિકતાઓ અને વિકાસનો ખ્યાલ, સૈદ્ધાંતિક સમજ અને ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજના વસ્તી વિષયક અને પરિસ્થિતિગત સંદર્ભોની વ્યાપક સમજણ પણ વિકસશે. તેઓ ગ્રામીણ વિકાસની વર્તમાન આવશ્યકતા, મહત્વ અને ગ્રામીણ વિકાસમાં વિવિધ સંગઠનોની ભૂમિકાને પણ સમજશે.
- CO.2. વિધાર્થીઓ ગ્રામીણ સમસ્યાઓ અને સ ગરીબી સહિત ગ્રામીણ સમુદાયો દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી સમસ્યાઓની જાણકારી, વિશ્લેષણ કરી શકશે અને કુદરતી સંસાધન વ્યવસ્થાપન અને ટકાઉ વિકાસનું મહત્વને SDG સંદર્ભે સમજી શકશે. તેઓ ગ્રામીણ વિકાસમાં સામાજિક કાર્યકરની ભૂમિકાની સમજ વિકસાવશે, જેમાં સહભાગી ગ્રામીણ મૂલ્યાંકન અને સેવાઓના વિતરણનો પણ સમાવેશ થાય છે
- CO.3. વિધાર્થીઓ ગ્રામીણ વ્યવસ્થાપન સંદર્ભમાં સમજ વ્યવસ્થાપનની વિભાવના, તેના સિદ્ધાંતો અને ગ્રામીણ વિકાસમાં તેનો ઉપયોગ સમજશે. તેઓ ગ્રામીણ વ્યવસ્થાપનના મહત્વ, તેના ઉદ્દેશ્યો અને ગ્રામીણ વિકાસમાં ગ્રામીણ સંગઠનો અને સંસ્થાઓની ભૂમિકાની સમજ પણ વિકાસાવશે.
- CO.4. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામોચિત અથવા યોગ્ય ગ્રામોચિત્ત ટેકનોલોજીનો ખ્યાલ, મહત્વ અને ગ્રામીણ વિકાસમાં તેનો ઉપયોગ વિશે સમજશે. તેઓ યોગ્ય ટેકનોલોજી પસંદ કરવાના માપદંડો અને ગ્રામીણ વિકાસમાં કુદરતી સંસાધનોનું વ્યવસ્થાપન અને માનવ સંસાધન વિકાસની ભૂમિકાવિશે સર્જનાત્મક અને નાવીન્ય જ્ઞાનની સમજણ વિકસાવી તેઓ ગ્રામીણ

વિસ્તારોમાં યોગ્ય ટેકનોલોજીને પ્રોત્સાહન આપવામાં સામાજિક કાર્યકરની દરમિયાનગીરી ભૂમિકાઓ સમજી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes
(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO / PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	Ave. (CO)
CO.1	3	2	2	3	2	2	2	1	2	3	1	3	2.17
CO.2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	2	3	2.83
CO.3	3	3	2	3	2	3	2	2	3	3	3	3	2.75
CO.4	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	2.92
Ave. (PO)	3.00	2.75	2.50	3.00	2.50	2.50	2.25	2.00	2.75	3.00	2.25	2.75	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન)
- સામાજિક સેવા આપનાર સંસ્થાઓના કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- સંસ્થાઓની મુલાકાત, અવલોકન અને સંસ્થાના સંચાલક સાથે સંવાદ

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**ગ્રામ સમુદાય અને ગ્રામવિકાસની વિભાવના**	12
	1. ગ્રામીણ સમુદાયની વિભાવના (અર્થ, લાક્ષણીકતાઓ) 2. ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજનું વસ્તીચિત્ર અને પરિસ્થતિ ચિત્ર.	

	3. આંતર વિદ્યાકીય આયામના સંદર્ભમાં ગ્રામવિકાસની વિભાવના (અર્થ, લાક્ષણિકતાઓ) 4. ગાંધીજીનો ગ્રામસ્વરાજ, સ્વાવલંબન ખ્યાલ અને વિકેન્દ્રીકરણનો નમૂનો 5. ગ્રામ વિકાસની આવશ્યકતા, મહત્વ અને ગ્રામ વિકાસની ક્ષેત્રે કાર્યરત સરકારી, બિનસરકારી અને સહકારી સંસ્થઆઓનો પરિચય.	
2.	**ગ્રામીણ સમાજની સમસ્યાઓ અને સમાજકાર્ય દરમિયાનગીરી**	11
	1. ભારતીય ગ્રામીણ સમાજની સમસ્યાઓનો પરિચય, ગ્રામીણ ગરીબી સંકલ્પના અને કારણો. 2. ભારતમાં ગ્રામવિકાસના કાર્ય ક્ષેત્રો અને પ્રાકૃતિક સંસાધનોનો ઉપયોગ અને સંરક્ષણ. પ્રાચીન ભારતીય ગ્રામીણ સમુદાયમાં આત્મનિર્ભરતા, સ્થાનિક પ્રશાસન, જનકલ્યાણ હેતુની સમજ. 3. સ્માર્ટ વિલેજની સંકલ્પના ને 21મી સદીમાં ગ્રામ વિકાસની તરાહ. 4. સહભાગી ગ્રામીણ ચકસાણી (PRA) 5. ગ્રામીણ વિકાસ હેતુ સામાજિક સેવાઓની વહેંચણી અને સમાજ કાર્ય દરમ્યાનગિરી પગલાઓ.	
3.	**વ્યવસ્થાપન**	11
	1. વ્યવસ્થાપન: વ્યાખ્યા, વિભાવના, સ્વરૂપ અને સિધ્ધાંતો 2. વ્યવસ્થાપન અને વહીવટ: ભેદ, કાર્યો અને મહત્વ 3. ગ્રામ વ્યવસ્થાપનનો અર્થ અને ઉદ્દેશ્યો. 4. ગ્રામ વ્યવસ્થાપનનું મહત્વ, ઉપયોગીતા અને આવશ્યકતા 5. ગ્રામ વ્યવસ્થાપનમાં ગ્રામ સંગઠનો-સંસ્થાઓનું સ્થાન, મહત્વ,નેતૃત્વ ભૂમિકા.	
4.	**ગ્રામોચિત્ત ટેકનોલોજી**	11
	1. ગ્રામોચિત્ત ટેકનોલોજી: અર્થ, ઉદ્દેશ્ય,મહત્વ અને આવશ્યકતા 2. ગ્રામોચિત્ત ટેકનોલોજીનાં માપદંડો અને પસંદગી પ્રક્રિયા 3. ગ્રામોચિત્ત ટેકનોલોજીના સબંધમાં પ્રાકૃતિક સંસાધનોનું મહત્વ, વ્યવસ્થાપન અને માનવીય શક્તિઓના વ્યવહારનો વિકાસ 4. ગ્રામોચિત્ત ટેકનોલોજી ક્ષેત્રે કાર્યરત સંસ્થાઓ અને કાર્યક્રમો, સમાજકાર્ય દરમ્યાનગિરીની સમજ	

Assessment Methods:

Internal/Online Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20) 2. CCA (20) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. ગાંધીજી- રચનાત્મક કાર્યક્રમો, નવજીવન પ્રકાશન
2. શાહ ઘનશ્યામ, ગાંધી ચિંધ્યા માર્ગે ગ્રામવિકાસ સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ
3. દેસાઈ આઈ. પી., વેડછી આંદોલન, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ સુરત
4. પટેલ ઝવેરભાઈ, સર્વોદય સમાજનાં લક્ષણો, નવજીવન પ્રકાશન
5. શાહ મહેન્દ્ર, માનવ અધિકાર, શાંતિ અને વિકાસ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ
6. પટેલ ઝવેરભાઈ, વિકેન્દ્રીકરણનું વિજ્ઞાન, નવજીવન
7. એ.આર. દેસાઈ, ભારતીય ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર
8. અક્ષયકુમાર દેસાઈ અને નીરા દેસાઈ, ભારતની સામુદાયિક વિકાસ યોજના
9. અક્ષયકુમાર દેસાઈ, ભારતીય રાષ્ટ્રવાદની સામાજિક ભૂમિકા
10. અક્ષયકુમાર દેસાઈ, ભારતનું ગ્રામીણ સમાજવાદ
11. એ. જી. શાહ અને જે. કે. દવે, (2004-05)ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર, અનડા પ્રકાશન.
12. બાબુભાઈ અવરાણી (1998)સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વીસ્તકરણ, અનડા પ્રકાશન
13. બિપીનચંદ્ર વૈષ્ણવ (સંપાદક) ગુજરાત પંચાયત ધારો
14. દેસાઈ,પટેલ અને શાહ: કૃષિ અર્થશાસ્ત્ર, યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ
15. રુદ્રદાત્ત અને સુન્દરમ્, ભારતીય અર્થ વ્યવસ્થા (હિન્દી)
16. જયકાંત તિવારી (2003), ભારત સમાજશાસ્ત્ર(હિન્દી)
17. પ્રો. રણ અને અન્ય લેખકો, ધંધાકીય વ્યવસ્થાપન અને સંચાલન
18. ઝવેરભાઈ પટેલ, ક્ષેત્ર સંસ્કૃતિ
19. શાહ દિલીપ : ભારતીય અર્થતંત્ર: ગ્રામવિકાસનાં પરિપ્રેક્ષ્યમાં
20. અવરાણી, બાબુ: અગ્રસ્થાને ખેડૂત એજન્ડા,અમદાવાદ,અનડાપ્રકાસન
21. અવરાણી, બાબુ: ગ્રામ સ્વવિકાસ, અમદાવાદ,અનડા પ્રકાસન

22.પટેલ, ઝવેર: ગ્રામઆયોજન

23.ગાંધીજી: ગ્રામસ્વરાજ

24.રવિશંકર મહારાજ : ગ્રામ સંસ્કૃતિ

25.ઇન્દિરા હિરવે : ગરીબી નાબૂદીનાં કાર્યક્રમો

26.શાહ ઘનશ્યામ, ગુજરાતની સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ

27.પંત ડી.સી. ભારતમેં ગ્રામવિકાસ

28.રોહિત શુક્લ : ભારતમાં ગરીબી

29.પાન્ડેય પી. એન. : ગ્રામીણ વિકાસ એવં સંરચનાત્મક અભિગમ

30.ધવલ મહેતા (2014) ૨૧મી સદીમાં મેનેજમેન્ટ. (નવી તરાહો અને ટેકનીક) નવભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ.

31. પ્રો. ધવલ મહેતા (2012) મેનેજમેન્ટ પડકારો અને પ્રતિભાવો, નવભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ.

32.દિલીપ શાહ અને સત્યકામ જોષી (1999) ગાંધી પ્રેરિત સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ અને ગુજરાતમાં ગ્રામવિકાસ,પ્રકાશન દ.ગુજરાત યુનિ. સુરત.

33.જ. ઈ. ગાંઠિયાવાલા, (1983) સંચાલન: સિધ્ધાંત અને વ્યવહારમાં, ગુજરાત રાજ્ય યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,અમદાવાદ-6

34.બાબુ, અવરાણી,(2000), કુદરતી સંપત્તિ: વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન, ગુજરાત રાજ્ય યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-6

35.બાબુ, અવરાણી, (2000) અનુવાદ, પુન:જીવિત ખેતી, ગુજરાત રાજ્ય યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-6

36.દિલીપ શાહ,ભારતીય ગ્રામઅર્થતંત્ર વિકાસના પરીપ્રેક્ષ્યમાં,ગુજરાત રાજ્ય યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,અમદાવાદ-6

37.પ્રો. રાણા અને અન્ય લેખકો, ધંધાકીય વ્યવસ્થાપન અને સંચાલન.

38.જાની, જે. જે. અને અન્ય લેખકો, ધંધાકીય વ્યવસ્થા અને સંચાલન, સી. જમનાદાસ કંપની, અમદાવાદ

39.K. C. Pandya: Rural Development in Modern India

40.K. Singh (1999): Rural Development

41. S. N. Mishra: Problems & Prospects of Rural Development in India

42.Chambers, Robert (July ૧૯૯૪). "The origins and practice of participatory rural appraisal" (PDF). World Development. 22 (7): 953–969. doi:10.1016 /0305-750X (94)90141-4.

43. Laxamidevi (1997) Planning for Employment and Rural Development, New Delhi: Anmol
44. Mathur B. L. (1996) Rural Development and Cooperation, Jaipur: RBSA Publishers
45. Singh Hoshiav (1995) Administration of Rural Development in India, New Delhi: Sterling
46. Castelloe, Paul; Gamble, Dorothy N. (2005). "Participatory methods in community practice: popular education and participatory rural appraisal". In Weil, Marie.
47. Chambers, Robert (1997). Whose reality counts? putting the first last. London: Intermediate Technology Publications. p.106. ISBN 185339386X. OCLC 36589868.
48. Chambers, Robert (1984) [1983]. Rural development: putting the last first. London; New York: Longman. ISBN 0582644437. OCLC 9196254.

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-2

Program and Semester- MSW- Sem- 2	Paper code- MSW-206	Subject Name- સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય **Fieldwork Practicum in the Community**	Compulsory
		Credit:3	અઠવાડિયામાં ત્રણ 3 કુલ 240 કલાક
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ માહિતી એકત્ર કરવાની પદ્ધતિઓ અને તેના વિશ્લેષણની મૂળભૂત સમજ હોવી જરૂરી છે. વિદ્યાર્થીએ સમુદાય સંવાદ, જરૂરિયાત નિર્ધારણ અને સહભાગી વિકાસ વિશે પ્રાથમિક જ્ઞાન ધરાવવું જોઈએ.વિદ્યાર્થીને આયોજનના અમલ, ટીમ વર્ક અને દેખરેખના પ્રાથમિક અનુભવની જાણકારી હોવી આવશ્યક છે. વિદ્યાર્થીએ દસ્તાવેજીકરણ, અહેવાલ લેખન અને મૂલ્યાંકન અંગેની મૂળભૂત સમજ હોવી જોઈએ.		

Course Outcomes:

CO1: વિદ્યાર્થી સમુદાયમાંથી એકત્ર કરાયેલ માહિતીનું વિશ્લેષણ અને ચકાસણી કરી સચોટ માહિતીના આધારે જરૂરિયાતો અને સમસ્યાઓ ઓળખી શકશે.

CO2: વિદ્યાર્થી સમુદાયના સક્રિય સહયોગથી વિકાસલક્ષી કાર્ય યોજના તૈયાર કરવાની ક્ષમતા વિકસાવશે.

CO3: વિદ્યાર્થી સમુદાયના સહભાગથી કાર્ય યોજના અમલમાં મૂકવાની, દેખરેખ રાખવાની અને સહાયક ભૂમિકા નિભાવવાની કૌશલ્યકક્ષતા પ્રાપ્ત કરશે.

CO4: વિદ્યાર્થી કાર્ય યોજનાનું મૂલ્યાંકન કરી યોગ્ય રીતે દસ્તાવેજીકરણ અને અહેવાલ લખાણ કરી શકશે તથા સમુદાયને આત્મનિર્ભર બનાવી ક્રમશઃ સમુદાય આધારિત યોજના વિકસાવવી.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	Avg
CO1	3	3	3	2	1	2	2	2	2	2	1	2	**2.1**
CO2	2	3	2	2	2	3	2	1	3	2	2	3	**2.3**
CO3	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2	2	3	**2.1**
CO4	2	2	3	2	1	3	3	2	2	2	1	3	**2.2**
Avg	2.25	2.5	2.5	2	1.5	2.5	2.25	1.5	2.5	2	1.5	2.75	

Teaching Pedagogy

• વ્યાખ્યાન • સેવાર્થી (વ્યક્તિ, સમૂહ, સમુદાય)ની ક્ષેત્ર મુલાકાત • અવલોકન • ઔપચારિક અને અનૌપચારિક સંસ્થાઓના કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ • કૌશલ્ય કાર્યશાળા • જૂથ ચર્ચા • માહિતી એકત્રીકરણ અને સ્વાધ્યાય • દૈનિક અને સત્રાંત અહેવાલ લેખન કાર્યશાળા • સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય દરમિયાન પ્રાપ્ત કરેલી માહિતીની ચકાસણી. • સમુદાયના સહયોગથી સમુદાય વિકાસની કાર્ય યોજના ઘડતર. • કાર્ય યોજનાનું લોકસહયોગથી અમલીકરણ, દેખરેખ અને ટેકો આપવો.

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય દરમિયાન પ્રાપ્ત કરેલી માહિતીની ચકાસણી** Assessment and Verification of information obtained during fieldwork in the community.	60
	• ક્ષેત્રકાર્ય દરમિયાન સેવાર્થીઓની મુલાકાત, સંપર્કના આધારે સેવાર્થીઓ વિશેની પ્રાપ્ત કરેલી માહિતીની ચકાસણી કરવી, તેની આકારણી કરવી, • સેવાર્થીઓના રાહત, પુનર્વસન, કલ્યાણ, વિકાસ અને ન્યાયનાં સંદર્ભમાં માહિતીનો વ્યક્તિ, સમૂહ અને સમુદાયને મદદ કરવા માટે ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તેની વિવેચના કરવી. • માહિતીની વિવેચના, ચકાસણીના આધારે સેવાર્થીઓને સાથે રાખીને કેવા પ્રકારના કાર્યક્રમોનું આયોજન કરી શકાય તેની ચર્ચા -સંવાદ કરવો. • સમાજકાર્યકરની ક્ષમતાઓ, સમયગાળો, ફંડ અને સેવાર્થીની સહભાગીદારીના આધારે કાર્ય યોજનાઓની સંભાવનાની આકારણી અને ચકાસણી કરવી.	
2	સમુદાયના સહયોગથી સમુદાય વિકાસની કાર્ય યોજના ઘડતર. Formulation of Project Planning for community development with the Participation of the community.	60

	• સેવાર્થી/સમુદાય સાથે વાટાઘાટ કરીને કાર્યની અગ્રતા નક્કી કરવી અને કાર્ય યોજનાનું ઘડતર કરવું, જેમાં માહિતી પૂરી પાડવી, કયા સેવાર્થીઓ મદદ લેવા અને મદદ મેળવવા માટે તૈયાર છે, તેઓ કેવી રીતે મદદ મેળવવા માંગે છે, તેઓ કેવો સહયોગ આપશે તેનો નિર્ણય તેમના મારફતે કરવો, સેવાર્થીની ભાગીદારીથી કાર્ય યોજનાનું આયોજન કરવું.
	• જરૂરિયાતની પૂર્તિ અને સમસ્યાના નિવારણ માટેના કાર્યોનો અગ્રતાક્રમ નક્કી કરવો. કાર્યયોજના માટેની જવાબદારી નક્કી કરવી અને સહભાગીદારી નક્કી કરવી.
	• સમુદાયમાં વિવિધ કાર્યયોજનાઓ સામાન્ય રીતે નીચે મુજબના અનુદાનથી ચાલતી હોય છે,
	• સરકારના અનુદાન દ્વારા થનારા રાહત, વિકાસ, ન્યાયના કાર્યોની યોજનાઓ- કાર્યક્રમો.
	• બિનસરકારી સંસ્થાઓ દ્વારા થનારા રાહત, વિકાસ, ન્યાયના કાર્યોની યોજનાઓ.
	    ○ કોઇપણ અનુદાન વગર લોક ભાગીદારી દ્વારા કરવાનાં રાહત, વિકાસ, ન્યાયના કાર્યોની યોજનાઓ- કાર્યક્રમો.
	    ○ લોકફાળા દ્વારા રાહત, વિકાસ, ન્યાયના કાર્યોની યોજનાઓ- કાર્યક્રમો.
	    ○ લોકા ફાળો તથા સરકારી અનુદાન બંને દ્વારા રાહત, વિકાસ, ન્યાયના કાર્યોની યોજનાઓ- કાર્યક્રમો.
	• ગ્રામીણ સમુદાયમાં રહેનારા સેવાર્થીઓ માટે નીચે મુજબ સમાજકાર્યના ક્ષેત્રોમાં કાર્ય કરવાની યોજનાઓ- કાર્યક્રમોનું ઘડતર કરી શકાય. વ્યક્તિ, કુટુંબ અને સમૂહ. સમુદાય, જ્ઞાતિ કે વર્ગ વિશેષ, શ્રમિક, કામદારો અને આજીવિકાના સ્રોત. ઔપચારિક અને અનૌપચારિક સંસ્થાઓ અને સંગઠનો. જાહેર અને વ્યક્તિગત આરોગ્ય. માનસિક આરોગ્ય. વિશિષ્ટ શક્તિ ધરાવતા લોકો (દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓ). અનાથ, નિરાધાર બાળકો, વિધવા અને વૃદ્ધ વ્યક્તિઓ. વિવાદો અને સંઘર્ષ ઝઘડા, ગુનાઇત અને હિંસક પ્રવૃત્તિમાં સપડાયેલા લોકો). LGBT વ્યક્તિઓ	

3	કાર્ય યોજનાનું લોકસહયોગથી અમલીકરણ, દેખરેખ અને ટેકો આપવો. Implementation, monitoring and **facilitation** of the action plan with the people Participation	**60**
	• વ્યક્તિ, સમૂહ અને સમુદાયની સહભાગીદારીથી કાર્ય યોજનાનું અમલીકરણ થાય તેવી રીતે યોજનાનો અમલ કરાવવો,	

	• આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણનાં કાર્યો. શિક્ષણનાં કાર્યો. ઉત્પાદન વૃદ્ધિના કાર્યો. જન જાગૃતિનાં કાર્યો. મહિલા સશક્તિકરણનાં કાર્યો. બાળકો અને યુવાનોના વિકાસનાં કાર્યો. સમાજ સુરક્ષા સંબધી કાર્યો. સામાજિક સુધારણા સંબંધી કાર્યો, પર્યાવરણ સુરક્ષાનાં કાર્યો. કુદરતી આફ્તો સમયે પુનર્વસન કે સહાયનાં કાર્યો. મનોરંજન અને સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો • કાર્ય યોજનાનું અમલીકરણ થાય ત્યારે, સંસાધન ઉપલબ્ધ કરાવવા અને કાર્ય કરવું. કાર્ય યોજનાનું દેખરેખ, ટેકો પૂરો પાડવો, ટૂંકા અને લાંબા ગાળાના ઉદ્દેશની સિદ્ધિ જણાવવી અને પૂરી કરે તેમાં દેખરેખ રાખવી. ખાતરી પૂર્વક કહેવું, પડકારો જણાવવા, સમર્થન આપવું, અન્વેષણ કરવું, વિકલ્પ પુરા પાડવા અને તેની દેખરેખ કોણ કરશે તેની જવાબદારી નિયત કરવી. સમાજકાર્યકર તેમાં જરૂરી ટેકો પૂરો પાડે, નિરીક્ષણ-પરામર્શન કરે તે લોકો નક્કી કરે તેમ કરવું.	
4	**કાર્ય યોજના મૂલ્યાંકન, દસ્તાવેજીકરણ અને કાર્ય યોજનાને સેવાર્થી- સમુદાય આધારિત કરવી. (Evaluation, documentation, Report Writing and Gradually Disengagement of the action plan from the community.)**	**60**
	• કાર્યનું નિયમિત હેતુ મુજબનું મૂલ્યાંકન કરવું, કેટલા સમયમાં કાર્ય સિદ્ધિ હાંસલ કરવાની છે, કેવી રીતે કાર્ય કરવાનું છે, તેના શું પરિણામ આવ્યા જરૂરી સુધારા શું કરવા પડ્યા, વગેરે માહિતીનું પ્રસારણ કરવું. • માહિતીનું દસ્તાવેજીકરણ કરવું, જેમાં માહિતીનું સંપાદન કરવું, કોષ્ટક બનાવવા, ચિત્રો મેળવવા, નકશો બનાવવો, અનુભવોની નોંધો લખવી, • કાર્ય યોજનાને પૂર્ણ કરવી/અંત લાવવો/બંધ કરવી. સમાજકાર્યકર ધીરે-ધીરે કાર્ય માંથી બહાર નીકળે અને સેવાર્થી કે સમુદાય સ્વયં કાર્યો કરતા થાય તેવું કરવું. • નવા વર્ષે સમુદાયમાં ક્ષેત્રકાર્ય કરવા આવનાર વિદ્યાર્થી સમાજ કાર્યકરો માટે બાકી-અધૂરા કાર્યની યાદી અને સંપર્ક સ્થાનો ની યાદી તૈયાર કરવી.	

Assessment Methods

Internal Assessment 40%	1. માર્ગદર્શક સાથે બેઠકમાં તથા ક્ષેત્રકાર્ય દૈનિક અહેવાલ મુકવાની નિયમિતતા (10 Marks) 2. ક્ષેત્રકાર્યના ગામમાં સોંપવામાં આવેલ અને કરેલ કામગીરી (10 Marks)

	3. ક્ષેત્રકાર્યનો સત્રાંત અહેવાલ (10 Marks) 4. આંતરિક વાયવા (10 Marks)
External Assessment 60 %	2. ક્ષેત્રકાર્યનાં દૈનિક તથા સત્રાંત અહેવાલ (30 Marks) 3. બાહ્ય વાયવા (30 Marks)

References

1. Bishnu Mohan Dash: (2021) Social Work Practicum and Supervision; Routledge India
2. Asha Gupta (Hindi Edition) (2018) Social Work: Methods and Practices" Rawat Publications
3. Subhash Chandra, N. H. Sahar, and Mahesh Chaturvedi (2016) Handbook of Social Work: A Method and Practice-Based Guide; IGNOU (Indira Gandhi National Open University)
4. Columbia University. (2015). Handbook for Student Social Work Recording, School of Social Work
5. Kumar, S. (2002). Methods for Community Participation: A Complete Guide for
6. Practitioners. London: ITDG Publishing.
7. Narayana Rao, S. (2002). Counselling and Guidance. Tata McGraw-Hill Publishing Company Ltd
8. Patri Vasantha (2001) Counselling Psychology, New Delhi: Authors Press
9. Singh, R. R. ed. (1985) Field Work in Social Work Education, New Delhi: Concept Publishing Company
10. Subedar, I. S. (2001). Field Work Training in Social Work. Jaipur: Rawat Publications
11. Sudha Datar, et al. (2010). Skill Training for Social Workers: A Manual. New Delhi: Sage.
12. Verma, R.B.S. and Singh, A. P. (2010). Handbook of Field Work Practice Learning in Social Work. Lucknow: New Royal Book Company

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-3

Program and Semester- MSW- Sem-3	Paper Code- MSW-301	Subject Name સમાજ કલ્યાણ અને વિકાસલક્ષી સેવાનું વ્યવસ્થાપન Management of Social Welfare and Developmental Services	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours-45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ સમાજકાર્યના બેઝિક ખ્યાલો (જેમ કે કલ્યાણ, વિકાસ, નીતિ અને સેવા) અને સંસ્થાઓના માળખા, કામગીરી અને હેતુઓની મૂળભૂત સમજ હાસલ કરી હોય. સાથે જ, સંચાલનના સિદ્ધાંતો, ટીમવર્ક, નેતૃત્વ, તેમજ નાણાંકીય વ્યવસ્થાપનના પ્રાથમિક તત્ત્વો વિશે આરંભિક જાણકારી હોવી જરૂરી છે.		

Course Outcome (Co's)

- CO1: વિદ્યાર્થીઓ સમાજસેવા, કલ્યાણ, સુધારણા, નીતિ અને સુરક્ષાના મૂળભૂત ખ્યાલો અંગેનું જ્ઞાનથી સજ્જ હશે અને તેઓ વિવિધ પ્રકારની કલ્યાણકારી સંસ્થાઓના ઉદ્ભવ, માળખાં અને રજીસ્ટ્રેશન પ્રક્રિયા અંગે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે.
- CO2: વિદ્યાર્થીઓ સંસ્થા વ્યવસ્થાપનના આધારો (POSDCORB), નાણાંકીય સંસાધનો, CSR, PPP વગેરે વિશે જાણકાર હશે અને સંસ્થાની નીતિગત અને કારોબારી વ્યવસ્થાનો અભ્યાસ કરીને વ્યવહારૂ સમજ વિકસશે.
- CO3: વિદ્યાર્થીઓ ટૂંકા અને લાંબા ગાળાનાં કલ્યાણ અને વિકાસ કાર્યક્રમોની વ્યૂહરચના, દસ્તાવેજીકરણ અને જરૂરિયાત આધારિત પ્રોજેક્ટ દરખાસ્ત તૈયાર કરવા સક્ષમ બનશે. ઉપરાંત તેઓ સંસ્થાઓમાં સુપરવિઝનની અનિવાર્યતા સમજાશે અને સુપરવિઝન કરી શકશે.
- CO4: વિદ્યાર્થીઓ સંસ્થાકીય વ્યવસ્થાપનની વિવિધ પદ્ધતિઓ (અમલદારશાહી, આપખુદ અને લોકશાહી), ટીમવર્ક, નેતૃત્વની ભૂમિકા અને સંસ્થાકીય વિકાસ માટેના તંત્ર અભિગમ વિશે જાણશે અને તેનું યથાર્થ ઉપયોજન પ્રયોજી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO1	PO2	PO3	PO 4	PO5	PO6	PO 7	PO 8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Row Avg
CO1	3	2	1	2	1	3	2	1	1	2	2	3	**1.92**
CO2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	**2.17**
CO3	2	3	2	2	1	2	2	2	2	3	3	2	**2.17**
CO4	2	2	2	2	1	2	2	2	3	2	3	2	**2.08**
Col Avg	**2.25**	**2.25**	**1.75**	**2**	**1.25**	**2.25**	**2**	**2**	**2**	**2.25**	**2.75**	**2.25**	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**મૂળભૂત ખ્યાલો, સંસ્થાઓ અને તેનું માળખુ**	8
	1. સમાજ સેવા, સમાજ કલ્યાણ, સમાજ સુધારણા, સામાજિક નીતિ, સમાજ સુરક્ષા, સામાજિકસલામતી, સામાજિક કાયદાની વિભાવના અને તેની સમજ 2. કલ્યાણ અને વિકાસના કાર્યો કરતી સંસ્થાઓનો ઉદ્દભવ, સ્વરૂપ અને પ્રકારો 3. સંસ્થાઓનું માળખું અને લાક્ષણિકતાઓ 4. સંસ્થાની સ્થાપના, રજીસ્ટ્રેશન	

2.	**સંસ્થા પ્રબંધ**	8
	1. સંસ્થાવ્યવસ્થાપન (મેનેજમેન્ટ)નો અર્થ,મૂળતત્વો/ કાર્યો; (POSDCORB- આયોજન, સંગઠન, કર્મચારી, નિર્દેશન, સંકલન, અહેવાલ, બજેટ) 2. સંસ્થાના નાણાંકીય સાધનો બજેટ, નાણાકીય સ્ત્રોત પરદેશી સહાય, સ્થાનિક ફાળો, સરકારી અનુદાન, CSR (કોર્પોરિટે સોશ્યલ રીસ્પોન્સીબીલીટી,) PPP (પબ્લીક પ્રાઇવેટ પાર્ટનરશીપ) 3. કારોબારીનાં કાર્યો અને ભૂમિકાઓ 4. સામાજિકનીતિ, અર્થ અને વિભાવના અને ઉદ્દેશ	
3	**સંસ્થાની પ્રવૃતિઓ,કાર્યક્રમો અને સુપરવીઝન**	7
	1. લક્ષ્યપ્રાપ્તિ માટેની વ્યૂહરચના, ટૂંકાગાળા અને લાંબાગાળાનાં કાર્યક્રમો, કાર્યક્રમોનું સંચાલન અને તેનું દસ્તાવેજીકરણ. 2. જરૂરિયાત આધારિત પ્રયોજના દરખાસ્ત 3. સુપરવીઝનની વિભાવના, સિદ્ધાંતો,સુપરવાઈઝરની ભૂમિકા અને જવાબદારીઓ, ભારતની સંસ્થાઓમાં સુપરવીઝનનું સ્વરૂપ	
4	**સંસ્થા વ્યવસ્થાપનની પદ્ધતિ, ભૂમિકાઓ અને સંસ્થાકીય વિકાસ**	7
	1. સંસ્થા વ્યવસ્થાપનની પદ્ધતિઓ. (અમલદારશાહી, આપખુદ અને લોકશાહી) 2. ટીમવર્કની વિભાવના, મહત્વ, ટીમલીડરના ગુણો, ભૂમિકાઓ અને અસરકારક ટીમવર્કના વિકાસની પદ્ધતિઓ. 3. સમાજકલ્યાણ અને વિકાસ ક્ષેત્રે કાર્યરત સંસ્થાઓની વિવિધ ભૂમિકાઓ 4. સંસ્થાકીય વિકાસ-વિભાવના, સંસ્થાકીય વિકાસ માટે તંત્ર અભિગમ	

Assessment Method

Internal/ Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

References

1. જનપથ પ્રકાશન, પ્રયોજના દરખાસ્ત નિરૂપણ પ્રવિધિ.
2. એસ. સી. કાનાવાલા, માનવ સંબંધોનું ગતિશાસ્ત્ર, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
3. પી. સી. જૈન, સંગઠનાત્મક વ્યવહાર, સરસ્વતી પબ્લીશર્સ, જયપુર
4. પટેલ આનંદી સુ. વ્યવસાયિક સમાજકાર્યના આધારસ્તંભો, વ્યવસાયિક અભિવૃતિ પ્રકાશન.
5. ડૉ. બી. દી. તાતેડ, પ્રબંધકે મૂલાધાર - સિદ્ધાંત એવં વ્યવહાર, RBSA Publishers, Jaipur
6. શાહ ઘનશ્યામ, ગુજરાતની સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ
7. પટેલ જગદીશ વી. સંગઠનનાં સિદ્ધાંતો, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ
8. દસ્તૂર બી. એન. કોન્ફીલકટ મેનેજમેન્ટે, નવભારત પ્રકાશન
9. Jacob K. K, Social Policy in India
10. https://epgp.inflibnet.ac.in/ahl.php?csrno=32

Master of social work (MSW) Semester-3

Program and Semester-MSW-3	Paper code-MSW-302	Subject Name સામુદાયિક આરોગ્ય, માનસિક આરોગ્ય અને તબીબી સમાજકાર્ય	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીઓમાં સામાજિક કાર્યના સિદ્ધાંતો, માનસશાસ્ત્ર અને સમાજશાસ્ત્રના જ્ઞાનની આધારભૂત સમજ હોવી જરૂરી છે. સાથે સાથે આરોગ્ય, માનસિક આરોગ્ય અને સામુદાયિક ચિકિત્સા (Community Medicine) ના સામાજિક પરિપ્રેક્ષ્યને અને તબીબી સમાજકાર્યના વ્યવહારને શીખવા માટે સાહિત્યક જિજ્ઞાસા અને અભ્યાસદૃષ્ટિ આવશ્યક છે		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- CO.1. વિદ્યાર્થીઓમાં સામુદાયિક આરોગ્યની વિભાવના, સિધ્ધાંતો તેના નિર્ણાયકો તથા ગરીબી અને આરોગ્ય વચ્ચેના સંબંધની વ્યાપક સમજણ મેળવી, તેઓ પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળનું મહત્વ, નિવારક પગલાં અને સામુદાયિક આરોગ્ય માટેની વિવિધ આરોગ્ય સંભાળ પ્રણાલીઓની ભૂમિકા પણ સમજશે.
- CO.2. વિધાર્થીઓમાં સામુદાયિક આરોગ્ય સેવાઓ અને નીતિઓની માહિતી વિશેની સમજ નિવારક સામુદાયિક અથવા સામાજિક ઔષધનું સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન, આરોગ્ય સુખાકારી માટે નિવારક અને આરોગ્ય વર્ધન માટેના સંભાળ પગલાં અને આરોગ્ય આયોજન અને નીતિઓનું મહત્વ સમજશે. તેઓ રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય કાર્યક્રમો - યોજનાઓ દ્વારા સમુદાય આરોગ્યને પ્રોત્સાહન આપવામાં તેમની ભૂમિકાનું જ્ઞાન પણ વિકસિત કરશે .
- CO.3. વિદ્યાર્થીઓમાં માનસિક આરોગ્યની વિભાવના, જુદા- જુદા પરિપેક્ષ્યમાં માનસિક આરોગ્યની સમજ, મહત્વ અને વિવિધ વસ્તી દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી વિવિધ માનસિક આરોગ્ય સમસ્યાઓની વ્યાપક સમજણ દર્શાવશે. તેઓ સંસ્થાકીય અને બિન-સંસ્થાકીય સેવાઓ સહિત માનસિક આરોગ્ય સંભાળ સેવાઓની ભૂમિકા અને સમુદાય-આધારિત માનસિક આરોગ્ય માટેની SDH goal લક્ષ્યાંક હાંસલ કરવાની દરમિયાનગીરીના મહત્વને પણ સમજશે.
- CO.4. વિદ્યાર્થીઓ તબીબી સામાજિક કાર્યનો વ્યાવસાયિક વ્યવહારમાં તબીબી સામાજિક કાર્યની વિભાવના, તેના ઐતિહાસિક વિકાસ અને આરોગ્યસંભાળમાં તેનું મહત્વ સમજશે.

તેઓ તબીબી સામાજિક કાર્યકરોની ભૂમિકાઓ અને જવાબદારીઓનું જ્ઞાન વિકસિત કરશે અને આરોગ્ય, તબીબી સેવાઓમાં સેવાર્થી દર્દીનું મૂલ્યાંકન, પરામર્શ અને ડિસ્ચાર્જ આયોજનના સમાવેશ સાથે તબીબી સામાજિક કાર્ય વ્યવહારમાં હોસ્પિટલ સંગઠન, આરોગ્યસંભાળ પ્રણાલીઓ અને આરોગ્ય આયોજનનું મહત્વ પણ સમજશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO / PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	Ave. (CO)
CO.1	3	2	2	3	3	2	2	1	2	3	1	3	2.25
CO.2	3	3	2	3	3	3	2	1	2	3	2	3	2.58
CO.3	3	3	2	3	3	3	2	1	2	3	2	3	2.58
CO.4	3	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	3	2.83
Ave. (PO)	3.00	2.75	2.25	3.00	2.75	2.75	2.25	1.25	2.25	3.00	2.00	3.00	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન)
- સામાજિક સેવા આપનાર સંસ્થાઓના કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- સંસ્થાઓની મુલાકાત, અવલોકન અને સંસ્થાના સંચાલક સાથે સંવાદ

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સામુદાયિક આરોગ્ય**	12
	1. સામુદાયિક આરોગ્યઃ વ્યાખ્યા, વિભાવન અને અસર કરતાં પરિબળો. 2. આરોગ્ય રોગ, માંદગી વ્યાખ્યા, વિભાવના અને આરોગ્ય સંબંધમાં માનવ શરીર રચના સંબંધિત ખ્યાલોની સ્પષ્ટતા શરીર રચના તંત્ર વિજ્ઞાન અને શરીર ક્રિયા વિજ્ઞાન, તંત્રોનો પરિચયઃ રુધિરાભિસરણ તંત્ર, શ્વસનતંત્ર, મજ્જા તંત્ર, પ્રજનન તંત્ર અને પાચન તંત્ર. 3. ગરીબી અને આરોગ્યનો સંબંધ, સમાજના જુદા જુદા સ્વરુપો અને લક્ષજૂથોના આરોગ્ય વિષયક મુદ્દાઓ અને તે સંબંધિત જરુરિયાતો. 4. સામુદાયિક આરોગ્યના સંબંધમાં રોગચાળો, વ્યાપક રોગચાળો, અને સ્વચ્છતા, સંપૂર્ણ સ્વચ્છતા અભિયાન વિશે પરિચય. 5. સામુદાયિક આરોગ્યની સંભાળમાં પ્રાથમિક સારવારનો વ્યવહાર અને વહીવટી માળખું.	
2.	**સામુદાયિક (સામાજિક ઔષધ) અને આરોગ્યલક્ષી સેવાઓ**	11
	1. સામુદાયિક (સામાજિક) અટકાયાત્મક ઔષધ વ્યાખ્યા, વિભાવના અને મહત્વ. 2. સામુદાયિક આરોગ્યના ક્ષેત્રે ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા સંદર્ભે અટકાયાત્મક અને આરોગ્યવર્ધક પગલાં અને ઉપાયો 3. સમુદાયના આરોગ્યની સંભાળમાં પ્રાથમિક સારવારનો વ્યવહાર અને વહીવટી માળખું, 4. આરોગ્ય અને માનસિક આરોગ્ય સેવાઓ માટેનું આયોજન અને આરોગ્યનીતિઃ 5. આરોગ્યલક્ષી રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમોઃ રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ સ્વાસ્થ્ય મિશન (NRHM), પ્રજનન બાળ સ્વાસ્થ્ય કાર્યક્રમ (RCH), નેશનલ એઈડ્સ નિયંત્રણ કાર્યક્રમ (NACP-NACO), સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના (ICDS), મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના (Mid-day meal), ખાસ શાળા સ્વાસ્થ્ય ચકાસણી કાર્યક્રમની પરિચયાત્મક સમજૂતિ	
3	**માનસિક આરોગ્ય**	11

	1. માનસિક આરોગ્ય: વ્યાખ્યા, વિભાવના. માનસિક આરોગ્યની સમસ્યાની વિશ્લેષણાત્મક અને વિભાવનાત્મક સમજ જુદા-જુદા ખ્યાલોના પરિપ્રેક્ષ્યમાં વધારવી. 2. માનસિક રોગના પ્રકાર અને માનસિક રોગોનો સામાન્ય પરિચય મનોવિશ્લેષણાત્મકવાદ સમજૂતી અને માનસિક રોગની સારવાર. 3. માનસિક આરોગ્ય સંભાળ અધિનિયમ- 2017 અને માનસિક રોગ સારવાર સેવાઓ, માનસિક રોગ ઉપચાર અને પુનઃસ્થાનની સંસ્થાગત અને બિનસંસ્થાગત સેવાઓ. 4. માનસિક આરોગ્યના મુદ્દાઓ: સમાજના છેવાડાના માનવીઓના માનસિક આરોગ્યના પ્રશ્નો, સ્થળાંતરિત, આપત્તિગ્રસ્ત અને ગરીબ જૂથોના પ્રશ્નો. બાળકો, સ્ત્રીઓ અને વૃધ્ધોની વસ્તીની સાથે માનસિક આરોગ્યના સંબંધમાં કાર્ય કરવા માટેની દરમિયાનગીરી 5. માનસિક આરોગ્ય અને સી.જી.સી.(બાલ માર્ગદર્શન ક્લિનીક) ચળવળ અને તેની જુદા-જુદા સ્તરે દરમિયાનગીરી (નવીનીકરણ અભિગમ, જીવન કૌશલ્યોનું શિક્ષણ, સમવયસ્ક જૂથનું પરામર્શન અને મંદબુદ્ધિના બાળકો સાથેની કામગીરી.)	
4	**આરોગ્ય અને તબીબી સમાજકાર્ય**	11
	1. તબીબી અને આરોગ્ય સેવાઓના ક્ષેત્રે સમાજકાર્ય વ્યવહારનો ઐતિહાસિક વિકાસ. 2. તબીબી સમાજકાર્ય: અર્થ વિભાવના અને મહત્વ. 3. આરોગ્ય-તબીબી સેવાઓના સબંધમાં સમાજકાર્ય વ્યવહારોની દરમ્યાનગીરી, ભૂમિકા અને વર્તમાન પ્રવાહો, સેવાઓની વ્યવસ્થા તરીકે હોસ્પિટલ સમજ મેળવવી. 4. તબીબી સારવાર સેવાના ક્ષેત્રે હોસ્પિટલ વ્યવસ્થા અને પ્રકારો , રોગ-માંદગીની સારવાર અને આરોગ્ય સંભાળની તબીબી સારવાર સેવાઓ. 5. આરોગ્યલક્ષી સેવાઓનું આયોજન: આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણ મંત્રાલય, આરોગ્ય સંબંધિત રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સેવાઓ.	

Assessment Methods:

Internal Assessment 40%	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60%	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. ડૉ. કુસુમબહેન કે. ભટ્ટ, ચિકિત્સા મનોવિજ્ઞાન (ભાગ-૧), યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ગુજરાત રાજ્ય.
2. ડૉ. કુસુમબહેન કે. ભટ્ટ, ચિકિત્સા મનોવિજ્ઞાન (ભાગ-2), યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ગુજરાત રાજ્ય.
3. ડૉ. પ્રતિક્ષાબહેન રાવલ (બીજી આવૃત્તિ-2009), માનસિક સ્વાસ્થ્ય, ગૂર્જર પ્રકાશન આંબાવાડી, અમદાવાદ-06.
4. डॉ.सत्यदेव आर्य(2000),स्वास्थ्य विज्ञान,राजस्थान हिन्दी ग्रंथ अकादमी,जयपुर (राज.)
5. डॉ.सत्यदेव आर्य(2000),आहार एवं पोषाहार,राजस्थान हिन्दीग्रंथ अकादमी,जयपुर(राज.)
6. डॉ. विनोदबिहारी सक्सेना (१996), स्वास्थ्य प्रबंधन – समुदाय स्वास्थ्य खंड-3, 4, राजस्थान हिन्दी ग्रंथ अकादमी जयपुर (राज.)
7. राजाराम शास्त्री, समाजकार्य(तृतीय संस्करण-१997), उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थान,लखनऊ।
8. K. PARK (2005-१8th ed.), Preventive and Social Medicine, Park's Textbook for medical education B. B. Publishers Jabalpur – M.P. (India)
9. Dak T. M. (१99१), Sociology of Health in India, New Delhi: Rawat Publication.
10. Benerjee G. R. (१950), Social Services – Department in Hospitalist Organization &Functions, Bombay, T. I. S. S.
11. K. Balan (१989), Health for all by-2000 A.D., New Delhi, Rawat Publication House.
12. Bhattacharya Sanjay (2008), Social work Phycho – Social and Health Aspects.
13. Cvopper Steve and et. et. (2007), Community Health and Wellbeing: Action research on Health in equalities: U. KK.: The Policy Press.
14. Rahim A., Principles and Practice of Community Medicine.

15. Vyas Suresh (2006), Essentials of Health Management: Mangaldeep Publications Jaipur.
16. Yesudin Y. K. (१९९१), Primary Health Care: Mumbai, T.I.S.S.
17. Dave Parul, Maheta Pallavi (2008), Meental Health and Ageing Women – Important Correlates, Kalpaz Publications, New Delhi.
18. Gupta, Shukh and Kant M. S. (2004), Hospital and Health care Administration, Jagdeep Brothers, Banglore.
19. Dora Gold Stien (१954), Expanding Horisons in Medical Social Work, Chicago

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-3

Program and Semester- MSW- Sem-3	Paper Code- MSW-303	Subject Name કુટુંબ, બાળકો અને સ્ત્રીઓના પ્રશ્નો (Social work with families, children and women)	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours-45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	મૂળભૂત સામાજિક સંરચનાઓ જેવીકે કુટુંબ, બાળકો, સ્ત્રીઓ તથા લિંગભેદઅંગે પ્રાથમિક જાણકારી હોવી જોઈએ, ઉપરાંત ભારતીય સામાજિક પરિસ્થિતિ અને કાયદાકીય વ્યવસ્થાનો આધારભૂત પરીચય આવશ્યક છે.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- **CO.1.** કુટુંબની વિભાવનાત્મક સમજ કેળવી, કુટુંબનું માળખું, કાર્યો, પરિવર્તનો અને અસરો વગેરેથી વિદ્યાર્થીઓ પરિચિત થશે.
- **CO.2.** બાળક અને બાળ કલ્યાણનો ખ્યાલ મેળવી, બાળ સમસ્યા અને બાળ કલ્યાણના કાર્યક્રમોથી વિદ્યાર્થીઓ પરિચિત થશે.
- **CO.3.** ભારતમાં સ્ત્રીઓની સ્થિતિ, સમસ્યાઓ અને સશક્તિકરણ માટેના અભિગમો તથા કાર્યક્રમોથી વિદ્યાર્થીઓ પરિચિત થશે.
- **CO.4.** બાળકો અને સ્ત્રીઓના અધિકાર રક્ષણ માટેની કાનૂની તથા બંધારણીય જોગવાઈઓથી વિદ્યાર્થીઓ પરિચિત થશે અને તે અંગેની વિવેચનાત્મક સમજ ઉભી થશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs \ POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO 11	PO 12	Avg (CO)
CO1	3	3	2	3	2	3	1	1	2	2	3	3	2.33
CO2	2	2	1	3	2	2	2	-	2	1	2	2	1.90
CO3	3	2	2	2	3	1	2	2	1	3	3	3	2.25
CO4	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2.16
Avg (PO)	2.5	2.3	2.0	2.8	2.3	2.0	1.8	1.7	1.8	2.0	2.5	2.5	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન
- રજૂઆત
- ICT નો ઉપયોગ
- મહિલા, બાળકો અને કુટુંબકલ્યાણની સેવા આપનારી સંસ્થાઓની મુલાકાત, અવલોકન અને સંસ્થાના સંચાલક સાથે સંવાદ
- કુટુંબનો એકમ અભ્યાસ
- વિશિષ્ટ બાળકોનો એકમ અભ્યાસ
- જૂથ ચર્ચા
- પુસ્તક સમીક્ષા
- સ્વાધ્યાય

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**કુટુંબ, કુટુંબ કલ્યાણ અને કુટુંબ સાથે સમાજકાર્ય**	11
	1. વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યકર તરીકે કુટુંબના અભ્યાસનું મહત્વ. 2. કુટુંબનીવ્યાખ્યા, લક્ષણો અને પ્રકારો 3. કુટુંબનાકાર્યો (functions) 4. કુટુંબમાં આવી રહેલ પરિવર્તન, તેના કારણો અને અસર 5. કુટુંબ કલ્યાણની વિભાવના અને કુટુંબ કલ્યાણ માટેના સરકારી કાર્યક્રમો 6. કુટુંબ સાથે સમાજકાર્ય 7. કુટુંબકલ્યાણ અંગે ગાંધીજીનો દ્રષ્ટિકોણ	
2.	**બાળકોનીસમસ્યાઓઅનેબાળકલ્યાણ**	11
	1. બાળકની વિભાવના; અર્થ,વ્યાખ્યાઓ અને લાક્ષણિકતા. 2. ભારતના સંદર્ભમાં બાળકોની સ્થિતિ અને સમસ્યાઓ. 3. બાળકલ્યાણની વિભાવના; અર્થ,વ્યાખ્યાઓ અને લાક્ષણિકતા. 4. બાળકલ્યાણના સરકારી કાર્યક્રમો. 5. બાળકલ્યાણ અંગે ગાંધીજીનો ખ્યાલ	
3	**સ્ત્રીઓનીસમસ્યાઓઅનેસુધારમાટેનાપ્રયત્નો.**	11
	1. ભારતના સંદર્ભમાં સ્ત્રીઓનું સ્થાન, દરજ્જો અને સમસ્યાઓ	

	2. ભારતમાં સ્ત્રીઓની સ્થિતિ સુધાર માટે થયેલ સમાજ સુધાર આંદોલનો 3. નારીવાદની વિભાવના, સ્ત્રી તાબેદારી અને સ્ત્રી સશક્તિકરણ 4. સ્ત્રીઓનાપ્રશ્નો અંગે સરકારના વિવિધ અભિગમો અને કાર્યક્રમો. 5. સ્ત્રીઓ અંગે ગાંધીજીના વિચારો	
4	**બાળકો અને સ્ત્રીઓના અધિકાર રક્ષણ માટેની કાયદાકીય અને સંવિધાનીક જોગવાઇઓ**	12
	1. સ્ત્રીઓનાઅધિકારરક્ષણમાટેનીકાનુનીજોગવાઇઓ. (૧) લગ્ન સંબધી કાયદા (૨) ઘરેલું પ્રતિબંધ હિંસાધારો (૩) સ્ત્રીઓનો અનૈતિક વેપાર દમન ધારો (૪) સ્ત્રીઓની જાતીય સતામણી વિરોધી ધારો. 2. બાળકોના અધિકાર રક્ષણ માટેની કાનુની જોગવાઇઓ. (૧) બાળમજૂરી નાબુદી ધારો (૨) બાળલગ્ન પ્રતિબંધક ધારો (૩) બાળસંરક્ષણ ધારો	

Assessment Methods:

Internal Assessment 40 %	1.લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. Murli Desai, 1994, Family and Interventions, A course compendium, Tata Institute of Social Science, Bombay
2. Patel Tulsi (eds), 2005, family in India, structure and practice, Sage publications, New Delhi
3. Govt. of Gujarat, Gemder Data Bank, Dept. of Women & Child Development,Gender remorse centre
4. ગવર્મેન્ટ ઓફ ગુજરાત ઘરેલુહિંસા અધિનિયમ,૨૦૦૫,જેન્ડરરિસોર્સ સેન્ટર, અમદાવાદ
5. Dr. P. Dayal, ૧986, Gandhian Approakh to Social work, Gujarat Vidhyapith
6. ચાવડા ગીતા, ૨૦૦૧ , સ્ત્રી સપ્તક, અક્ષરભારતી પ્રકાશન, અમદાવાદ
7. ચાવડા ગીતા, ૨૦૦૧, નારી સૃષ્ટિ: બંધન અને મુક્તિ, અક્ષર ભારતી પ્રકાશન, અમદાવાદ
8. રાવલ ચંદ્રિકા અને ધ્રુવ શૈલજા, ૨૦૦૨, નારી વ્યથા, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
9. નીરા દેસાઈ, ૧૯૯૫, પિતૃસત્તા, સમાજ, સંસ્કૃતિ અને સ્ત્રીઓ, સી. જી. શાહ મેમોરિયલ ટ્રસ્ટ,

મુંબઈ

10. Raju M. L. and Krishna G. R. (eds), (1996), future of Indian family- challengers forsocial work Education
11. ચંદ્રિકા રાવલ, ૨૦૧૪, જેન્ડર અને વિકાસ, પાર્શ્વ
12. એ .જી .શાહ ,જે .કે .દવે ,૨000, સામાજિક સમસ્યાઓ ,અનડી બુક ડીપો
13. એ. જી. શાહ, જે. કે. દવે, કુટુંબ કલ્યાણ, અનડા
14. એ. જી. શાહ, જે. કે. દવે, સ્ત્રીઓ અને સમાજ અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
15. એ. જી. શાહ, જે. કે. દવે, સમાજ, ખંડ ૧, ૨, ૩, ૪, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
16. એ. જી. શાહ, જે. કે. દવે, આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-3

Program and Semester- MSW-Sem-3	Paper Code-MSW-304 (EC-A)	Subject Name- અપરાધશાસ્ત્ર અને સામાજિક કાયદા Criminology and Social Law	Elective
		Credit:3	Teaching Hours-45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	અપરાધ-અપરાધી અને કાયદા સંદર્ભે સામાન્ય સમજ હોવી જરૂરી.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- **CO.1** વિદ્યાર્થીમાં અપરાધ, અપરાધી અને ભોગ બનનારની વિભાવના સ્પષ્ટ થશે. ગુનાશાસ્ત્ર વિષે વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ વિકસશે. સમાજકાર્યમાં અપરાધશાસ્ત્રનું મહત્વ સમજતા થશે.
- **CO.2** વિદ્યાર્થી કાયદા અને તેમાં થતા બદલાવ વિષે જાણી અપરાધ અને સજાના સિદ્ધાંતો વિષે શીખશે. અને તેમાં પોલીસની ભૂમિકા વિષે પણ જાણશે.
- **CO.3 વિદ્યાર્થી** અપરાધનો ભોગ બનનાર જૂથો વિષે સંવેદનશીલ બનશે અને ગુજરાતમાં સમાજ સુરક્ષા અને સમાજ કલ્યાણ સેવાઓના કાર્યક્રમો અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા વિષે જાણીને ક્ષેત્રમાં તેનો ઉપયોગ કરતા શીખશે.
- **CO.4** 'વ્યક્તિ ખરાબ નથી તેનું વર્તન ખરાબ છે' આ વાત સમજી વ્યક્તિના વર્તનને બદલવા વિદ્યાર્થી સમાજ કાર્યકર તરીકે કાયદાના ટકરાવમાં આવતા લોકો ખાસ કરીને જેલના કેદીઓ પ્રત્યે સંવેદનશીલતાથી કામ કરતા શીખશે અને કેદીઓ માટેના કાયદા વિષે જાણશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs \ POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO 11	PO 12	Avg (CO)
CO1	3	2	2	1	2	2	1	3	3	3	3	3	2.33
CO2	3	3	2	3	3	2	1	3	2	3	2	3	2.50
CO3	2	3	2	1	3	2	2	3	3	3	3	2	2.42
CO4	3	3	3	1	3	1	2	2	3	2	3	2	2.33
Avg (PO)	2.75	2.8	2.3	1.5	2.8	1.8	1.5	2.8	2.8	2.8	2.8	2.5	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન
- સ્વાધ્યાય,
- અવલોકન
- ક્ષેત્ર મુલાકાત
- જૂથ ચર્ચા,
- વિષય નિષ્ણાંત સાથે સંવાદ- પ્રશ્નોતરી/વ્યાખ્યાન
- વિશેષ વ્યક્તિઓની મુલાકાત

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**અપરાધની વિભાવના**	10
	1. અપરાધની વ્યાખ્યા, અર્થ, સજા-વિભાવના, પરંપરાગત દ્રષ્ટિકોણ, વર્તમાન પ્રવાહો. 2. અપરાધના અભ્યાસનું મહત્વ અને અપરાધના પ્રકારો. 3. અપરાધના લક્ષણો. 4 અપરાધ માટે જવાબદાર પરિબળો	
2	**અપરાધ, સજાના સિદ્ધાંતો**	12
	1. ઈન્ડિયન પીનલ કોડ (IPC) 1860ની જગ્યાએ હવે ભારતીય ન્યાય સંહિતા-2023 ક્રિમિનલ પ્રોસીજર કોડ (CRPC)ની જગ્યાએ ભારતીય નાગરિક સુરક્ષા	

	સંહિતા-2023 વિષે અને ઈન્ડિયન એવિડેન્સ એક્ટ, 1872ની જગ્યાએ ભારતીય સાક્ષ્ય અધિનિયમ વિષે પ્રાથમિક સમજ. 2. અપરાધના સિદ્ધાંતો: મનોવૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંત, મનોચિકિત્સા, મનોવિશ્લેષણ, એનોમી, લેબલિંગ, માર્કસવાદી. 3. સજાના સિદ્ધાંતો: પ્રાયશ્ચિત્તનો સિદ્ધાંત, પ્રતિશોધાત્મક સિદ્ધાંત, સુધારાત્મક સિદ્ધાંત, અટકાયાત્મક સિદ્ધાંત/નિરોધાત્મક સિદ્ધાંત. 4 પોલીસના પ્રકારો, કાર્ય અને પોલીસની ભૂમિકા સંબંધી સંઘર્ષો	
3	**અપરાધનો ભોગ બનનારની સ્થિતિ અને સરકારના કાર્યક્રમો**	**13**
	1. ભોગ બનનારનો અર્થ, અપરાધી અને ભોગ બનનાર વચ્ચેનો સંબંધ. 2. અપરાધનો ભોગ બનનાર, સંભવિત રક્ષણ વિનાના જૂથો અને તેમની સમસ્યાઓ. 3. ભારતીય ન્યાય વ્યવસ્થા અને તેનું માળખું. 4. ગુજરાતમાં સમાજ સુરક્ષા અને સમાજ કલ્યાણ સેવાઓના કાર્યક્રમો અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા	
4	**જેલ અને જેલના કેદીઓ**	**10**
	1. જેલમાં કેદીઓની સ્થિતિ અને તેમની સમસ્યાઓ. 2. આરોપી અને કેદીઓના અધિકારો. 3. પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ 1958, 4. ભારતમાં જેલ વ્યવસ્થાની ખામી	

Assessment Method

Internal Assessment: 1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: University Exam – 60 Marks લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. આહુજા,રામ અને અન્ય (૨૦03) વિવેચનાત્મક અપરાધશાસ્ત્ર, રાવત પ્રકાશન.
2. રાવલ કૌશિક, (૨૦૦૨)બાળ અધિકારો અને કાયદો, જનપથ પ્રકાશન.
3. પટેલ, હિતેશ,(૨૦૧૨)અપરાધનું સમાજશાસ્ત્ર યુનિવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
4. શાહ.આર.કે. કાચા કામના કેદીઓ માટે માર્ગદર્શન, સામાજિક ન્યાય કેન્દ્ર.
5. રાવલ હર્ષિદા,(૨૦૦૦) સામાજિક સમસ્યાઓ યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
6. રાવલ કૌશિક, બાળ અપરાધ અને ભારતીય ન્યાય પદ્ધતિ
7. શુકલ, બી.એમ.(૨૦૦૪) અપરાધ વિજ્ઞાન,યુનિવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
8. શાહ,એ.જી.અને જે.કે, ગુનો અને સમાજ, અનડા પ્રકાશન
9. રાવલ કૌશિક,મલિક સાધુ.(૨૦૦૭) શિક્ષાશાસ્ત્ર અને અપરાધીઓને મળતા ઉપચારો,SBD પ્રકાશન
10. Tim May and Antony A. Vass, (1996) Working with Offenders, Sage Publication.
11. Roger Hopking Burke, (2005) An Introduction to Criminological Theory.2nd edition William Publishing UK.
12. Panakal J.J. & Gokhale. Crime and Corrections in India. TISS, Mumbai

Web & Other Study Resources

1. https://data.gov.in/keywords/crime-india
2. https://data.gov.in/dataset-group-name/crime-statistics
3. https://data.gov.in/ministrydepartment/national-crime-records-bureau-ncrb
4. https://data.gov.in/catalogs/ministry_department/national-crime-records-bureau-ncrb
5. http://vikaspedia.in/social-welfare/minority-welfare-1
6. https://epgp.inflibnet.ac.in/ahl.php?csrno=29
7. https://epgp.inflibnet.ac.in/view.php?category=1728

Master of social work (MSW) Semester-3

Program and Semester- MSW- Sem-3	Paper Code- MSW-304 (EC-B)	Subject Name બ. માનવ સંસાધન, શ્રમિક કલ્યાણ અને CSR (B. Human Resources, Labor Welfare and CSR)	Elective
		Credit:3	Teaching Hours- 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ ભારતીય સંવિધાનના મૌલિક અધિકારો અને શ્રમ કાયદાઓનો મૂળભૂત પરિચય ધરાવવો જોઈએ અને માનવ કલ્યાણ તેમજ સામાજિક ન્યાયની દૃષ્ટિથી સમાજકાર્યની પાયાની સમજણ હોવી જોઈએ. સાથે સાથે વિદ્યાર્થીઓમાં સંગઠન વ્યવસ્થાપન અને માનવ સંસાધન વિષયક મૂળભૂત જ્ઞાન તેમજ સમાજ અને ઉદ્યોગ વચ્ચેના સંબંધોની પ્રાથમિક સમજ હોવી આવશ્યક છે.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- CO1: શ્રમિક કલ્યાણની સંકલ્પના અને તેની વર્તમાન સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કરી, શ્રમિકોની સમસ્યાઓ (જેમ કે ઓછા વેતન, અસુરક્ષિત કાર્યસ્થળ) ને ઓળખી, ભારતીય સંવિધાનની જોગવાઇઓ (જેમ કે અનુચ્છેદ 39, 43) ના આધારે તેના ઉકેલ માટેની વ્યૂહરચનાની સઆમજ અને ક્ષમતા વિકસશે.
- CO2: વિદ્યાર્થીઓ માનવ સંસાધન સંચાલનની વિભાવના, તેના ઉદ્દેશો અને કાર્યક્ષેત્ર (જેમ કે ભરતી, કર્મચારી વિકાસ) ને સમજી, તેનો ઉપયોગ સંસ્થામાં કર્મચારીઓની ઉત્પાદકતા અને કલ્યાણના કાર્યો કરી શકશે.
- CO3: માનવ સંસાધન સંચાલનમાં તાલીમની પદ્ધતિઓ, નેતૃત્વની શૈલીઓ અને ઔદ્યોગિક સંબંધોની ગતિશીલતાનું મૂલ્યાંકન કરી, તેનો ઉપયોગ સંસ્થામાં સકારાત્મક કાર્ય વાતાવરણ રચવા અને શ્રમિક-સંચાલન સંબંધો (જેમ કે યુનિયન સાથે સંવાદ) સુધારવા માટે વિદ્યાર્થીઓ સક્ષમ બનશે.
- CO4: કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટી (CSR) ની વિભાવના અને તેના ઘટકો (જેમ કે પર્યાવરણ સંરક્ષણ, સમુદાય વિકાસ) ને વિદ્યાર્થીઓ સમજી શકશે અને ઉદ્યોગો દ્વારા CSR પહેલો (જેમ કે યુવા શિક્ષણ કાર્યક્રમો) નું આયોજન અને અમલ કરી, સામાજિક અને ટકાઉ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO /	PO 1	PO 2	PO3	PO4	PO 5	PO 6	PO7	PO8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg (CO)
CO1	2	2	1	1	1	3	2	1	1	1	2	3	1.66
CO2	2	1	2	2	1	2	1	2	2	2	3	2	1.83
CO3	2	2	3	2	1	2	2	2	3	2	3	2	2.16
CO4	2	1	1	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2.08
Avg (PO)	2	1.5	1.7 5	1.7 5	1.5	2.5	1.7 5	1.7 5	2	1.75	2.5	2.5	1.93

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**શ્રમિક અને શ્રમિક કલ્યાણની સંકલ્પના, સ્થિતિ સમસ્યાઓ, અને સંવિધાનિક જોગવાઇઓ**	12
	1. શ્રમિકની સંકલ્પના, પ્રકાર, સંગઠિત અને અસંગઠિત ક્ષેત્રના શ્રમિકોની લાક્ષણિકતાઓ.	

	2. કૃષિ અને બિન કૃષિક્ષેત્રના શ્રમિકો, તેમની સ્થિતિ અને સમસ્યાઓનો પરિચય. 3. સ્થળાંતરિત શ્રમિકની વિભાવના, કારણો, તબક્કા, ઉદ્દભવતા મુદ્દાઓ 4. શ્રમિક કલ્યાણ વિભાવના, હેતુઓ અને અવકાશ/કાર્યક્ષેત્ર. 5. શ્રમિક કલ્યાણના સિદ્ધાંતો અને અભિગમ. 6. શ્રમિકો સંબંધી સંવિધાનિક જોગવાઇઓ.	
2	**માનવ સંસાધન અને સંચાલનની વિભાવના અને કાર્યક્ષેત્ર**	11
	1. માનવ સંસાધન સંચાલનની વિભાવના. 2. માનવ સંસાધન સંચાલનના સિધ્ધાંતો. 3. માનવ સંસાધન વિકાસનાં કાર્યો. (સંચાલકીય કાર્યો અને કાર્યાત્મક કાર્યો) 4. માનવ સંસાધન ભરતી અને પસંદગી. 5. માનવ સંસાધન તાલીમ અને શિક્ષણ.	
3	**માનવ સંસાધન સંચાલનમાં તાલીમ, નેતૃત્વ, અને ઔધોગિક સંબંધો**	11
	1. કર્મચારીની પ્રેરણા, તેના સિધ્ધાંતો અને કાર્ય સંતોષ 2. માનવ સંસાધન પ્રદર્શન મૂલ્યાંકન 3. માનવ સંસાધન સંચાલનમાં ચાવીરૂપ પરિબળ તરીકે નેતૃત્વ. 4. ઔદ્યોગિક શ્રમ/કામદારો સંબંધિત સમસ્યાઓ. 5. ઔદ્યોગિક વિવાદ અને સંઘર્ષ નિવારણ માટે વ્યવસ્થાતંત્ર.	
4	**ઉધોગિક ગૃહની સામાજિક જવાબદારી** (Corporate Social Responsibility-CSR)	12
	1. CSRની વિભાવના 2. CSRનું મહત્વ અને જરૂરીયાત 3. CSR કાયદો- 2013 4. CSRના ક્ષેત્રો 5. CSR આયોજન અને વ્યુહરચના	

Assessment Methods:

Internal Assessment: 1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: University Exam – 60 Marks લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. નીરાદેસાઈ અને અક્ષય દેસાઈ; મહિલા શ્રમ શક્તિ
2. સિન્હા વિ.એસ; શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર
3. જાન બ્રેમાન, અનુવાદ બાબુ દેસાઈ; મૂડીવાદી ઉત્પાદન અને ગ્રામીણ પરિભ્રમણ
4. અર્જુન પટેલ, કિરણ દેસાઈ; ગ્રામીણ ગુજરાતમાં શ્રમનું સ્થળાંતરણ
5. જયપ્રકાશ ત્રવેદી; ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર
6. ચંદ્રિકા રાવલ; અસંગઠિત ક્ષેત્રમા સ્ત્રી કામદારો
7. સર્વે નંબર શૂન્ય; અગરિયા સમુદાયની જીવંત કથા
8. દિલીપ રાણપુરા; ધોળું મીઠું અને કાળી મજુરી
9. અરવિંદ આચાર્ય; ગુજરાતના અગરિયા. પરિચય પુસ્તિકા નંબર 1150
10. આપણો ઈંટ ઉદ્યોગ; ભારત માતા પ્રકાશન
11. કે કે સુબ્રમણ્યમ અનુવાદ રમેશ શાહ; બાંધકામ શ્રમજીવીઓ.
12. પી એલ પટેલ (2008) મજુરકાયદાની સરળ સમજુતી; સંકેત બુક સેલર
13. વિચાર સામયિક જાન્યુ-માર્ચ- 2013

સંદર્ભ (**हिंदी**)

14. MSW14 मानव संसाधन प्रबंधन एवं औद्योगिक सम्बन्ध, उतराखंड, मुक्त विश्व विद्यालय।
15. MSW15 श्रम कल्याण एवं विधान; उतराखंड, मुक्त विश्व विद्यालय।
16. गिरीश कुमार;(1996) समाजकार्य के क्षेत्र
17. सक्सेना आर.सी.;(1997) श्रम समस्याए एवं समाजकल्याण
18. शास्त्री राजाराम; समाजकार्य (1997) उत्तरप्रदेश हिन्दी संसथान, लखनऊ
19. डॉ. सुरेन्द्रसिंह एवं पी डी मिश्र; (2007) समाजकार्य इतिहास, दर्शन एवं प्रणालियाँ, न्यू रॉयल बुक कम्पनी, लखनऊ

સંદર્ભ (English)

1. **Werther, William B. & Davis, Keith (2010)**. *Human Resource and Personnel Management*; McGraw Hill. HRD, Training, Performance Appraisal.
2. **Aswath Appa, K. (2013)**. *Human Resource Management: Text and Cases*; McGraw Hill Education.
3. **Rao, T. V. (2002)**. *Future of HRD*; Macmillan India.
4. **Subba Rao, P. (2000)**. *Essentials of Human Resource Management and Industrial Relations*; Himalaya Publishing House. HRM સાથે Industrial Relations **ions)**
5. **Moorthy, M. V. (2002)**. *Principles of Labour Welfare*; Oxford and IBH Publishing.

6. **Mamoria, C. B. & Gankar, S. V. (2011)**. *Dynamics of Industrial Relations*; Himalaya Publishing House. Union, Industrial Disputes, IR Framework.
7. **Singh, B. D. (2009)**. *Industrial Relations and Labour Laws*; Excel Books.
8. **Srivastava, S. C. (2007)**. *Industrial Relations and Labour Laws*; Vikas Publishing House. કાયદાઓ અને શ્રમિક અધિકારની વિગતવાર સમજ.

કોર્પોરેટ સામાજિક જવાબદારી (Corporate Social Responsibility – CSR)

9. **Baxi, C. V. & Prasad, Ajit (2005)**. *Corporate Social Responsibility: Concepts and Cases; The Indian Experience*. Excel Books,
10. **Mallen Baker (2004)**. *Corporate Social Responsibility – What Does It Mean?* Business Respect. **Kotler, Philip & Lee, Nancy (2005)**. *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*; Wiley.
11. **Rai, B. L. (2012)**. *Corporate Social Responsibility*; Global Vision Publishing.

Master of social work (MSW) Semester-3

Program & Semester MSW- Sem-3	Paper Code- MSW-305	Subject Name સંશોધન દરખાસ્ત, સાહિત્ય સમીક્ષા અને આંકડાશાસ્ત્ર (Research proposal, literature review and Statistics)	Compulsory
		Credit:2	Teaching Hours: 60
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ સંશોધન પદ્ધતિઓ, સામાજિક વિષયોની સમજૂતી અને વિવેચનાત્મક વિચારણા અને વિશ્લેષણ (critical thinking) અંગે મૂળભૂત જ્ઞાન ધરાવવું જોઈએ. તેમજ, તેમને ગણિતીય સૂત્રો, આંકડાશાસ્ત્રના પ્રાથમિક ખ્યાલો અને Excel અથવા હાથથી કરેલી ગણતરીઓની સરળ સમજ હોવી આવશ્યક છે.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

CO-1: વિદ્યાર્થી સંશોધન દરખાસ્ત તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયાની ઊંડાણપૂર્વક સમજ વિકસાવે છે અને યોગ્ય સંશોધન પ્રશ્નો, હિપોથિસિસ, લક્ષ્યાંક, પદ્ધતિઓ તથા નૈતિકતાનો સમાવેશ સાથે દરખાસ્ત રચી શકે છે.

CO-2: વિદ્યાર્થી વિવિધ સ્રોત માંથી સંબંધિત સાહિત્ય એકત્ર કરી શકે છે, વિજ્ઞાન સંગત રીતે સાહિત્ય સમીક્ષા કરી શકે છે અને સંશોધન માટે યોગ્ય ઉપકરણો (જેમ કે પ્રશ્નાવલિ, ઇન્ટરવ્યુ રૂપરેખા) વિકસાવ શકે છે.

CO-3: વિદ્યાર્થી સંશોધનના ઉદ્દેશો અનુસાર યોગ્ય માહિતી એકત્ર કરવાની રીત પસંદ કરી શકે છે અને પ્રશ્નાવલિ, મુલાકાત અનુસૂચિ અને અવલોકન પત્રક વગેરે વગેરે જેવા માહિતી એકત્ર કરવાના ઉપકરણ વિકસાવી શકશે.

CO-4: વિદ્યાર્થી આંકડાશાસ્ત્રના પાયાના તત્વો જેવી કે તથ્ય, ચલ (variables), માપની પદ્ધતિઓ, નમૂના અને જનસંખ્યા વચ્ચેનો તફાવત સહિતનો પરિચય પ્રાપ્ત કરશે; વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રના માપદંડો (Mean, Median, Mode,) તથા ચિત્રાત્મક રજુઆત (બાર ચાર્ટ, હિસ્ટોગ્રામ, પાઈ ચાર્ટ) ની સમજ મેળવશે અને તેને Excel કે હસ્તચિત્રણ દ્વારા માહિતીનું આયોજન અને સામાજિક કાર્ય સંદર્ભમાં પ્રાથમિક ડેટાના વિશ્લેષણ માટે ઉપયોગમાં લઈ શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs \POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12	Avg
CO1:	2	3	2	2	1	3	2	2	1	2	3	1	2
CO2:	2	3	2	2	1	2	2	3	1	2	2	1	1.91
CO3:	2	3	3	2	1	2	2	3	2	2	2	1	2.08
CO4:	2	3	3	2	1	2	2	3	2	2	2	1	2.08
Avg	2	3	2.5	2	1	2.25	2	2.75	1.5	2	2.25	1	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન) આધાર પદ્ધતિ (સ્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**સમાજકાર્ય સંશોધન દરખાસ્ત, સાહિત્ય સમીક્ષા અને માહિતી એકત્ર કરવાના ઉપકરણ-સાધન વિકાસમાં AIનો ઉપયોગ.**	36
	1. સંશોધન સમસ્યાનું નિર્માણ (Research Problem formulation) 2. પૂર્વધારણા/ઉદ્દેશ વિકાસ (Hypothesis/objectives development) 3. દરખાસ્ત માળખાનું માળખું (Proposal framework structuring) 4. સંશોધન નીતિશાસ્ત્રીનું એકીકરણ (Research ethics integration) 5. સાહિત્ય સ્રોત શોધ અને વિશ્લેષણાત્મક સમીક્ષામાં AIનો ઉપયોગ. (Literature sourcing and analytical review)	

	6. સંશોધન અંતરની ઓળખ કરવામાં AIનો ઉપયોગ. (Identification of research gaps) 7. સંશોધન સાધનોનો વિકાસ અને માન્યતા (પ્રશ્નાવલિ/મુલાકાત અનુસૂચિ /ક્રમ માપદંડ)Development and validation of research tools (Questionnaire/ Interview Schedule/ Scales) 8. યોગ્ય માહિતી સંગ્રહ પદ્ધતિઓની પસંદગી (Selection of appropriate data collection methods) 9. ઉદ્દેશ્યો પર આધારિત ટૂલ ડિઝાઇનિંગ (Tool designing based on objectives) 10. સાધનોનો મુસદ્દો અને માળખું (પ્રશ્નવૃત્તિ/મુલાકાત/અવલોકન) (Drafting and structuring of tools (questionnaire/interview/observation) 11. માન્યતા અને વિશ્વસનીયતા વિચારણાઓ (Validity and reliability considerations)	
2	**સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્ર**	12
	1. **આંકડાશાસ્ત્રનો પરિચય(Introduction of Statistics) જેમાં** આંકડાશાસ્ત્રનો અર્થ, લક્ષણો, અને સમાજકાર્ય સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્રની ભૂમિકા. ડેટાના પ્રકાર (પ્રાથમિક અને દ્વિતીય). Variable, Scale, Population vs Sample 2. **વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્ર (Descriptive Statistics) જેમાં મધ્યવર્તી સ્થિતિના** માપદંડો: Mean, Median, Mode. Range, Tabulation and Frequency distribution. Graphical representation: Bar chart, Histogram, Pie chart. 3. **આંકડાકીય સાધનોનો વ્યવહારિક ઉપયોગ. જેમાં** Social Work context-based example datasets. માઇક્રોસોફ્ટ એક્સેલ અથવા હસ્તચિત્રણ વડે સાદી ગણતરી. સરવાળા અને સરેરાશ ની ગણતરી. પ્રશ્નાવલિમાંથી ડેટા ઊપજાવીને વર્ણનાત્મક વિશ્લેષણ	

Assessment Methods:

Internal Assessment:	100%
1. સંશોધન દરખાસ્ત (સંશોધન માર્ગદર્શક હેઠળ દરખાસ્ત તૈયાર કરશે અને જમા કરાવશે)	25 %
2. સાહિત્ય સમીક્ષા (સંશોધન માર્ગદર્શક હેઠળ સાહિત્ય સમીક્ષા કરશે અને જમા કરાવશે))	25 %
3. ઉપકરણ વિકાસ (સંશોધન માર્ગદર્શક હેઠળ ઉપકરણ વિકસાવશે અને જમા કરાવશે)	25 %
4. આંકડાશાસ્ત્રની લેખિત કસોટી (આંકડાશાસ્ત્રની કાર્યશાળા યોજાશે તેના MCQ અને લેખિત કસોટી યોજાશે.)	25 %

Text & Reference Books:

1. શાહ વિમલ (1992) સંશોધન ડીઝાઇન, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
2. શાહ વિમલ (1992) સંશોધન અહેવાલ લેખન, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
3. શાહ.એ.જી. (2007) સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિઓ
4. દેસાઈ.એચ.જી (1997)સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
5. ઉચાટ ડી. એ. (2009) શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનોમાં સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્ર

સમાજકાર્ય સંશોધન દરખાસ્ત માટે સંદર્ભ ગ્રંથો:

1. **Kothari, C. R. (2004)**. *Research Methodology: Methods and Techniques*; New Age International Publishers.
2. **Kumar, Ranjit (2014)**. *Research Methodology: A Step-by-Step Guide for Beginners*; SAGE Publications.
3. **Lal Das, D. K. (2000)**. *Practice of Social Research: A Social Work Perspective*; Rawat Publications.
4. **Creswell, John W. (2014)**. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed; Methods Approaches*. SAGE Publications.
5. **Punch, Keith F. (2006)**. *Developing Effective Research Proposals*; SAGE Publications.

સાહિત્ય સમીક્ષા માટે સંદર્ભગ્રંથો (Reference Books for Literature Review)

6. **Hart, Chris (1998)**. *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination*. SAGE Publications.
7. **Ridley, Diana (2012)**. *The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students*; SAGE Publications.

8. **Booth, Wayne C., Colomb, Gregory G., & Williams, Joseph M. (2008)**. *The Craft of Research*; University of Chicago Press.
9. **Galvan, Jose L. (2014)**. *Writing Literature Reviews*; Routledge.
10. **Creswell, J. W. (2014).** Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publications.
11. **Neuman, W. L. (2013).** Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. Pearson.
12. **Machi, Lawrence A. & McEvoy, Brenda T. (2016)**. *The Literature Review: Six Steps to Success*. Corwin.

માહિતી એકત્ર કરવાના ઉપકરણ/સાધન વિકાસ માટે સંદર્ભ ગ્રંથો:

13. Goode, W. J., & Hatt, P. K. (1981). *Methods in Social Research*. McGraw Hill.
14. Young, P. V. (2005). *Scientific Social Surveys and Research*. Prentice Hall.
15. Selltiz, Claire, Jahoda, Deutsch & Cook (1962). *Research Methods in Social Relations*.
16. ડૉ. વી.એમ. પટેલ અને ડૉ. જી.કે. ઠક્કર; *આંકડાશાસ્ત્રનું મૂળભૂત જ્ઞાન* – યુનિ. પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
1. મકવાણા, પી. કે. અને ઠાકોર, એમ.એન. *આંકડાશાસ્ત્ર:* ઉમિયા પબ્લિકેશન
2. દેસાઈ, આર.એમ. *આંકડાશાસ્ત્ર : એક ઓળખાણ*

Web & Other Study Resources

- **Google Scholar** – સંશોધન લેખો અને રિફરન્સ માટે.
- **JSTOR / ResearchGate / Academia.edu** – વિદ્વાન લેખકોના સંશોધનપત્રો.
- **UGC-CARE List Journals** – સાહિત્ય સમીક્ષામાં ઉપયોગ માટે માન્ય જર્નલ્સ.
- **Shodhganga** – ભારતીય સંશોધકોના theses અને dissertations માટેનો ડિજિટલ ભંડાર
- IGNOU Study Material on Social Work Research: Available on the IGNOU eGyankosh website for additional guidance and examples

Master of social work (MSW) Semester-3

Program & Semester MSW- Sem-3	Paper Code- MSW-306	Subject Name એજન્સીમાં ક્ષેત્રકાર્ય (Fieldwork in the agency)	Compulsory
		Credit:6	Teaching Hours: 240
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના સિદ્ધાંતો, મૂલ્યો અને કૌશલ્યો વિશે પ્રાથમિક જ્ઞાન ધરાવવું જોઈએ તથા માનવ વ્યવહાર, સમાજકલ્યાણ સેવાઓ અને વિવિધ સંસ્થાઓના કાર્યક્ષેત્ર વિશે મૂળભૂત સમજ હોવી જોઈએ. સાથે જ, સેવા આપવા માટેની સંવેદનશીલતા, સંવાદ અને નિરીક્ષણ કૌશલ્ય તથા ક્ષેત્રકાર્ય માટે જવાબદારી અને સ્વઅનુશાસન જેવા વ્યાવસાયિક ગુણોનો આરંભિક વિકાસ થયો હોવો જરૂરી છે.		

Course Outcomes:

- CO1: વિદ્યાર્થીએ એજન્સી ક્ષેત્રકાર્યનું મહત્વ અને ધ્યેય સમજવું અને યોગ્ય એજન્સીની શોધખોળ, મુલાકાત અને સંવાદ દ્વારા એજન્સી સાથે જોડાવા તથા પ્રવેશવા માટે પ્રગટ ક્ષમતા વિકાસ કરવી; એજન્સીના વિવિધ કાર્યક્ષેત્રો અને સેવાર્થીઓ સાથે વ્યાવસાયિક સંબંધ સ્થાપિત કરી વિશ્વાસમય વાતાવરણ નિર્માણ કરવું.
- CO2: વિદ્યાર્થી એજન્સીના વિવિધ કાર્યક્ષેત્રોનું નિરીક્ષણ, માહિતી એકત્રીકરણ અને વિશ્લેષણ કરી શકશે; સેવાર્થીઓની જરૂરિયાતોને સમજવા માટે માહિતીની ચકાસણી અને આકારણી કરશે અને તેના આધારે વ્યક્તિ, સમૂહ અને સમુદાય માટે યોગ્ય સેવા કાર્યક્રમોની રચના અને આયોજન કરવા માટે વ્યાવહારિક ક્ષમતા વિકસાવશે.
- CO3: વિદ્યાર્થી એજન્સીની કાર્યયોજનાના અમલીકરણ માટે ક્ષેત્રકાર્યમાં ભાગ લઈ શકશે અને સેવાર્થીઓની સહભાગીદારી સાથે આરોગ્ય, શિક્ષણ, સામાજિક વિકાસ અને પુનર્વસન જેવા વિવિધ ક્ષેત્રોમાં પ્રાયોગિક કામગીરી કરવાના કૌશલ્યો વિકસાવશે.
- CO4: વિદ્યાર્થી એજન્સીની કાર્યયોજનાના અમલીકરણની દેખરેખ, ટેકો અને મૂલ્યાંકન માટે જવાબદારી લઇ શકશે; માહિતીનું યોગ્ય દસ્તાવેજીકરણ અને વિશ્લેષણ કરીને કાર્યોની પ્રગતિ, પડકારો અને સુધારાઓનું રિપોર્ટિંગ અને સંચાર કરવાની ક્ષમતા વિકસાવશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO\ PO	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO5	PO6	PO7	PO 8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg
CO1	2	2	1	2	1	3	2	1	2	2	2	3	**2**
CO2	2	3	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	**2.17**
CO3	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2	3	3	**2.25**
CO4	2	3	3	2	1	2	3	2	3	2	3	2	**2.42**
Avg	**2**	**2.5**	**2**	**2**	**1.25**	**2.25**	**2.25**	**1.5**	**2.5**	**2**	**2.75**	**2.5**	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન
- ટેકારૂપ દેખરેખ
- એજન્સી અને તેના કાર્ય ક્ષેત્રની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત
- એજન્સીના સેવાર્થીઓ સાથે પ્રત્યક્ષ કાર્ય
- એજન્સી કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિશિષ્ટ કૌશલ્ય કાર્યશાળા
- એજન્સીના કાર્યકરો સાથે ચર્ચા અને પ્રતિસાદ
- માહિતી એકત્રીકરણ અને સ્વાધ્યાય
- દૈનિક અને સત્રાંત અહેવાલ લેખન કાર્યશાળા

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**એજન્સી ક્ષેત્રકાર્ય પરિચય. એજન્સીની શોધખોળ, એજન્સીમાં જોડાવું અને પ્રવેશવું,** (Introduction to Agency Fieldwork. Searching for an agency, joining, and entering an agency)	60
	• સમાજકાર્યમાં એજન્સી ક્ષેત્ર કાર્ય શા માટે તેની સમજણ અને પરિચય, • એજન્સી ક્ષેત્ર કાર્યના ધ્યેય અને મહત્વ. • એજન્સી ક્ષેત્રકાર્ય માટે એજન્સીની શોધખોળ કરવી.	

	• એજન્સી મુલાકાત, સંવાદ અને એજન્સી પસંદગી કરવી. • એજન્સીના સેવાર્થી, એજન્સીના ક્ષેત્ર સમુદાયમાં પ્રવેશ કરવો, સેવાર્થીઓનો સંપર્ક કરવો, મુલાકાત કરવી, • એજન્સીનો ઊંડાણ પૂર્વક પરિચય મેળવવો, એજન્સીના કાર્યક્ષેત્ર; આરોગ્ય, શ્રમિક- કામદારો, સુરક્ષા, સુધારણા, શિક્ષણ, સંશોધન વગેરેનો પરિચય કરવો. • એજન્સી અને એજન્સીના સેવાર્થીને સમાજકાર્યકર તરીકે પરિચય આપવો, ધ્યેય સ્પષ્ટ કરવો, સંબંધ સ્થાપિત કરવો અને વિશ્વાસ સંપાદન કરવો • એજન્સીના મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કરવો. વિવિધ દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવી, જાણકારીના આધારે કાર્ય જરૂરિયાતની ચકાસણી કરવી.	
2	**એજન્સના કાર્યોની શોધખોળ, તપાસ માહિતી એકત્રીકરણ અને ચકાસણી (Exploration & Assessment)**	**60**
	• એજન્સી દ્વારા કરવામાં આવતા કાર્યો શોધખોળ અને તપાસ કે માહિતી એકત્રીકરણ માટે અવલોકન કરવું, પ્રશ્નોત્તરી કરવી, દસ્તાવેજો જોવા-તપાસવા, મુલાકાત પત્રિકા, પ્રશ્નાવલી, અભિપ્રાયાવલી, ચેકલીસ્ટ, રમતો, ગીતો, રેલી સરઘસ વગેર પ્રયુક્તિઓ અને ઉપકરણો નાં માધ્યમથી માહિતી પ્રાપ્ત કરવી. સામાન્ય રીતે એજન્સીના કાર્યક્ષેત્રો. વ્યક્તિ, કુટુંબ અને સમૂહ સાથે સમાજકાર્ય, સમુદાય વિકાસના કાર્યો, કામદારો અને આજીવિકાની સમસ્યાઓ, મુદ્દાઓમાં કાર્યો. સ્થળાંતરીત લોકો સાથે સમાજકાર્ય, જાહેર અને વ્યક્તિગત આરોગ્ય ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય, માનસિક આરોગ્ય ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય, શિક્ષણ તંત્રમાં સમાજકાર્ય, વિશિષ્ટ યોગ્યતા ધરાવતા લોકો-દિવ્યાંગોના ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય), અનાથ, નિરાધાર બાળકો, મહિલાઓ અને વૃદ્ધ સાથે ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય, વિવાદો અને સંઘર્ષ ઝઘડા (ગુનાઇત-હિંસક પ્રવૃત્તિમાં સપડાયેલ વ્યક્તિના ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય), કલંકરૂપ સમસ્યાગ્રસ્ત વ્યક્તિના (LGBT) ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય • એજન્સી ક્ષેત્રકાર્ય દરમિયાન સેવાર્થીઓની મુલાકાત, સંપર્કના આધારે સેવાર્થીઓ વિશેની પ્રાપ્ત કરેલી માહિતીની ચકાસણી કરવી, તેની આકારણી કરવી, • સેવાર્થીઓના રાહત, પુનર્વસન, કલ્યાણ, વિકાસ અને ન્યાયનાં સંદર્ભમાં માહિતીનો વ્યક્તિ, સમૂહ અને સમુદાયને મદદ કરવા માટે ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તેની વિવેચના કરવી.	

	• માહિતીની વિવેચના, ચકાસણીના આધારે સેવાર્થીઓને સાથે રાખીને કેવા પ્રકારના કાર્યક્રમોનું આયોજન કરી શકાય તેની ચર્ચા સંવાદ કરવો. • સમાજકાર્યકરની ક્ષમતાઓ, સમયગાળો, ફંડ અને સેવાર્થીની સહભાગીદારીના આધારે કાર્ય યોજનાઓની સંભાવનાની આકારણી અને ચકાસણી કરવી.	
3	**એજન્સીની કાર્યયોજનાના અમલીકરણ માટે ક્ષેત્રકાર્યમાં જોડાવું. To engage in field work for the implementation of the work plan of the agency.**	60
	• એજન્સીની સેવાર્થી/સમુદાય સાથે ચાલતી કાર્ય યોજનાના ક્ષેત્રકાર્યમાં જોડાવું. અને એજન્સીના માર્ગદર્શનમાં કાર્યયોજનાના અમલીકરણમાં પ્રેક્ટીસ કરવી. • સેવાર્થી (વ્યક્તિ, સમૂહ અને સમુદાય)ની સહભાગીદારીથી એજન્સીએ નક્કી કરેલ કાર્ય યોજનાનું અમલીકરણ થાય તેવી રીતે યોજનાનો અમલ કરવો. જેમાં આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણનાં કાર્યો, શિક્ષણનાં કાર્યો, ઉત્પાદન વૃધ્ધિનાં કાર્યો, જનજાગૃતિનાં કાર્યો, મહિલા સશક્તિકરણનાં કાર્યો, બાળકો અને યુવાનોના વિકાસનાં કાર્યો, સમાજસુરક્ષા સંબધી કાર્યો, પર્યાવરણ સુરક્ષાનાં કાર્યો, કુદરતી આફતો સમયે પુનર્વસન કે સહાયનાં કાર્યો તથા મનોરંજન અને સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોનો સમાવેશ થઈ શકે.	
4	**કાર્ય યોજનાનાં અમલીકરણનું દેખરેખ, ટેકો આપવો અને મૂલ્યાંકન અને દસ્તાવેજીકરણ Monitoring & facilitation, evaluation & Documentation.**	60
	• કાર્ય યોજનાનું અમલીકરણ થાય ત્યારે, સંસાધન ઉપલબ્ધ કરાવવા અને કાર્ય કરવું. કાર્ય યોજનાનું દેખરેખ, ટેકો પૂરો પડવો, ટૂંકા ગાળાના અને લાંબા ગાળાના ઉદ્દેશની સિદ્ધિ જણાવવી અને પૂરી કરે તેમાં દેખરેખ રાખવી. ખાતરીપૂર્વક કહેવું, પડકારો જણાવવા, સમર્થન આપવું, અન્વેષણ કરવું, વિકલ્પ પુરા પાડવા તેની દેખરેખ કોણ કરશે તેની જવાબદારી નિયત કરવી. સમાજકાર્યકર તેમાં જરૂરી ટેકો પૂરો પાડે, નિરીક્ષણ-પરામર્શન કરે. કાર્યનું નિયમિત હેતુ મુજબનું મૂલ્યાંકન કરવું, કેટલા સમયમાં કાર્યસિદ્ધિ હાંસલ કરવાની છે, કેવી રીતે કાર્ય કરવાનું છે, તેના શું પરિણામ આવ્યા જરૂરી સુધારા શું કરવા પડ્યા, વગેરે માહિતીનું પ્રસારણ કરવું. • માહિતીનું દસ્તાવેજીકરણ કરવું, જેમાં માહિતીનું સંપાદન કરવું, કોષ્ટક બનાવવા, ચિત્રો મેળવવા, નકશો બનાવવો, અનુભવોની નોંધો લખવી,	

Assessment Methods

Internal Assessment: 40%	1. માર્ગદર્શક સાથે બેઠક અને દૈનિક અહેવાલ મુકવાની નિયમિતતા (10) 2. ક્ષેત્રકાર્યના ગામમાં સોંપવામાં આવેલ અને કરેલ કામગીરી (10) ક્ષેત્રકાર્યનો સત્રાંત અહેવાલ (10) 3. આંતરિક વાયવા (10)
External Assessment: 60%	ક્ષેત્રકાર્યનાં દૈનિક તથા સત્રાંત અહેવાલ (30) બાહ્ય વાયવા (30)

References

1. Bishnu Mohan Dash and Sanjoy Roy (2021) Fieldwork Training in Social Work; Routledge India
2. Roshni Nair, Srilatha Juvva, and Vimla V. Nadkarni: (edited) ()
3. Bishnu Mohan Dash: (2021) Social Work Practicum and Supervision; Routledge India
4. Asha Gupta (Hindi Edition) (2018) Social Work: Methods and Practices" Rawat Publications
5. Subhash Chandra, N. H. Sahar, and Mahesh Chaturvedi (2016) Handbook of Social Work: A Method and Practice-Based Guide; IGNOU (Indira Gandhi National Open University)
6. Columbia University. (2015). Handbook for Student Social Work Recording, School of Social Work
7. Kadushin, Alfred Harkness, Daniel (2005) Supervision in Social Work, New Delhi: Rawat Publication
8. Kumar, S. (2002). Methods for Community Participation: A Complete Guide for
9. Practitioners. London: ITDG Publishing.
10. Narayana Rao, S. (2002). Counselling and Guidance. Tata McGraw-Hill Publishing Company Ltd
11. O'Hagan, Kieran, et al (2003) Competence in Social Work Practice – A Practical Guide for Professionals, London
12. Patri Vasantha (2001) Counselling Psychology, New Delhi: Authors Press

13. Singh, R. R. ed. (1985) Field Work in Social Work Education, New Delhi: Concept Publishing Company
14. Subedar, I. S. (2001). Field Work Training in Social Work. Jaipur: Rawat Publications
15. Sudha Datar, et al. (2010). Skill Training for Social Workers: A Manual. New Delhi: Sage.

Verma, R.B.S. and Singh, A. P. (2010). Handbook of Field Work Practice Learning in Social Work. Lucknow: New Royal Book Company

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-4

Program and Semester- MSW Sem-4	Paper code- MSW-401	Subject Name અનુ. જાતિ અને જનજાતિ સમુદાય સાથે સમાજકાર્ય. Social work with SC and ST community.	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ **પૂર્વ આવશ્યકતા**	**અનુસુચિત જાતિ અને જનજાતિ સમુદાય માટે સંવેદનશીલતા અને પ્રશ્ન વિશ્લેષણ શક્તિ.** વિદ્યાર્થીએ ભારતીય સમાજની રચના, જેમાં જાતિ, વર્ણ અને સામાજિક અસમાનતા જેવા તત્વો સમાવેશ છે, તેની મૂળભૂત સમજ હોવી જોઈએ. ઉપરાંત, સમાજકાર્યના તત્વો, માનવાધિકાર અને નીતિગત હસ્તક્ષેપ અંગે પ્રાથમિક જ્ઞાન હોવું આવશ્યક છે, જેથી તેઓ અન્યાયગ્રસ્ત સમુદાય સાથે સંવેદનશીલતા અને ન્યાયપૂર્ણ અભિગમ સાથે કાર્ય કરી શકે.		

Course Outcome (Co's)

CO1: વિદ્યાર્થીઓ અનુસુચિત જાતિનું વૈજ્ઞાનિક રીતે સમજ અને વિશ્લેષણ કરશે તેમજ વર્ણ, જાતિ અને જ્ઞાતિ પદ્ધતિથી ઉદ્ભવેલા અન્યાયના સિદ્ધાંતોને ઓળખી તેની સામાજિક સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે. CO2: વિદ્યાર્થીઓ અનુસુચિત જાતિના સાંસ્કૃતિક, સામાજિક અને આર્થિક મુદ્દાઓની ઓળખ કરી શકશે અને બંધારણીય જોગવાઇઓ અને સરકારી યોજનાઓના અભ્યાસથી તેમના અધિકારોના રક્ષણ માટે સંવેદનશીલ બનશે અને કાર્યઅભિગમ વિકસાવી શકશે. CO3: વિદ્યાર્થીઓ અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયની ભૌગોલિક, પર્યાવરણીય અને સાંસ્કૃતિક વિશિષ્ટતાઓનું જ્ઞાન મેળવી, તેમાં થતા સામાજિક પરિવર્તન અને વર્તમાન સમસ્યાઓની ઓળખ, સંશોધન અને વિશ્લેષણ કરી શકશે. CO4: વિદ્યાર્થીઓ અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાય સાથે કાર્ય કરતી નીતિઓ, કાનૂની જોગવાઇઓ અને સરકારી યોજનાઓની સમજૂતી સાથે સંચાલન અને સામાજિક હક્કો માટેની પ્રવૃત્તિઓમાં હસ્તક્ષેપની કુશળતાઓ વિકસશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO1	PO 2	PO3	PO 4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Row Avg
CO1	3	2	1	2	–	3	2	–	1	2	–	3	2.1
CO2	3	3	2	2	2	3	2	1	–	2	2	3	2.3
CO3	3	2	2	2	3	2	1	2	1	2	–	3	2.1
CO4	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2.4
Avg	2.75	2.5	1.75	2	2.25	2.75	1.75	1.67	1.33	2.25	2.33	3	–

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**અનુસુચિત જાતિ સમુદાયની વિભાવના અને સિદ્ધાંતો**	11
	1. અનુસુચિત જાતિ વિભાવના. (અર્થ, વ્યાખ્યા, લાક્ષણિકતાઓ) 2. વર્ણ, જાતિ, જ્ઞાતિનો ખ્યાલ, જ્ઞાતિ વ્યવસ્થાનું બદલાતું સ્વરૂપ અને અનુસુચિત જાતિ સમુદાયની સ્થિતિ. 3. અનુસુચિત જાતિ વસ્તી ચિત્ર અને સ્થિતિ ચિત્રનું વિશ્લેષણ. 4. અનુસુચિત જાતિ અને તેમના દરજ્જાને સમજાવતા સિદ્ધાંતો: ઊંચનીચક્રમનો સિદ્ધાંત. વિભાજનનો સિદ્ધાંત.	

	5. અનુસુચિત જાતિની સ્થિતિને સમજાવતા મહત્વના ખ્યાલો: વર્ચસ્વી જ્ઞાતિ, આદિપત્ય કે તાબેદારી, સામાજિક અસમાનતા, સામાજિક અન્યાય, શોષણ, સીમાંતપણું.	
2.	**અનુસુચિત જાતિની વિવિધ સમસ્યાઓ અને તેમના અધિકાર રક્ષણ માટે બંધારણીય કાનૂની જોગવાઇઓ.**	12
	1. અનુસુચિત જાતિની સ્થિતિ અને સમસ્યાઓ. 2. અનુસુચિત જાતિના વિકાસ, રક્ષણ અને અધિકાર અંગેની બંધારણીય અને કાનૂની જોગવાઈઓ. 3. અનુસુચિત જાતિ ના સામાજિક, શૈક્ષણિક, આર્થિક, રાજકીય ઉન્નતિ માટેની સરકારી યોજનાઓ અને તેના અમલીકરણ માટેનું સરકારી તંત્ર. 4. અનુસુચિત જાતિ ની મુક્તિ માટેના પ્રયત્નો અને ચળવળ. મુક્તિ માટે અનુસુચિત જાતિ દ્વારા લેવાતા રસ્તાઓ: ધર્મ પરીવર્તન, સંઘર્ષ, હિજરત, 5. સમાજ સુધારકો દ્વારા થયેલા પ્રયત્નો અને પરિણામો: ફુલે, ગાંધી અને આંબેડકરના પ્રયત્નો અને પરિણામ.	
3	**અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયની વિભાવના અને પરિવર્તન અને સમસ્યાઓ**	12
	1. અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયની વિભાવના. (અર્થ અને લાક્ષણીકતાઓ) સમાજકાર્યકરે અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયનો શા માટે અભ્યાસ કરવો જોઈએ ? 2. ભારત અને ગુજરાતમાં અનુસુચિત જનજાતિ વસ્તી ચિત્ર અને અનુસુચિત જનજાતિ વિસ્તારનો પરિચય. 3. અનુસુચિત જનજાતિઓમાં પરિવર્તન લાવનાર પરિબળો અને આવેલું પરિવર્તન. 4. અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયની પ્રવર્તમાન સમસ્યાઓ. 5. અનુસુચિત જનજાતિ વિકાસનો ખ્યાલ અને અભિગમ.(Isolation, Assimilation, integration,)	
4	**અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયનો વિકાસ અને સમાજકાર્ય પ્રેકટીશ.**	11
	1. અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયમાં સમાજકાર્ય પ્રેકટીશનો અવકાશ. 2. અનુસુચિત જનજાતિ ઓ માટેની બંધારણીય અને કાનૂની જોગવાઇઓનો પરિચય, (special safeguards) વનઅધિકાર અધિનિયમ- 2006, પંચાયત ધારામાં અનુસુચિત જનજાતિ ઓના સ્વશાસન માટેનો કાયદો Panchayat Extension to Scheduled Areas Act,(PESA)1996	

	3. અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાય માટેની સરકારની યોજનાઓ, તેનાં અમલીકરણનું તંત્ર. 4. મિશનરી, ગાંધી વિચાર પ્રેરીત કાર્યકરો અને વર્તમાનમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ દ્વારા અનુસુચિત જનજાતિ ઓનાં અધિકાર માટે કાર્યરત વ્યક્તિ, સંસ્થાઓ. 5. અનુસુચિત જનજાતિ ઓનાં અધિકારો માટેની ચળવળો.	

Assessment Method

Internal/Online Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

References

1. પટેલ, આનંદી, (2003) જ્ઞાતિમાં ઉંચનીચક્રમ, અત્યાચારો અને દલિતોની હિજરત, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ
2. દુભાયેલા લોકો - ભારતના 'અસ્પૃશ્યો' સામેના જાતિગત હિંસાચારનો હ્યુમન રાઈટ્સ વોચનો અહેવાલ, 2001
3. માર્ટિન મેકવાન અને મહેરિયા ચંદુ; (સં) (2001) અનુસુચિત જાતિ સમસ્યા જગત ચોકમાં, પરિવર્તન ટ્રસ્ટ,
4. શાહ, એ,એમ. અને આઈ. પી. દેસાઈ; (1993) વિભાજન અને ઊંચનીચક્રમ - ગુજરાતમાં જ્ઞાતિપ્રથાનું વિહંગાવલોક્ન, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સૂરત,
5. દૂબે, એસ. અનુ. હર્ષિદા પંડિત (1995) ભારતીય સમાજ, નેશનલ બુક ટ્રસ્ટ, ઇન્ડિયા.
6. મહેતા, મુકુંદ () હિંદુ વર્ણવ્યવસ્થા- સમાજ પરિવર્તન અને ગુજરાતના દલિતો, નવભારત સાહિત્ય પ્રકાશન
7. અનુ.જાતિ અને જાતિ માટે વૈધાનિક જોગવાઈઓ, નિયામક સમાજકલ્યાણ, ગુજરાત
8. શાહ, ઘનશ્યામ; (સંપા) (1985) પછાતપણાનો માપદંડ, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ
9. આઈ. પી. દેસાઈ, અનુ. વિપિન શાહ, (1984) ગ્રામીણ ગૂજરાતમાં અસ્પૃશ્યતા, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ
10. એમ. એન. મધુસુદન પારેખ (1993) આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ,

11. જાની, ઇન્દુ કુમાર; (1996) અત્યાચાર અને અસ્પૃશ્યતાનાં બે પદ વચ્ચે પિસાતા દલિતો; જનપથ પ્રકાશન, અમદાવાદ
12. દેસાઇ, હર્ષદ દેસાઈ અને મહેરિયા, ચંદુ; () સાંબરડાથી સ્વમાનનગર, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સૂરત
13. માર્ટિન મેકવાન, () ગુજરાતમાં દલિતો પર અત્યાચાર એક લેખા જોંખા; સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ
14. પરમાર, રમેશચંદ્ર પરમાર, (1996) માથે મેલું હાથમાં ઝાડુ; સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત,
15. શાહ, એ.જી. અને દવે એ. એન (1994) આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
16. અર્જુન પટેલ અને કિરણ દેસાઈ (1992) ગ્રામીણ ગુજરાતમાં શ્રમ સ્થળાંતર - સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત
17. જોં બ્રેમાન, અનુ. બાબુભાઈ દેસાઈ, (1981) મૂડીવાદી ઉત્પાદન અને ગ્રામ મજૂરોનું પરિભ્રમણ, સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત
18. વિમળ શાહ, (સંપાદન) આદિવાસીઓનાં પ્રશ્નો; ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ
19. ડેવિડ હાર્ડીમન અનુ. શાંતિભાઈ મેરાઈ, (1986) દેવી આંદોલન; સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ,
20. શાહ, એ.જી. અને દવે (1993) ભારતીય આદિવાસી સંસ્થાઓ; અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
21. ઘનશ્યામ શાહ; (સંપા) (1985) આદિવાસીઓમાં શિક્ષણ; સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત
22. ઘનશ્યામ શાહ; (1985) આદિવાસીઓ: ગઈકાલે અને આજે; સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત
23. Dalits in Modern India - S. M. Michael, ૧૯૯૯
24. Social Transformation in India ૧-2, Ghanshyam Shah (ed.) ૧૯૯૭
25. Homo Hierachycus - louis Dumon ફિલ્મ -વેંત છેટા
26. Gore, M. S. (1993) *The Social Context of an Ideology: Ambedkar's Political and Social Thought*; New Delhi: Sage Publications.
27. Desai, A. R. (Ed.) (1979). *Peasant Struggles in India*; Oxford University Press.
28. Chaudhary, D. P. (1988). *Dalit and Modern Education*; New Delhi: Concept Publishing Company.

29. Shah, Ghanshyam (2001), *Dalit Identity and Politics*; Sage Publications.

30. Singh, K. S. (1994), *The Scheduled Tribes*; Oxford University Press.

31. Xaxa, Virginius (2008), *State, Society, and Tribes: Issues in Post-Colonial India*; Pearson Education.

32. Ambedkar, B. R. *Annihilation of Caste*; (Accessible via multiple publishers or online repositories)

33. Omvedt, Gail (1994), *Dalits and the Democratic Revolution: Dr. Ambedkar and the Dalit Movement in Colonial India*; Sage Publications.

34. Sharma, S. L. (2000), *Social Inequality in India: Profiles of Caste, Class and Social Mobility*; Rawat Publications.

🌐 ઉપયોગી વેબસાઇટો **(Useful Websites)**

1. **Ministry of Social Justice and Empowerment, Govt. of India**
   🔗 https://socialjustice.gov.in
2. **Ministry of Tribal Affairs, Govt. of India**
   🔗 https://tribal.nic.in
3. **National Commission for Scheduled Castes (NCSC)**
   🔗 https://ncsc.nic.in
4. **National Commission for Scheduled Tribes (NCST)**
   🔗 https://ncst.gov.in
5. **Dr. Ambedkar Foundation**
   🔗 https://drambedkarfoundation.nic.in
6. **Census of India** (for demographic data on SC/ST communities)
   🔗 https://censusindia.gov.in
7. **Planning Commission / NITI Aayog Reports**
   🔗 https://niti.gov.in
8. **UNDP India – Reports on Inclusive Development and SDGs**
   🔗 https://www.in.undp.org

Master of social work (MSW) Semester-4

Program & Semester MSW- Sem-4	Paper Code- MSW-402	Subject Name કાઉન્સેલિંગ-થિયરી અને પ્રેક્ટિસ (Counseling theory and practice)	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ માનવ વર્તન અને તેનાથી ઉદ્દભવતી સમસ્યાઓ, સેવાર્થી સાથે મૂળભૂત સંવાદ, સંચારની કુશળતાઓની જાણકારી સાથે સમાજકાર્યના સિદ્ધાંતો અને પદ્ધતિઓ ખાસ કરીને Case Work અને Group Work અંગે મૂળભૂત સમજ હોવી જોઈએ. તણાવ, માનસિક આરોગ્ય અને સંવેદનશીલતાની સ્થિતિમાં કાર્ય કરવાની મનોદશા અને સંવેદનશીલ અભિગમ હોવો આવશ્યક છે.		

Course Outcomes (Cos): Upon completion of the course, students shall be able to

- CO1: વિદ્યાર્થીઓ કાઉન્સેલિંગની વિભાવના, ઉદ્દેશો, સ્વરૂપ વિવિધ પ્રકારો અંગેનું અદ્યતન, વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે તેને સમજી, સેવાર્થીની સુખાકારી, વિકાસ અને માનસિક સ્વાસ્થ્ય જેવા સામાજિક સંદર્ભોમાં તેની ભૂમિકા કાર્યની કુશળતાઓ કેળવશે અને વ્યક્તિગત અને સામાજિક સમસ્યાઓનું સંશોધન કરવાની ક્ષમતા વિકાસશે.
- CO2: વિદ્યાર્થીઓ કાઉન્સેલરના આવશ્યક ગુણો, કૌશલ્યો, ભૂમિકા, પ્રક્રિયાના તબક્કાઓનું અદ્યતન જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે અને તેનો પ્રેકટીસમાં ઉપયોગ કરી શકશે. વિદ્યાર્થીઓ કાઉન્સેલિંગ પ્રક્રિયાનું ડિજિટલ દસ્તાવેજીકરણની પ્રક્રિયા કરી શકશે અને તેના આધારે સંશોધનાત્મક તારણો તારવશે જેનાથી નીતિવિષયક બાબતોમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકશે
- CO3: વિદ્યાર્થીઓ સ્ટ્રેસ મેનેજમેન્ટનું અદ્યતન, વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે, સેવાર્થીની કટોકટી અને તણાવની સ્થિતિમાં સ્ટ્રેસનું માપન કરી શકશે, સેવાર્થીને માનસિક સ્થિરતા અને સ્થિતિસ્થાપકતા પ્રદાન કરી શકશે. સામુદાયિક સ્તરે માનસિક સુખાકારી માટેની પ્રાયોજનાઓ વિકસાવી શકશે. SDG-3 અનુસાર વ્યક્તિગત અને સામુદાયિક સ્તરે માનસિક રોગો અને તણાવ વ્યવસ્થાપન અંગે પ્રસાર પ્રચાર કરીને જાગૃતિ ફેલાવવામાં યોગદાન આપી શકશે.
- CO4: કાઉન્સેલિંગ પ્રક્રિયામાં આવતા અવરોધો અંગેના વર્તમાન જ્ઞાન પ્રવાહોથી જાણકાર હશે, તેને ઓળખી શકશે, તેની સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે, નિત્ય નવીન જ્ઞાન શીખવાનું વલણ વિકસશે જેનાથી કાઉન્સેલિંગ પરિણામો સુધારશે. અસરકારક વ્યવસ્થાપન

વ્યૂહરચનાઓ (જેમ કે સાંસ્કૃતિક યોગ્યતા, સંચાર સુધારણા) નો ઉપયોગ કરી, જટિલ સમસ્યાના નિવારણ માટે ટીમવર્ક કરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO1	PO 2	PO3	PO 4	PO5	PO 6	PO 7	PO8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	
CO1	3	3	2	2	1	3	3	2	2	2	1	2	2.16
CO2	3	3	2	2	1	3	3	3	3	2	2	2	2.41
CO3	3	2	2	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2.41
CO4	2	2	3	2	1	3	2	2	3	3	2	2	2.25
	2.75	2.5	2.25	2	1.25	3	2.5	2.25	2.5	2.5	2	2.25	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન) આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- ભૂમિકા ભજવણી (Role play)
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**કાઉન્સેલીંગની વિભાવના, સ્વરૂપ, પ્રકારો અને સિદ્ધાંતો.**	11
	1. કાઉન્સેલિંગ અર્થ અને વિભાવના. કાઉન્સેલિંગ શું છે અને શું નથી? 2. કાઉન્સેલિંગની લાક્ષણિકતાઓ- લક્ષણો અને કાઉન્સેલિંગનાં ધ્યેયો 3. કાઉન્સેલિંગનાં પ્રકારો (જુદા જુદા Settingsમાં કાઉન્સેલિંગ) 4. કાઉન્સેલિંગના સિદ્ધાંતો.	

2.	**કાઉન્સેલરનાં ગુણો, ભૂમિકાઓ અને કાઉન્સેલીંગ જ્ઞાન,મૂલ્યો, કૌશલ્યો, આચારસંહિતા અને પ્રક્રિયા-તબક્કાઓ,**	12
	1. કાઉન્સેલિંગમાં વલણો-મૂલ્યો, અને કાઉન્સેલરનાં ગુણો 2. કાઉન્સેલિંગની સુક્ષ્મ કુશળતાઓ 3. કાઉન્સેલરની ભૂમિકા અને કાર્યો 4. કાઉન્સેલરની આચારસંહિતા (Code of ethics) 5. કાઉન્સેલિંગમાં સંબંધ, માહિતી એકઠી કરવી, ધ્યાન આપવું, સમસ્યાની આકારણી, માહિતી આપવી, સંદર્ભ સેવાઓ	
3	**સ્ટ્રેશ અને ટ્રોમા વ્યવસ્થાપન, તેમાં કાઉન્સેલિંગ પ્રક્રિયાના તબક્કા.**	11
	1. સ્ટ્રેસ અને ટ્રોમાની વિભાવના, અર્થ, વ્યાખ્યા અને લક્ષણો 2. સ્ટ્રેસની અસરો, સમસ્યાઓ, પરિણામ 3. સ્ટ્રેસ વ્યવસ્થાપન 4. કટોકટીની સ્થિતિ, દરમ્યાનગીરી અને સમસ્યા ઉકેલવા સંપરામર્શ, અર્થ, તબક્કા, કટોકટીના લક્ષણો,પરિણામ 5. શોક અને વિયોગ અંગે સંપરામર્શ	
4	**કાઉન્સેલીંગમાં બર્નઆઉટ અને તેમાં અવરોધનું વ્યવસ્થાપન, દસ્તાવેજીકરણ, તાલીમ.**	11
	1. કાઉન્સેલિંગમાં બર્નઆઉટ-સ્થિતિ, લક્ષણો, કારણો,અટકાવ 2. નેટવર્કીંગ અને એડવોકસીની કામગીરી 3. અહેવાલ, પત્રકો, દસ્તાવેજો તૈયાર કરવા 4. કાઉન્સેલર માટે તાલીમની આવશ્યકતા 5. ભારતનાં સંદર્ભમાં કાઉન્સેલિંગ સેવાઓની મર્યાદાઓ, અવરોધક પરિબળો	

Assessment Methods:

Internal Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. સલાહ મનોવિજ્ઞાન, ડૉ. સોમાભાઈ પટેલ, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજય, અમદાવાદ.
2. સલાહ મનોવિજ્ઞાન, ડૉ. અરવિંદ શાહ, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
3. **ડૉ. એ.બી. ધોળકીયા** – *મનોવિજ્ઞાન અને માર્ગદર્શન* – યુનિવર્સલ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
4. **ડૉ. એમ.એન. પરીખ અને ડૉ. વી.એમ. પટેલ** – *માનસિક આરોગ્ય અને કાઉન્સેલિંગ*
5. **શ્રીમતી રમિલાબેન જોશી** – *કાઉન્સેલિંગ થિયરી અને પ્રેક્ટિસ* (ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન)
6. **Corey, G.** (2017). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. Cengage Learning.
7. **Nelson-Jones, R.** (2015). *Practical Counselling and Helping Skills: Text and Activities for the Lifeskills Counselling Model*. SAGE Publications.
8. **Geldard, K., & Geldard, D.** (2016). *Basic Personal Counselling: A Training Manual for Counsellors*. Pearson.
9. **Capuzzi, D., & Gross, D. R.** (2010). *Introduction to the Counseling Profession*. Pearson Education.
10. **Ivey, A. E., Ivey, M. B., & Zalaquett, C. P.** (2013). *Intentional Interviewing and Counseling: Facilitating Client Development in a Multicultural Society*. Brooks/Cole.

Web & Other Study Resources

1. https://epgp.inflibnet.ac.in/ahl.php?csrno=32- counselling skill
2. https://epgp.inflibnet.ac.in/ahl.php?csrno=32 similarities and difference between case work, counselling, and therapy -video

Master of social work (MSW) Semester-1

Program and Semester-4	[paper code] MSW 403 (EC: 1)	Subject Name MSW 403 (EC) માનવ અધિકાર અને સમાજ કાર્ય	[Elective]
		Credit :3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/પૂર્વ આવશ્યકતા	માનવ અધિકાર પ્રત્યે જાગૃતિ અને વર્તમાન પ્રવાહોથી માહિતગાર હોય.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- **CO.1 વિદ્યાર્થી માનવ** અધિકાર સંદર્ભે વર્તમાન પ્રવાહને સમજવાનો પ્રયત્ન કરી તેનો વૈશ્વિક ઈતિહાસ સમજી તે સંદર્ભે વિશ્લેષણાત્મક દ્રષ્ટિબિંદુ કેળવી ભારતીય બંધારણ સાથે તેને જોડતા શીખશે.
- **CO.2 માનવ અધિકારો સંદર્ભે આંતરરાષ્ટ્રીય ઘોષણાપત્ર તથા** વૈશ્વિક સંધિઓ વિષે જાણી તે વિશેની સભાનતા કેળવશે.
- **CO.3** માનવ અધિકાર માટે કામ કરતી સંસ્થાઓ વિષે જાણી તે સંદર્ભે કામ કરતા સરકારી માળખા વિષે સમજી દરમિયાનગીરી કરતા થશે.
- **CO.4** માનવ અધિકારના રક્ષણ માટે કેટલાક વિશિષ્ટ વર્ગોના અધિકારો સંદર્ભે સમાજ કાર્યકરની ભૂમિકા અદા કરતા થશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs\ POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO 11	PO 12	Avg
CO1	3	3	3	1	2	-	1	2	2	3	3	3	2.36
CO2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2.25
CO3	3	3	3	2	3	-	1	3	3	2	2	2	2.45
CO4	3	3	3	2	3	2	1	3	3	2	2	2	2.42
Avg (PO)	3	3.0	2.8	1.8	2.5	2.0	1.3	2.5	2.5	2.3	2.3	2.5	

Teaching Pedagogy

• વ્યાખ્યાન • સ્વાધ્યાય, • અવલોકન • ક્ષેત્ર મુલાકાત • જૂથ ચર્ચા, પેનલ ચર્ચા • સંવાદ- પ્રશ્નોતરી • કાર્યશાળા અને સેમિનાર • વિષય નિષ્ણાતનું વ્યાખ્યાન-પ્રશ્નોત્તરી

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**માનવ અધિકારનો ઇતિહાસ અને સમાજકાર્ય સાથે તેનો સંબંધ**	12
	1. માનવ અધિકારની સમજ અને તેનું સ્વરૂપ 2. માનવ અધિકારનો ઈતિહાસ: મેગ્નાકાર્ટા, પ્રથમ તથા બીજું વિશ્વ યુદ્ધ અને વિવિધ ક્રાંતિ 3. ભારતીય બંધારણ અને માનવ અધિકાર 4 બંધારણમાં સમાવિષ્ટ મૂળભૂત ફરજો	
2	**માનવ અધિકાર ઘોષણાપત્ર અને માનવ અધિકારો સંદર્ભે** આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિ	10
	1. સંયુક્ત રાષ્ટ્ર માનવ અધિકાર ઘોષણા પત્ર 2. નાગરિક તથા રાજનીતિક અધિકાર 3. આર્થિક, સામાજિક અને સંસ્કૃતિક અધિકાર, વિકાસનો અધિકાર 4. લોકશાહી અને માનવ અધિકાર સંદર્ભે વિવિધ આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિ	
3	**માનવ અધિકારો સંદર્ભે વિવિધ અભિગમો અને તે માટે કામ કરતી સંસ્થાઓ**	12
	1. માનવ હક્ક સંબંધે વિવિધ અભિગમ, 2. ભારતમાં માનવ અધિકારો સામેના પડકારો 3. માનવ અધિકારના રક્ષણ માટે કામ કરતી વિવિધ સંસ્થાઓ 4. પોલીસ અને સરકારની અધિકારોના રક્ષણ માટેની ભૂમિકા	
4	**કેટલાક વર્ગોના માનવ અધિકારો**	11

	1. બાળકો અને માનવ અધિકાર 2. સ્ત્રીઓ અને માનવ અધિકાર 3. લઘુમતી અને અધિકારો 4. સ્થળાંતરિત-વિસ્થાપિતો અને તેમના અધિકારો 5. વિવિધ વંચિત સમુદાયના અધિકારો	

Assessment Method

Internal Assessment: 1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (20 Marks) (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ
External Assessment: University Exam – 60 Marks લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. શાહ, મહેન્દ્ર; (1991) માનવ અધિકારો, શાંતિ અને વિકાસ; ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ
2. વૈષ્ણવ, બિપીનચંદ્ર; (2009) માનવ અધિકાર; નવસર્જન પબ્લીકેશન, અમદાવાદ.
3. કારીઆ, તૃપ્તિ; (2013) માનવ અધિકારો; ગુર્જર સાહિત્ય ભવન, અમદાવાદ.
4. શુક્લ, ગજેન્દ્ર; (2015) માનવ હક્કો; યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
5. શાહ, હેમંત; (2017) માનવ અધિકારો;
6. Elisabeth, R (2003) Social Work and Human Rights: A foundation for policy and practice, New York: Columbia University Press.
7. Human Rights and Social Work, A Manual for Schools of Social Work and the Social Work Profession United Nations, New York, and Geneva (1994)
8. Universal Declaration of Human Rights:

Web & Other Study Resources:

1. For UN Documents may be viewed on their respective web sites

   Universal Declaration of Human Rights: www.sustainabledesign.ie/links/UNOHCHR_1948-UDHR_Hindi-India
2. The International Covenant on civil and political rights:
3. https://www.scribd.com/.../1966-International-Covenant-on-Civil-and-Political-Rights...
4. Constitutional amendment in Human Rights

5. http://www.nhrc.nic.in/Documents/CRS_Human_Right_Aspects_Consitutional_Amendments_NLSIU_20042018.pdf
6. https://keydifferences.com/difference-between-fundamental-rights-and-human-rights.html
7. https://www.coe.int/en/web/compass/human-rights-activism-and-the-role-of-ngos

Master of social work (MSW) Semester-4

[Program and Semester] MSW-4	Paper code- MSW-403 (EC-A)	Subject Name અ. પર્યાવરણ અને આપત્તિ વ્યવસ્થાપન. (A-Environment and Disaster Management)	Elective]
		Credit:3	Teaching Hours:45
Prerequisites/પૂર્વ આવશ્યકતા	પર્યાવરણ સબંધી મૂળભૂત જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે. આપત્તી વ્યવસ્થાપન અને સામાજિક અભિગમ અંગે પાયાની માહિતી માહિતી હોવી જોઈએ		

Course Outcomes:

Upon completion of the course, students shall be able to

CO.1. પર્યાવરણની વિભાગના, અસરકર્તા પરિબળો અને તેની સમસ્યાઓને વિધાર્થીઓ ઓળખી શકશે.

CO.2. પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ, સંરક્ષણના અભિગમની જાણકારી મેળવી, ટકાવ વિકાસ માટે ગાંધી વિચાર આધારિત ક્રિયાત્મક પગલાંઓ ભરવાની પહેલ કરી શકશે.

CO.3. આપત્તિ વ્યવસ્થાપનની સમજ કેળવી ,આપત્તિને કારણે સર્જાતી સ્થિતિમાં ઉદભવતી અસરોમાં સમાજકાર્ય પ્રેક્ટિસ કરી શકશે.

CO.4. આપત્તિ વ્યવસ્થાપનમાં સમાવેશક નીતિ ઘડતર અને અમલીકરણ તંત્ર માટે, સમાજકાર્ય દરમિયાનગીરીના એકમોની સમજ વિદ્યાર્થીઓ કેળવશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

COs \ POs	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO	PO	Avg
CO1	3	2	3	3	2	3	2	1	-	3	1	3	2.36
CO2	3	1	1	2	3	2	1	2	2	2	3	3	2.08
CO3	1	2	3	3	3	3	2	1	2	1	3	2	2.16
CO4	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2	3	1.75
Avg	2.3	1.8	2.3	2.3	2.3	2.5	1.8	1.3	1.7	2.0	2.3	2.8	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન, રજૂઆત,
- જૂથ ચર્ચા
- ICT નો ઉપયોગ
- પર્યાવરણ ક્ષેત્રે કાર્યરત સંસ્થાની મુલાકાત અને કેસ સ્ટડી- એકમ અભ્યાસ

• પુસ્તક સમીક્ષા • સ્વાધ્યાય

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	Teaching hours
1.	**પર્યાવરણીયનીવિભાવના,કાર્યક્ષેત્રો, અસરકરતાંપરિબળોઅનેસમસ્યાઓ**	11
	1. પર્યાવરણનીવિભાવનાઅનેપ્રકારો. 2. પર્યાવરણમાંનિવસનતંત્રનોપરીચય. 3. પર્યાવરણનાંકાર્યક્ષેત્રો/ અવકાશનોપરિચય.(જમીન,જળ, જંગલ, પશુ, જનનુંસંપોષિતતાટકાવવાઅનેવિકસાવવામાટેનોઅવકાશ) 4. પ્રદુષણનોઅર્થ, પ્રકારઅનેતેનુંનિયંત્રણ 5. પર્યાવરણનેઅસરકરતાંપરિબળો 6. સમાજકાર્યનાંપરિપ્રેક્ષ્યમાંપર્યાવરણનાંઅભ્યાસનીજરુરિયાત	
2.	**પર્યાવરણનીસમસ્યાઓનાંઉકેલઅનેસંરક્ષણમાટેનાંઅભિગમ**	11
	1. પર્યાવરણનોકાયદાકીયઅભિગમ. 2. સંયુકતરાષ્ટ્રસંઘનોપર્યાવરણકાર્યક્રમઅભિગમ. 3. પર્યાવરણસંરક્ષણમાટેસ્થાનીકકક્ષાનાંઆંદોલનનોઅભિગમ 4. ગાંધીવિચારનોટકાઉવિકાસકેવૈકલ્પિકજીવનશૈલીનોઅભિગમ	
3	**સમાજકાર્યઅનેઆપત્તિનીવિભાવના.**	11
	1. આપત્તિનીવિભાવના, વર્ગીકરણ, પ્રકાર (કુદરતીઅનેમાનવસર્જીત) 2. સમાજકાર્યનાંનૈતિકમૂલ્યોઅનેઆપત્તિવ્યવસ્થાપન. 3. આપત્તિનોભોગબનનારનોસંકટબચાવ, રાહતકાર્ય, ઓળખપ્રક્રિયાઅનેસેવાકાર્ય. 4. આપત્તિનોભોગબનનાર.(Victim) ને થતી શારિરીક, આર્થિકઅનેમનો-સામાજીકઅસરોનીચકાસણીઅનેમાપન	
4	**આપત્તિવ્યવસ્થાપનમાં સમાજકાર્ય વ્યવહાર અને દરમ્યાનગીરી**	12
	1. આપત્તિવ્યવસ્થાપનનીવિભાવના , આપત્તિઅટકાયતઅનેપૂર્વતૈયારીમાટેનાંપગલાંઓ-પ્રયુક્તિઓ. 2. આપત્તિવ્યવસ્થાપન -સમાવેશકનીતિમાળખુંઅનેઅમલીકરણતંત્ર.	

	3. આપત્તિનાભોગબનનારાનુંપુન: સ્થાપન અને સામુદાયિક પુન:ઘડતરમાટે સમાજકાર્યપ્રેકટીશ/વ્યવહાર. આપત્તિનાસમયેસમાજકાર્ય પ્રેકટીશ/વ્યવહાર.	

Assessment Methods:

Internal Assessment 40 %	1.લેખિત કસોટી (20) 2. CCA (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ) (20)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. સાવલીયા) ,૨000 (પર્યાવરણસાથી,અમદાવાદ ,CEE
2. પંડ્યામહેશ (૨00૬) પર્યાવરણીયકાયદાનીસમજુતી
3. રૂથમૂરઅનુ. વિજયગુપ્તમોર્ય (૧૯૭૩) માણસઅનેતેનુંપર્યાવરણ.
4. કે. કૃષ્ણકુમાર - પ્રકૃતિ, સમાજઅનેવિજ્ઞાન.
5. ગુણવંતઓઝા-પર્યાવરણ
6. દવેઅરૂણકુમાર - ગ્રીનહાઉસઈફેક્ટ
7. દવેઅરૂણકુમાર - એસિડરેઇન
8. દવેઅરૂણકુમારઓઝોનછતમાંગાબડુ
9. એમ. જી. પારેખ - પર્યાવરણનીસમસ્યા.
10. એમ. જી. પારેખ - પ્રદુષણએકસામાન્યપરિચય.
11. શિવાનંદનોદિવાલ-પર્યાવરણસમસ્યાઔરસમાધાન.
12. ડૉ. બિપીનચંદ્રશુક્લ (૧૯૮૮) કાયદોઅનેપર્યાવરણસુરક્ષા.
13. મેઘાસિંહા - પર્યાવરણીયસમસ્યાઔરસમાધાન, વંદનાપબ્લિકેન, નવીદિલ્હી.
14. ડૉ. કે. બી. શાહ - પ્રદુષણએકપડકાર,યુનિ. ગ્રંથનિર્માણબોર્ડ (૧૯૯૮)
15. પ્રવીણશેઠ - ગાંધીવિચારઅનેપર્યાવરણ, ગૂજરાતવિદ્યાપીઠ.
16. WolFenstein M. (૧977) Disaster: A Psychological Essay New York - Arno Press
17. Ryding S. O., (૧992) Environment Management Handbook Ahmedabad, IOS Press
18. Satapathy M. (૧998) Sustanable Development (An allternative paradigm)

Ahmedabad:Karnavati Publications

19. Sharma P. D. (१995) Ecology and Environment, New Delhi, Rastogi Publishers

Web & Other Study Resources

- https:/www.envis.nic.in
- https:/ndma.gov.oin
- https:/www.undrr.org
- મેગેઝીન: પર્યાવરણ મિત્ર.
- Environment:YaleEnvironment360(USA)

Master of social work (MSW) Semester-4

Program and Semester- MSW- 4	Paper code- MSW-404(EC-A)	Subject Name **મનોચિકિત્સકીય સમાજકાર્ય** Psychiatric social work	Elective
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીઓની માનસશાસ્ત્ર, માનવ વિકાસ, સમાજશાસ્ત્ર અને માનસિક આરોગ્યના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો સાથે મનોચિકિત્સકીય સમાજકાર્ય સેવાઓના સંરચનાત્મક, સામાજિક અને પુનર્વસન સંદર્ભોમાં શૈક્ષણિક રસ અને સંવેદનશીલ અભ્યાસદૃષ્ટિ ધરાવવી આવશ્યક છે.		

Course Outcomes: Upon completion of the course, students shall be able to

- CO.1. વિદ્યાર્થીઓ માનસિક આરોગ્ય, માનસિક રોગ - બીમારીને વ્યાખ્યાયિત અને ખ્યાલિત કરી શકશે, જેમાં માનસિક આરોગ્યના બદલાતા ખ્યાલો અને વર્તમાન વલણોનો સમાવેશ થશે અને માનસિક રોગો - બીમારીઓના વિવિધ પ્રકારો અને વર્ગીકરણ સંદ્ધાંતિક જ્ઞાનના આધારે સમજી શકશે.
- CO.2. વિધાર્થીઓની માનસિક આરોગ્યના ક્ષેત્રે સામાજિક કાર્ય અને નિવારક સેવાઓ સૈદ્ધાંતિક અને તેના મહત્વની સમજનો વિકાસ, મનોચિકિત્સા સામાજિક કાર્યના ઇતિહાસની જાણકારી અને કૌટુંબિક શિક્ષણ, સમુદાય-આધારિત કાર્યક્રમો અને હસ્તક્ષેપ વ્યૂહરચના સહિત નિવારક સેવાઓ પૂરી પાડવામાં કુશળતા વિકસાવી શકશે.
- CO.3. વિદ્યાર્થીઓ બાળકોની માનસિક આરોગ્ય સમસ્યાઓ સહિત વિવિધ માનસિક બીમારીઓને ઓળખી અને તેનું વર્ણન કરી શકશે, અને મનોરોગ ચિકિત્સા દરમ્યાનગિરી, વિવિધ સારવાર અભિગમો અને ઉપચારોને માનસિક સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારીના સંબંધમાં સમજી શકશે.
- CO.4. વિદ્યાર્થીઓ માનસિક આરોગ્ય કાયદા, કાર્યક્રમો અને સેવાઓને સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન આધારે સમજી શકશે, જેમાં માનસિક આરોગ્ય સંભાળ અધિનિયમ ૨૦૧૭, રાષ્ટ્રીય માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ અને બાળ માર્ગદર્શન ક્લિનિક્સની સેવાઓનો સમાવેશ અને બાળકો, મહિલાઓ અને વૃદ્ધો સહિત વિવિધ વસ્તી સાથે કામ કરવાની અને ઉપચારાત્મક, નિવારક અને પ્રોત્સાહન સેવાઓ પૂરી પાડવાની કુશળતા વિકસાવશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO / PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	**Ave. (CO)**
CO.1	3	2	2	3	2	2	2	1	2	3	1	2	2.08
CO.2	3	3	2	3	2	3	2	1	3	3	2	3	2.50
CO.3	3	3	2	3	2	3	2	1	2	3	2	3	2.42
CO.4	3	3	2	3	2	3	3	1	3	3	2	3	2.58
Ave. (PO)	3.00	2.75	2.00	3.00	2.00	2.75	2.25	1.00	2.50	3.00	1.75	2.75	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન)
- આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન)
- સામાજિક સેવા આપનાર સંસ્થાઓના કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- સંસ્થાઓની મુલાકાત, અવલોકન અને સંસ્થાના સંચાલક સાથે સંવાદ

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	**Unit name & content**	**Teaching hours**
1.	**માનસિક આરોગ્ય અને માનસિક રોગઃ વ્યાખ્યા વિભાવના**	12
	1. માનસિક આરોગ્યની વ્યાખ્યા, વિભાવના, માનસિક, આરોગ્યના બદલાતા ખ્યાલો અને વર્તમાન પ્રવાહ. 2. સામાન્યતા (Normality)નો અર્થ વિભાવના. 3. માનસિક રોગ-માંદગીની વિભાવના 4. માનસિક રોગના પ્રકારો, વર્ગીકરણ	

	5. માનસિક આરોગ્યલક્ષી સમસ્યાઓના જુદા જુદા ખ્યાલો, સમજ વિભિન્ન દ્રષ્ટિકોણથી મેળવવી.	
2.	**મનોચિકિત્સકીય સમાજ કાર્ય અને અટકાયતી સારવાર**	11
	1. માનસિક આરોગ્યના ક્ષેત્રે સમાજકાર્યનો ઈતિહાસ, ભારતીય પરંપરામાં રહેલા માનસિક આરોગ્યના મન, શરીર અને આત્માના ખ્યાલ. 2. મનોચિકીત્સ્કીય સમાજકાર્ય: અર્થ, મહત્વ અને તકો. 3. સમાજકાર્ય દરમિયાનગીરીની પદ્ધતિઓ: સામાજિક વૈયક્તિક સેવાકાર્ય, સમૂહ સેવાકાર્ય અને સામુદાયિક સંગઠન પદ્ધતિઓ. 4. કુટુંબના માટે તૈયાર મનોચિકીત્સ્કીય શિક્ષણ,માનસિક આરોગ્ય અને તે સંદર્ભમાં સ્થાનિક શૈક્ષણિક સાહિત્ય તૈયાર કરવાની સર્જનાત્મકતા વિકસાવવી. 5. સમુદાયના માનસિક આરોગ્યના માટે સમાજકાર્ય અનુકરણીય કાર્યક્રમો, દરમિયાનગીરી	
3	**માનસિક રોગો અને સારવારકીય સેવા**	11
	1. બાળ માનસિક રોગઃ બાળકોની વ્યવહાર વિકૃતિઓના પ્રકારો, બાળકની ખોરાક ખાવાની અનિચ્છા અથવા ખોરાક ઠુકરાવો, ભૂખ લાગવી, નિરાશ રહેવું, અંગૂઠો ચૂસવો, મોં વડે નખ કાપવા, નખ કાપતા રહેવું. તોતડાપણું- અનિયંત્રિત વ્યવહાર-પ્રતિક્રિયા, અજાગ્રત વ્યવહાર, પથારી પલાળવી, માટીઓ ખાવું, ધૂન, આવેશ, હઠાગ્રહ, હિસ્ટીરીયા વગેરે. 2. માનસિક રોગ અને મંદબુદ્ધિ તફાવત. 3. સામાન્ય પ્રકાર જુદા જુદા માનસિક રોગનો પરિચયઃ લક્ષણો અને મનોચિકિત્સકીય સારવાર સઘન (તીવ્ર) પ્રકારના માનસિક રોગોનો પરિચયઃ લક્ષણો અને મનોચિકિત્સકીય સારવાર 4. માનસિક રોગની ચિકિત્સકીય સારવાર પદ્ધતિઓ (થેરાપી) અને ભારતીય સારવાર વિજ્ઞાન.	
4	**માનસિક આરોગ્યને લગતા કાયદાઓ કાર્યક્રમ અને સેવાઓ**	11

	1. માનસિક આરોગ્યને લગતા કાયદાઓઃ માનસિક આરોગ્ય સંભાળ અધિનિયમ 2017, નવો માનસિક આરોગ્ય કાયદો 1987 અને જૂના કાયદા વચ્ચનો તફાવત રાષ્ટ્રીય માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ. 2. માનસિક આરોગ્યલક્ષી રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સેવા. 3. બાળમાર્ગદર્શન કેન્દ્ર (C.G.C.)ની ચળવળ અને જુદા-જુદા સ્તરે દરમ્યાનગીરી, મંદબુદ્ધિના બાળકો સાથેની કામગીરી 4. બાળકો, સ્ત્રીઓ અને વૃદ્ધ વસ્તીના માટેની ઉપચારાત્મક, અટકાયાત્મક અને સ્વાસ્થ્યવર્ધક સેવાઓ, માનસિક આરોગ્યના સંબંધમાં તેઓની સાથે કાર્ય કરવાની કુશળતાઓ, દરમ્યાનગીરી પુનઃસ્થાપન અને વ્યવસ્થાની પ્રક્રિયાની વધુ સારી કુશળતાઓનો વિકાસ	

Assessment Methods:

Internal Assessment 40 %	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ) (20)
External Assessment 60 %	1. લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. . પ્રતીક્ષાબહેન રાવલ, બીજી આવૃત્તિ, 2009, માનસિક સ્વાસ્થ્ય, ગુર્જર પ્રકાશન, આંબાવાડી, અમદાવાદ.
2. ડો. કુસુમબહેન કે ભટ્ટ, ચોથી આવૃત્તિ, 2015, ચિકિત્સા મનોવિજ્ઞાન ભાગ-1, યુનિવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-6, ગુજરાત રાજ્ય
3. ડો. કુસુમબહેન કે ભટ્ટ, ચોથી આવૃત્તિ-2015, ચિકિત્સા મનોવિજ્ઞાન ભાગ-2, યુનિવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-6, ગુજરાત રાજ્ય
4. ડો. મફતલાલ પટેલ, છઠ્ઠી આવૃત્તિ, 2012, અસાધારણ મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-૦૬. ગુજરાત રાજ્ય.
5. मनोचिकित्सकीय समाजकार्य रमेशचंद्र तिवारी न्यु रॉयल बुक कंपनीलखनऊ
6. चिकित्सा समाजकार्य, रमेशचंद्र तिवारी, न्यू रॉयल बुक कंपनी लखनऊ
7. राजाराम शास्त्री, समाजकार्य (तृतीय संस्करण)१९९७ उत्तरप्रदेश हिन्दी संसथान, लखनऊ

8. सामुदायिक चिकित्सा एवं जन स्वास्थ्य, राकेश त्रिवेदी, ज्योति भूषण पांडेय, न्यु रॉयल बुक कंपनी लखनऊ.
9. प्रयागदीन मिश्र (२००३)सामाजिक वैयक्तिक सेवाकार्य,उत्तरप्रदेश हिन्दी संसथान लखनऊ
10. Davar Bhargvi (१999), Mental Health of Women in India, New Delhi: Sage Publication
11. Desai Awindvai (१988) Phychiatry and Modern life, New Delhi: Sterling Publishing
12. Harold, Kalpan, Benjamin Sadock (१99१) Synopsis of Phychiatry Behavioural Sciences Clinical Psychiatry Baltimore: Williams & Wilkins
13. Alexader & Ross - Dynamic Psychiatry.
14. D. Souza Alan - Psychaitry in India
15. Govt of India - Encyclopaedia of Social work in India.
16. Sadock B. J. and Sodock V. A. (2007) Synopsis of Psychiatry, Worter, Kluwar, New Delhi
17. Robert Carson Butcher Mineka, (1996) Abnormal Psychology & Modern Life, New York: HarperCollins.

Web & Other Study Resources

Master of social work (MSW) Semester-4

Program and Semester- MSW Sem-4	Paper code- MSW-404 (EC B)	Subject Name **બ. યુવાનો સાથે સમાજકાર્ય** (Social work with youth.)	Elective
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થીએ યુવાવસ્થા સંબંધિત માનસશાસ્ત્રીય અને સામાજિક ગતિવિધિઓ અંગેની પ્રાથમિક સમજ હોવી જોઈએ. તેમને સમાજકાર્યના તત્વો, પદ્ધતિઓ (વિશેષરૂપે જૂથ કાર્ય અને કાઉન્સેલિંગ) અને જીવન કૌશલ્ય વિકાસ અંગેની મૌલિક જાણકારી હોવી જરૂરી છે. ઉપરાંત, સમાજમાં યુવાનોના પ્રશ્નો અને વિકાસક્ષેત્રો વિશે સંવેદનશીલ અભિગમ અને પૃષ્ઠભૂમિ જાગૃતતા જરૂરી છે, જેથી તેઓ યુવાનો સાથે અસરકારક રીતે કાર્ય કરી શકે.		

Course Outcomes (Cos): Upon completion of the course, students shall be able to

- CO1: વિદ્યાર્થીઓ યુવાનો સાથે સમાજકાર્યની આંતરશાખાકીય અને યુવાવસ્થા અંગેનું અદ્યતન વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાનની જાણકારી અને સમજ ધરાવતા હશે. યુવાનોની વર્તમાન સ્થિતિ (જેમ કે શિક્ષણ, રોજગારી, માનસિક સ્વાસ્થ્ય) અંગેનું નવીન જ્ઞાન સર્જન કરી શકશે અને સંશોધનના પુરાવા આધારિત વિશ્લેષણ કરી શકશે. સામાજિક પરિવર્તનમાં ભૂમિકા ભજવનારા ગાંધીજી જેવા મહાનુભાવોથી પરિચિત હશે, તેના આધારે યુવાનો સાથે કર્યા કરવાની ભૂમિકા રજૂ કરશે.
- CO2: વિદ્યાર્થીઓ યુવાનોની વિકાસાત્મક ભૂમિકા સંકળાયેલા મુદ્દાઓ-સમસ્યાઓ (જેમ કે બેરોજગારી, નશાખોરી, સામાજિક અલગતા) અંગેના અદ્યતન જ્ઞાનથી જાણકાર હશે. સમસ્યા ગ્રસ્ત, નિર્બળ અને હાંસિયામાં ધકેલાયેલા યુવાનો સાથે કાર્ય કરવા અનુકૂલનશીલતા ધરાવતા હશે અને તેમના માટે સંવેદનશીલ હશે. SDG અને યુવાનો સંબંધિત સંશોધન કરી, યુવાનોની સમસ્યાઓનું વિશ્લેષણ કરીને ઓળખી શકશે, તેના ઉકેલ અને SDG માટે સમાજકાર્ય આધારિત વ્યૂહરચનાઓની રચના કરી શકશે.
- CO3: વિદ્યાર્થીઓ યુવા વિકાસ માટે સમાજકાર્યની અદ્યતન પ્રેક્ટિસ (જેમ કે કાઉન્સેલિંગ, જૂથ કાર્ય, સમુદાય આયોજન) અંગેનું વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે. પ્રેક્ટિસ માટે જરૂરી નૈતિકતાના મૂલ્યો અને વ્યાવસાયિક કુશળતાઓ, અસરકારક સંચાર, મીડિયા સંચાલન, નેતૃત્વ, ટીમવર્ક કરી શકશે. યુવાનોનું સામાજિક, સામુદાયિક જોડાણ દ્વારા યુવા સુખાકારી વધારવા,

સશક્તિકરણ અને સ્થિતિસ્થાપકતા, જીવન કૌશલ્ય વિકાસ અને વિશ્વશાંતિ સ્થાપનાને પ્રોત્સાહન આપી શકશે.

- CO4: વિદ્યાર્થીઓ સ્થાનિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર સુધીના યુવાનો સાથે કાર્ય કરનારા સંગઠનો, નેટવર્ક, તેમની કાર્યપદ્ધતિ, અભિગમનું અદ્યતન જ્ઞાનથી જાણકાર હશે. યુવા સંશોધન કરી શકશે અને સંશોધનના પુરાવા આધારિત યુવા વિકાસના પ્રોજેક્ટ વિકસાવી શકશે, અને પ્રોજેકટનું વ્યવસ્થાપન કરી શકશે. યુવાનોનું સામુદાયિક જોડાણ વધારી શકશે, સામાજિક ઉદ્યમતા અને SDG માટે પ્રોજેકટ વિકસાવીને, અમલ કરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO\PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	Avg
CO1	3	3	2	3	2	3	2	1	2	2	2	3	2.33
CO2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	3	3	2.33
CO3	2	2	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	2.5
CO4	2	3	3	2	3	2	2	2	3	3	3	3	2.58
Avg	2.25	2.75	2.25	2.25	2.5	2.5	2.25	1.75	2.5	2.5	2.75	3	2.43

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન) આધાર પદ્ધતિ (સ્રોત પદ્ધતિ)
- અવલોકન
- ભૂમિકા ભજવણી (Role play)
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content	T-hours
1.	**યુવાનો સાથે સમાજકાર્ય વિભાવના, યુવાસ્થિતિનું વિશ્લેષણ અને ગાંધીજીનો યુવા સમજકાર્યનો અભિગમ.**	12
	1. યૌવનની વિભાવના (અર્થ, વ્યાખ્યા, લાક્ષણિકતાઓ) 2. યુવાવસ્થા અંગે વિવિધ વિદ્યાશાખાની વિભાવનાઓ અને સિદ્ધાંતો 3. યુવાનોનું વસ્તી ચિત્ર અને સ્થિતિ ચિત્રનું વિશ્લેષણ. 4. યુવાનો સાથે સમાજકાર્યની વિભાવના અને ઇતિહાસ, ઉદ્દભવ અને અભિગમ 5. ગાંધીજીની યુવાવસ્થા, ગાંધીજીનો યુવાનો સાથે કાર્ય કરવાનો અભિગમ.	
2.	**યુવાનો અને ટકાઉ વિકાસના લક્ષ્યાંકો (SDG)નો સંબંધ, યુવાનોની વિકાસાત્મક ભૂમિકા-કાર્ય સંબંધિત મુદ્દાઓ અને સમસ્યાઓની ઓળખ, વિશ્લેષણ અને ઉકેલો.**	11
	1. યુવાનોની સમસ્યાઓ અને ટકાઉ વિકાસના લક્ષ્યાંક (SDG) 2. યુવાનોના શૈક્ષણિક અને વ્યવસાયિક કારકિર્દી વિકાસ સંબંધિત મુદ્દાઓ/ સમસ્યાઓ. 3. યુવાનોના આરોગ્ય કે સ્વાસ્થ્ય વિકાસ સંબંધિત મુદ્દાઓ/ સમસ્યાઓ. 4. યુવા નેતાગીરી અને રાજકીય કે જાહેર જીવનમાં સહ ભાગીદારી સંબંધિત મુદ્દાઓ/ સમસ્યાઓ. 5. યુવા અપરાધ સંબંધિત મુદ્દાઓ/ સમસ્યાઓ.	
3	**યુવાનો સાથે સમાજકાર્ય પ્રેકટીશનો અવકાશ, નબળા યુવાજુથની ઓળખ અને કાર્ય માટેના મૂલ્યો, કૌશલ્યો, પ્રયુક્તિઓ અને વિશ્વશાંતિમાં ભૂમિકા.**	11
	1. યુવાનો સાથે સમાજકાર્ય પ્રેકટીશનો અવકાશ કે ક્ષેત્રો. 2. યુવાવસ્થાનાં નિસહાય જૂથનો પરિચય (vulnerable groups of youth) 3. યુવાનો સાથે કામ કરવા માટે સમાજ કાર્યકરે કેળવવાની કુશળતાઓ. 4. યુવાનોની પહેલ કરવાની પ્રયુક્તિઓ. 5. વિશ્વશાંતિ અને રાષ્ટ્ર ઘડતરમાં યુવાનોની ભૂમિકા	
4	**યુવા વિકાસની નીતિઓ, કાર્યક્રમ વ્યવસ્થાપન અને સંગઠન-સંસ્થાઓ.**	11
	1. ભારત સરકારની યુવા નીતિ અને યુવા વિકાસ માટેના માળખાઓ. 2. કોલેજ અને યુનિવર્સિટી કક્ષાએ યોજાતા યુવા વિકાસના કાર્યક્રમો. 3. યુવા શિબિરનું આયોજન અને અમલીકરણ.	

	4. યુવા વિકાસ માટે કાર્યરત સ્થાનિકથી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ.	

Assessment Methods:

Internal Assessment: 40%	1. લેખિત કસોટી (20 Marks) 2. CCA (સ્વાધ્યાય, મૌખિક પરીક્ષા, જૂથ ચર્ચા, પ્રેઝન્ટેશન, MCQ (20)
External Assessment: 60%	60 Marks લેખિત કસોટી

Text & Reference Books:

1. ભટ્ટ, કુસુમ કે (2024) વ્યક્તિત્વના સિદ્ધાંતો, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
2. દેસાઈ, યોગેન્દ્ર (1994) વિકાસલક્ષી મનોવિજ્ઞાન, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
3. નારાયણ દેસાઈ: વિશ્વનું તારુણ્ય
4. ધર્માધિકારી, ( ) તરુણોને
5. ચાવડા એચ. એલ. અને બી. પી. પટેલ (2004) "યુવા" પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
6. મેઘાણી, મહેન્દ્ર અને બીજા (સંપાદન); (1972) મેઘાણીનાં કાવ્યો, ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય
7. સ્વામીઆનંદ વૈરાગ્ય (અનુવાદક) ડૉ. વણકર (2011) શિક્ષણ ઓશોની દ્રષ્ટિએ, ફ્યુઝન (બુક્સ, નવી દિલ્હી)
8. પટેલ, રામુભાઈ ( ) શિબિર સંચાલન, ગુજરાત યુનિ. પ્રકાશન, અમદાવાદ
9. ડી. એમ. પસ્તનજી (1998),તરુન્યનું મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અ'વાદ.
10. દેસાઈ યોગેન્દ્ર કંચનલાલ, (1994), વિકાસલક્ષી મનોવિજ્ઞાન, યુનિ.ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અ'વાદ
11. આર. ડી. પ્રજાપતિ (1993), તરુણાવસ્થાની સમસ્યાઓ, નવસર્જન પ્રકાશન, અમદાવાદ
12. Mishra V.D. (1993) Youth Culture: Inter India Publications New Delhi
13. Kehily Mary june (2007) Understanding youth: perspective identities and practices sage Publication
14. Harrison Roger and others (2007) Leading work with young People, sage P
15. Mohamed rust am (2004) youth and globalism- a perspective; world assembly of youth; Malaysia
16. http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/

17. Mishra V.D. (1993) Youth Culture: Inter India Publications New Delhi
18. Kehily Mary june (2007) Understanding youth: perspective identities and practices sage Publication
19. Govt. of India Social Welfare in India, New Delhi: Planning Commission.
20. Harrison Roger and others (2007) Leading work with young People, sage P

Master of social work (MSW) Semester-4

Program and Semester- MSW Sem-4	Paper code- MSW-405	Subject Name **સમાજકાર્ય સંશોધન પ્રોજેક્ટ/નિબંધ** (Social Work Research Project/ Dissertation)	Compulsory
		Credit:3	Teaching Hours: 45
Prerequisites/ **પૂર્વ આવશ્યકતા**	વિદ્યાર્થીએ સમાજકાર્ય સંબંધિત સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્રનો તાત્વિક અને પ્રાયોગિક આધાર મળેલો હોવો જોઈએ. તેને સંશોધન પ્રશ્નો ઘડવાની, સાહિત્ય સમીક્ષા કરવાની અને મૂળભૂત ડેટા સંગ્રહ પદ્ધતિઓ જેવી કે પ્રશ્નાવલીઓ, ઇન્ટરવ્યૂ વગેરે વિશે પદ્ધતિસરનું જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે. સાથે જ, નૈતિક સંશોધન અભિગમ અને ડેટા વિશ્લેષણ માટે પ્રાથમિક આંકડાશાસ્ત્રીય કૌશલ્ય હોવું જોઈએ.		

Course Outcome (Co's) /Program Educational Outcomes (PEo's)

- CO1- વિદ્યાર્થીઓ સંબંધિત સામાજિક સમસ્યાઓ ઓળખી અને વ્યાખ્યાયિત કરી શકશે, સ્પષ્ટ સંશોધન પ્રશ્નો, ઉદ્દેશ્યો અને પૂર્વધારણાઓ ઘડી શકશે, અને યોગ્ય વાજબીપણું અને નૈતિક વિચારણા સાથે માળખાગત સંશોધન દરખાસ્ત વિકસાવી શકશે.
- CO2- વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ સ્રોતોમાંથી સંબંધિત સાહિત્ય શોધી, સમીક્ષા અને વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન કરી શકશે, સંશોધન અંતર ઓળખી શકશે અને સામાજિક કાર્યના વ્યાપક ક્ષેત્રમાં સંશોધનના અવકાશ અને મહત્વને વ્યાખ્યાયિત કરી શકશે. SDG ના સંદર્ભે અને સામાજિક ન્યાય, માનવ અધિકાર અને સમાનતામાટે રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે થયેલા સંશોધનોથી જાણકાર બનશે જેના આધારે સામાજિક અને પર્યાવરણીય જાગૃતિ ફેલાવી શકશે.
- CO3- વિદ્યાર્થીઓ ગુણાત્મક, માત્રાત્મક અને મિશ્ર સંશોધન પદ્ધતિઓની સમજ દર્શાવશે, યોગ્ય ડેટા સંગ્રહ તકનીકો પસંદ કરશે અને લાગુ કરશે, અને સામાજિક કાર્ય સંશોધનની ડિઝાઇન અને અમલીકરણમાં નૈતિક માર્ગદર્શિકાનું પાલન કરશે.
- CO4- વિદ્યાર્થીઓ ડેટા એકત્રિત કરવાની, ગોઠવવાની અને વિશ્લેષણ કરવાની, યોગ્ય સાધનોનો ઉપયોગ કરીને પરિણામોનું અર્થઘટન કરવાની, અર્થપૂર્ણ તારણો કાઢવાની, પુરાવા-આધારિત કાર્ય પગલાં સૂચવવાની અને શૈક્ષણિક ધોરણોને અનુસરીને વ્યાપક

વૈજ્ઞાનિક સંશોધન અહેવાલ તૈયાર કરવાની ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરશે. સંશોધનના તારણોના આધારે સેવાર્થીઓ અને સમુદાય વિકાસ માટે નીતિગત ભલામણો અને દરમિયાનગીરીના પગલાઓ હાથ ધરી શકશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO\ PO	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg
CO1:	3	3	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2.33
CO2:	3	3	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3	2.58
CO3:	3	3	3	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2.41
CO4:	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2	3	3	2.75
Avg (PO)	3	3	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2	2	2.5	2.5	

Teaching Pedagogy (Teaching-Learning Methods)

- લેકચર પદ્ધતિ (Lectures)
- સેમિનાર અને વર્કશોપ્સ (Seminars & Workshops)
- લિટરેચર રિવ્યુ અને લાઇબ્રેરી વર્ક (Literature Review & Library Assignments)
- અનુસંધાન માર્ગદર્શન (Research Supervision / Mentoring)
- વિચારમંથન અને ચર્ચા (Group Discussion / Brainstorming)
- ફિલ્ડ વર્ક અને પ્રાયોગિક અભ્યાસ (Field Work / Practical Exposure)
- ડેટા એનાલિસિસ પ્રેક્ટિસ (Hands-on Data Analysis Practice)
- રિપોર્ટ અને થિસીસ લેખન તાલીમ (Research Report / Dissertation Writing)
- પ્રેઝન્ટેશન અને વાઈવા (Presentation & Viva Voce)

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content
1.	સંશોધન સમસ્યાની ઓળખ, પસંદગી અને દરખાસ્ત લેખન (Identification of Research Problem, Selection and Proposal Writing)
2.	સંશોધન સાહિત્ય સમીક્ષા અને સંશોધન અવકાશ (Research Literature Review and Research Scope)

3	સંશોધન પદ્ધતિઓ, માહિતી એકત્રીકરણ પ્રવિધિ અને સંશોધનમાં નૈતિકતાના મુદ્દે પ્રતિબદ્ધતા. (Research methods, data collection techniques, and commitment to ethical issues in research.
4	માહિતી સંપાદન, વર્ગીકરણ, વિશ્લેષણ, અર્થઘટન, સંશોધનના તારણો, નિષ્કર્ષ, ક્રિયાત્મક પગલાઓ અને અહેવાલ લેખન (Data Acquisition, Classification, Analysis, Interpretation, Research Findings, Conclusion, Action Steps, and Report Writing)

Assessment Method

Internal Assessment 40%	સમસ્યા ઘડતર અને સંશોધન પદ્ધતિ શાસ્ત્રની સમજણ, સંશોધન ઉપકરણ ઘડતર, માહિતી એકત્રીકરણ અને અહેવાલ લેખન
External Assessment 60 %	સમગ્ર બાહ્ય VIVA

References

1. Ahuja, Ram (2001) Research Methods, Jaipur: Rawat
2. Babbie, E. (2010) – The Practice of Social Research; Wadsworth Cengage Learning
3. Blalock, Hubert M. (1981) – Social Statistics; McGraw-Hill
4. Booth, Wayne C., Colomb, Gregory G., & Williams, Joseph M. (2016) – The Craft of Research; University of Chicago Press
5. Costello, Patrick (S. Asia Edition 2005) Action Research, London: Continuum
6. Gillham, Bill (2000) Case Study Research Methods, London: Continuum
7. Gillham, Bill (2000) The Research Interview, London: Continuum
8. Goode, W.J., Hatt, P.K. (1981) Methods in Social Research, Singapore: McGraw Hill
9. Gregory, Ian (South Asia edition 2005) Ethics in Research, London: Continuum
10. Grinell, Richard M. (Jr.) (1988) Social Work Research and Evaluation, Illinois F. E. Peacock Pub. Inc. 6. Jacob, K. K. (1965) Methods & Fields of Social Work in India, Bombay: Asia Publishing 21
11. Gupta, S. P. (2022) – Statistical Methods; Sultan Chand & Sons
12. Kothari, C. R. (2004 2nd edition reprint) Research Methodology: Methods & Techniques, New Delhi, New Age International
13. Levin, Richard I., & Rubin, David S. (2013) – Statistics for Management; Pearson Education [Applied statistics, charts, correlation, etc.
14. Neuman, W. Lawrence (2014) – Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches; Pearson Education

15. Ramachandran, P. (1993) Survey Research for Social Work- A Primer, Bombay: Institute for Community Organisation Research
16. Royse, David (2008) – Research Methods in Social Work; Thomson Brooks/Cole
17. Rubin, A. & Babbie, E. (2013) – Research Methods for Social Work; Brooks/Cole Publishing
18. Turabian, Kate L. (2018) – A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations; University of Chicago Press
19. Young, Pauline (Asian students edition 1960) Scientific Social Surveys and Research, Japan: Asia Publishing House

Online Resource:

- Shodhganga (https://shodhganga.inflibnet.ac.in/) [ભારતીય સંશોધકોના ફ્રી થિસીસ માટેનો સરકારી ડેટાબેઝ]
- Google Scholar (https://scholar.google.com/) [વિશ્વભરના સંશોધન લેખો માટે]

Master of social work (MSW) Semester-4

Program and Semester- MSW Sem-4	Paper code- MSW-406	Subject Name- કેન્દ્ર નિવાસ કાર્યક્રમ" (Block Placement Programme / Internship)	Compulsory
		Credit:4	Experiential Learning Hours: 240
Prerequisites/ પૂર્વ આવશ્યકતા	વિદ્યાર્થી પાસે ક્ષેત્રકાર્ય (field work) અને વિષય સંબંધી થિયરીનું મૂળભૂત જ્ઞાન હોવું આવશ્યક છે. તેમને સમાજકાર્યના મૂલ્યો, તત્વો, પદ્ધતિઓ અને સંસ્થાકીય માળખાની પ્રાથમિક સમજ હોવી જોઈએ. ઉપરાંત, નિરીક્ષણ, સંવાદ તથા લઘુ અહેવાલ લેખન જેવા કૌશલ્યોમાં નિપુણતા જરૂરી છે જેથી તેઓ કાર્યક્ષેત્રે સ્વતંત્ર અને જવાબદારીપૂર્વક કાર્ય કરી શકે.		

Course Outcome (Co's)

- **CO1-** વિદ્યાર્થી કેન્દ્રનિવાસ કાર્યક્રમનો અર્થ, ઉદ્દેશો અને મહત્તા વિશે જાણકાર બનશે અને તેનામાં કેન્દ્રનિવાસ કાર્યક્રમની સમજ વિકસશે. વિદ્યાર્થી કેન્દ્રનિવાસની સંસ્થાની પસંદગી સ્વયં કરી શકશે, સંસ્થાના માળખા, સેવા-પ્રવૃત્તિઓ અંગે ઊંડાણ પૂર્વક જાણકારી મેળવીને, સંસ્થાના કાર્યક્ષેત્ર અને સેવાર્થીઓ સાથે સમાજકાર્યના જ્ઞાન, વ્યાવસાયિક કૌશલ્યો અને મૂલ્યો અનુસાર સંકાર્ય કરવાની ક્ષમતા વિકસશે.
- **CO2-** વિદ્યાર્થી કેન્દ્રનિવાસની સંસ્થાના માર્ગદર્શન હેઠળ સોંપાયેલ કામગીરી કરી શકે છે, તેમજ સ્વતંત્ર રીતે અને ટીમમાં સંસ્થાના કાર્યક્રમો અને સેવાઓમાં સહભાગી થઈ શકે છે. એજન્સી અને સમુદાય વચ્ચેના સંબંધોને સમજવા અને વિસ્તૃત રીતે ક્ષેત્રકાર્યમાં સેવાર્થીઓ અને સમુદાયના સશક્તિકરણના કાર્યો કરવા માટે સક્ષમ બનશે.
- **CO3-** વિદ્યાર્થી કાર્ય યોજના અમલ કરતી વખતે સંસાધનો ઉપલબ્ધ અને ગતિશીલ કરાવી શકશે, દેખરેખ અને ટેકો આપી શકશે. ટૂંકા અને લાંબા ગાળાના કાર્યક્રમોના પરિણામોનું વિશ્લેષણ અને મૂલ્યાંકન કરી શકશે તથા પડકારોને ઓળખી યોગ્ય સુધારા માટે દરમિયાનગીરીની ભલામણ કરી શકશે.
- **CO4-** વિદ્યાર્થી સમાજકાર્યના સિદ્ધાંતો, મૂલ્યો અને પદ્ધતિઓના પ્રયોગોનો પ્રેક્ટીશ કરી શકશે. નો પ્રયોગ વ્યાવહારિક રીતે કરી શકે છે. એજન્સીના દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કરી,

દૈનિક અહેવાલ, નિરીક્ષણ નોંધ, કોષ્ટકો, નકશા વગેરે દસ્તાવેજો તૈયાર કરી શકે છે અને મૌખિક/ લેખિત રજુઆત માટે તૈયાર રહેશે.

Course Outcomes: Expected Mapping with Program Outcomes

(1-Weak Correlation; 2-Medium Correlation; 3 – Strong Correlation)

CO \ PO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO 8	PO9	PO1 0	PO1 1	PO1 2	Avg
CO1	3	2	2	3	1	2	2	1	2	2	2	2	2
CO2	2	2	2	2	1	2	2	1	3	3	2	3	2.0 8
CO3	2	3	3	2	2	2	2	2	3	3	3	2	2.4 1
CO4	2	2	2	2	1	3	3	2	2	2	2	2	2.0 8
Avg .	2.2 5	2.2 5	2.2 5	2.2 5	1.2 5	2.2 5	2.2 5	1.5	2.2 5	2.25	2.25	2.25	

Teaching Pedagogy

- વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (લેક્ચર પદ્ધતિ)
- સંસ્થા સંચાલક, કાર્યકરો સાથે સંવાદ
- ચર્ચા પદ્ધતિ (જૂથ ચર્ચા / સેમિનાર)
- કાર્યશાળા
- વિઝ્યુઅલ અને ઓડિયો મીડિયા (ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ એડ્સ)
- પ્રકાશન અભ્યાસ (ટેક્સ્ટ્યુઅલ અને સંદર્ભ વાંચન) આધાર પદ્ધતિ (સ્ત્રોત પદ્ધતિ) સંસ્થાના ઇતિહાસ જાણવા માટે વાંચન
- અવલોકન
- ભૂમિકા ભજવણી (Role play)
- પ્રોજેક્ટ અને એસાઇનમેન્ટ (પ્રોજેક્ટ વર્ક / અસાઇનમેન્ટ્સ)
- ક્ષેત્રયાત્રા (ક્ષેત્ર મુલાકાતો)
- કેસસ્ટડી- સામાજિક સેવા આપનાર સંસ્થાઓના કેસસ્ટડી- એકમ અભ્યાસ
- વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન (વિદ્યાર્થી પ્રેઝન્ટેશન

Unit Wise Detailed Syllabus

Unit No	Unit name & content
1.	**કેન્દ્ર નિવાસ કાર્યક્રમની વિભાવના અને સંસ્થા પસંદગી, પરિચય**
	1. સમાજકાર્યમાં કેન્દ્ર નિવાસ કાર્યક્રમની કાર્ય શા માટે તેની સમજણ અને પરિચય. 2. સમાજકાર્યમાં કેન્દ્ર નિવાસ કાર્યક્રમના ઉદ્દેશ, મહત્વ. 3. કેન્દ્ર નિવાસની સંસ્થાની પસંદગી અને સંસ્થા સુધી પહોંચવું. 4. સંસ્થાના સેવાર્થી, સંસ્થાના ક્ષેત્ર-સમુદાયમાં પ્રવેશ કરવો, સેવાર્થીઓનો સંપર્ક કરવો, મુલાકાત કરવી, 5. સંસ્થાના કાર્યકરો સસ્થાના સેવાર્થીઓને સમાજકાર્યકર તરીકે પરિચય આપવો, ધ્યેય સ્પષ્ટ કરવો, સંબંધ સ્થાપિત કરવો અને વિશ્વાસ સંપાદન કરવો 6. સંસ્થાનો ઊંડાણપૂર્વક પરિચય મેળવવો, સંસ્થાના કાર્યક્ષેત્ર; આરોગ્ય, શ્રમિક-કામદારો, સુરક્ષા, સુધારણા, શિક્ષણ, સંશોધન વગેરેનો પરિચય કરવો. 7. સંસ્થાનું માળખું /કાર્યક્ષેત્ર, સંસ્થાના આવકના સ્રોતો. 8. સંસ્થાની પ્રવૃત્તિઓ /કાર્યક્રમો/પ્રોજેક્ટ્સ
2.	**સંસ્થાએ સોપેલ કામગીરીમાં જોડાણ અને સહભાગીદારી.**
	1. સંસ્થાના માર્ગદર્શન હેઠળ સોપાયેલ કામગીરી કરવી. 2. સ્વતંત્ર રીતે અથવા સંસ્થાના કાર્યકર્તા સાથે ચોક્કસ કાર્યો હાથ ધરાય તે જરૂરી છે. 3. સંસ્થાની તમામ પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવાની તક મળે તો ભાગ લેવો. 4. સંસ્થાના મુખ્ય તથા ગૌણ કાર્યોમાં જ્યાં પણ કામ કરવાનો અવકાશ મળે ત્યાં કાર્યો કરવા, સંસ્થા સાથે જોડાયેલ અન્ય સંસ્થાઓનો /વિસ્તારની અન્ય સંસ્થાઓનો પરિચય કરવો. 5. એજન્સીની સેવાર્થી/સમુદાય સાથે ચાલતી કાર્ય યોજનાના ક્ષેત્રકાર્યમાં જોડાવું. અને એજન્સીના માર્ગદર્શનમાં કાર્યયોજનાના અમલીકરણમાં પ્રેકટીસ કરવી. 6. સેવાર્થી (વ્યક્તિ, સમૂહ અને સમુદાય)ની સહભાગીદારીથી એજન્સીએ નક્કી કરેલ કાર્ય યોજનાનું અમલીકરણ થાય તેવી રીતે યોજનાનો અમલ કરવો.
3	**કાર્ય યોજનાનાં અમલીકરણનું દેખરેખ, ટેકો આપવો અને મૂલ્યાંકન.**
	1. કાર્ય યોજનાનું અમલીકરણ થાય ત્યારે, સંસાધન ઉપલબ્ધ કરાવવા અને કાર્ય કરવું. કાર્ય યોજનાનું દેખરેખ, ટેકો પૂરો પડવો,

	2. ટૂંકા ગાળાના અને લાંબા ગાળાના ઉદ્દેશની સિદ્ધિ જણાવવી અને પૂરી કરે તેમાં દેખરેખ રાખવી. ખાતરીપૂર્વક કહેવું, પડકારો જણાવવા, સમર્થન આપવું, અન્વેષણ કરવું, વિકલ્પ પુરા પાડવા તેની દેખરેખ કોણ કરશે તેની જવાબદારી નિયત કરવી. 3. સમાજકાર્યકર તેમાં જરૂરી ટેકો પૂરો પાડે, નિરીક્ષણ-પરામર્શન કરે. કાર્યનું નિયમિત હેતુ મુજબનું મૂલ્યાંકન કરવું, કેટલા સમયમાં કાર્યસિદ્ધિ હાંસલ કરવાની છે, કેવી રીતે કાર્ય કરવાનું છે, તેના શું પરિણામ આવ્યા? જરૂરી સુધારા કરવા.
4	**સમાજકાર્યના સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાનનો ઉપયોગ અને દસ્તાવેજીકરણ.**
	1. સિદ્ધાંતો, કુશળતાઓ, મૂલ્યો, આચારસંહિતા, વલણો વ્યાવહારિક ઉપયોગ. 2. સમાજકાર્યની જુદી- જુદી પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ. 3. એજન્સીના મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કરવો. 4. દૈનિક અહેવાલ તેમજ કેન્દ્ર નિવાસનો અહેવાલ લેખન. 5. માહિતીનું દસ્તાવેજીકરણ કરવું, જેમાં માહિતીનું સંપાદન કરવું, કોષ્ટક બનાવવા, ચિત્રો મેળવવા, નકશો બનાવવો, અનુભવોની નોંધો લખવી, વિવિધ દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવી, જાણકારીના આધારે કાર્ય જરૂરિયાતની ચકાસણી કરવી. 6. વિદ્યાર્થીએ પોતાની કામગીરી વિષે લેખિત અને મૌખિક રજુઆતની તક મળે તો સંસ્થા સમક્ષ કરવી

Assessment Method

Internal Assessment 40 %	1. માર્ગદર્શક સાથે બેઠકમાં તથા ક્ષેત્રકાર્ય દૈનિક અહેવાલ મુકવાની નિયમિતતા (10) 2. ક્ષેત્રકાર્યના ગામમાં સોંપવામાં આવેલ અને કરેલ કામગીરી (10) 3. ક્ષેત્રકાર્યનો સત્રાંત અહેવાલ (10) 4. આંતરિક વાયવા (10)
External Assessment 60 %	1. ક્ષેત્રકાર્યનાં દૈનિક તથા સત્રાંત અહેવાલ (30) 2. બાહ્ય VIVA (30)

References

1. **Siddiqui, H.Y. (2011).** *Field Work Training in Social Work*. New Delhi: Rawat Publications.Bishnu Mohan Dash and Sanjoy Roy (2021) Fieldwork Training in Social Work; Routledge India
2. **Subhedar, I.S. (2001).** *Field Work Training in Social Work*. Jaipur: Rawat Publications.

3. **Rai, G. (2004).** *Social Work Field Practicum: Student Learning and Professional Development*. Rawat Publications.
4. Bishnu Mohan Dash: (2021) Social Work Practicum and Supervision; Routledge India
5. Subhash Chandra, N. H. Sahar, and Mahesh Chaturvedi (2016) Handbook of Social Work: A Method and Practice-Based Guide; IGNOU (Indira Gandhi National Open University)
6. Columbia University. (2015). Handbook for Student Social Work Recording, School of Social Work
7. Kadushin, Alfred Harkness, Daniel (2005) Supervision in Social Work, New Delhi: Rawat Publication
8. Kumar, S. (2002). Methods for Community Participation: A Complete Guide for
9. Practitioners. London: ITDG Publishing.
10. O'Hagan, Kieran, et al (2003) Competence in Social Work Practice – A Practical Guide for Professionals, London
11. Singh, R. R. ed. (1985) Field Work in Social Work Education, New Delhi: Concept Publishing Company
12. Verma, R.B.S. and Singh, A. P. (2010). Handbook of Field Work Practice Learning in Social Work. Lucknow: New Royal Book Company.
13. **TISS Field Work Manual (Tata Institute of Social Sciences).**
14. **National Association of Social Workers (NASW).** *Standards for Social Work Field Education*

s🌐 ઉપયોગી વેબસાઇટો (Useful Websites):

1. **Tata Institute of Social Sciences (TISS):**

   🔗 https://www.tiss.edu

2. **National Association of Social Workers (USA):**
3. 🔗 https://www.socialworkers.org
4. **Council on Social Work Education (CSWE), USA:**

   🔗 https://www.cswe.org.

5. **University of Delhi – Department of Social Work:**

🔗 http://dsw.du.ac.in

6. **IGNOU – School of Social Work:**

🔗 http://www.ignou.ac.in

7. **NABARD, NITI Aayog, UNICEF India, WHO India:**